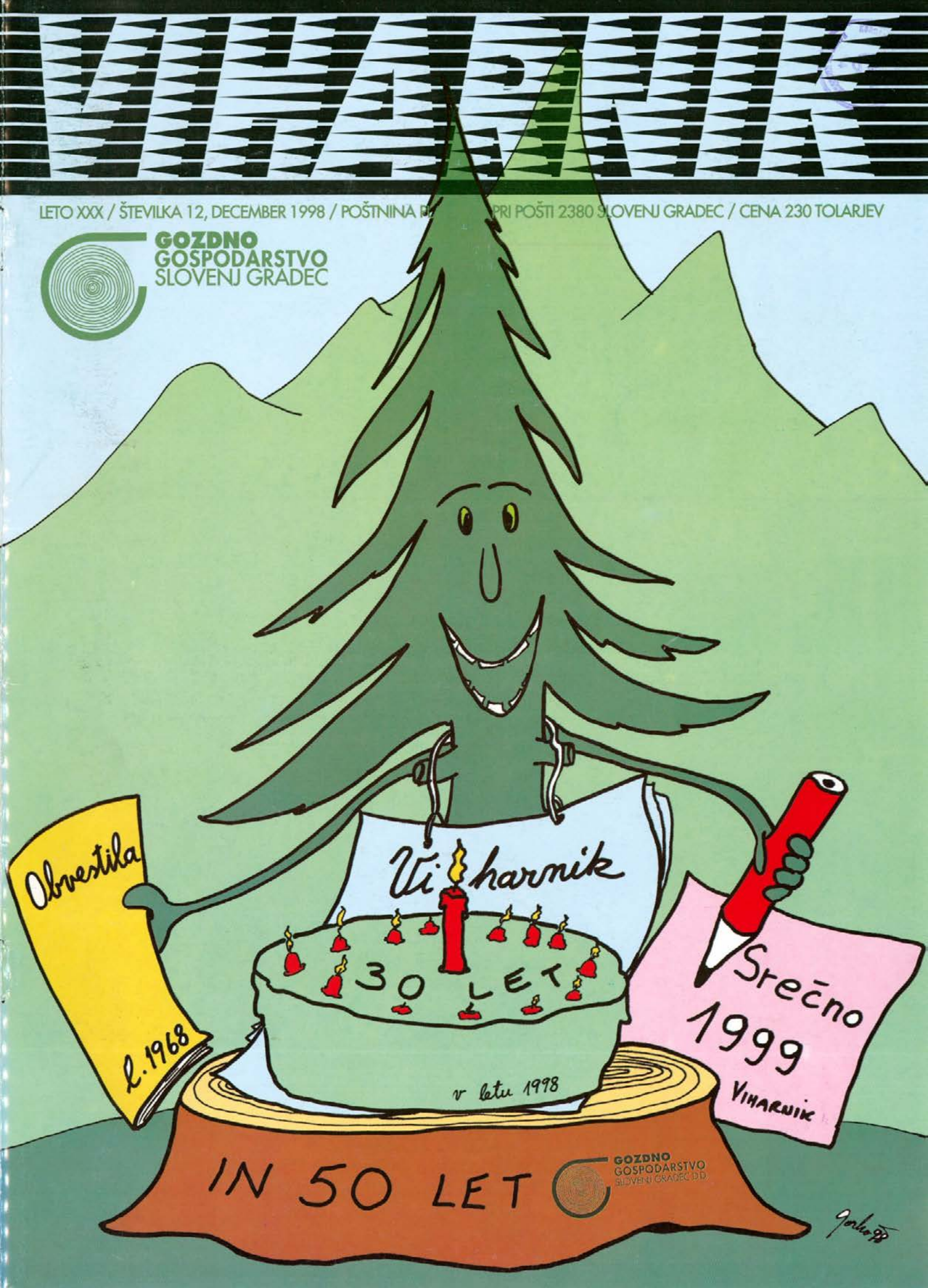


LETO XXX / ŠTEVILKA 12, DECEMBER 1998 / POŠTNINA B

PRI POŠTI 2380 SLOVENJ GRADEC / CENA 230 TOLARJEV



GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC



IN 50 LET



GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC D.D.

9.12.98



HUBERT DOLINŠEK, dipl. inž. gozdarstva

NOVEMU LETU 1999 NAPROTI

Po izvedenih organizacijskih spremembah v preteklih petih letih
bo Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec uspešna in konkurenčna gospodarska družba,
sposobna, da opravi vsa dela
v državnih in po naročilu tudi v privatnih gozdovih našega območja.

S sposobnimi in podjetju pripadnimi delavci in strokovnjaki,
ki bodo z znanjem in razpoložljivimi močmi delali v korist delniške družbe,
bomo ustvarjali dobiček za razvoj podjetja
in za dividende za naše delničarje.

Z državnimi gozdovi bomo ravnali odgovorno in v duhu gozdarske etike.

Ob 50 letnici Gozdnega gospodarstva se s ponosom spominjamo tistih,
ki so često v težkih pogojih delali in ustvarjali premoženje,
s katerim danes razpolagamo zaposleni.

Tudi njim se zahvaljujem za njihov trud in prispevek podjetju.

Letos tudi VIHARNIK praznuje 30 let.

Od prvih skupnih začetkov internih Obvestil se je razvil v lepo oblikovano mesečno revijo,
ki jo prebira okoli 1800 naročnikov.

Vsem sodelavcem, avtorjem člankov, uredniškemu odboru, tehničnim in odgovornim urednikom,
se zahvaljujem za vztrajnost in dobro delo.

Zaposlenim v Gozdnem gospodarstvu se zahvaljujem za njihov trud
in prispevek k dobremu poslovanju podjetja.

Vsem sodelavcem, našim delničarjem, poslovnim partnerjem in kmetom
se zahvaljujem za dobro sodelovanje.

Njim in njihovim dragim želim vesele praznike, obilo zdravja, uspehov in sreče
v prihodnjem 1999 letu.





50 LET GOZDNEGA GOSPODARSTVA SLOVENJ GRADEC

HUBERT DOLINŠEK, dipl.inž.gozdarstva

Sonaravno gospodarjenje z našimi gozdovi, ki temelji na znanstvenih osnovah in celoviti negi gozdov in gozdne krajine pomeni kulturno poslanstvo, ki so ga opravljali gozdarji in gozdarstvo često v neugodnih razmerah pa vendar pokončno in v duhu gozdarske etike.

Sedanje in prihodnje stiske in težave bodo obremenjevale gozd.

Vendar bogat, negovan, mnogonamenski gozd bo tudi v prihodnje sposoben prenašati ta bremena.

Pomembno bo, da bodo z njim gospodarili visoko usposobljeni gozdarski strokovnjaki na vseh področjih dela z gozdom.

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec je v preteklem pol stoletnem obdobju gospodarilo z državnimi in 30 let tudi s privatnimi gozdovi v gozdnogospodarskem območju Slovenj Gradec.

Podjetje je doživljalo stalne organizacijske spremembe. V povojnem obdobju so bile najprej organizirane gozdne uprave, ki so bile povezane v Dravsko gozdno gospodarstvo. Šele 1948 leta je bilo z delitvijo mariborske direkcije ustanovljeno Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec z nalogo, da gospodarji z državnimi gozdovi na območju.

Gozdno gospodarstvo so sestavljale gozdne uprave Mislinja, Slovenj Gradec, Dravograd, Ravne in Črna.

1950 leta je reorganizirano Gozdno gospodarstvo opravilo odkazilo in prodalo les na panju LIP oz. gozdni manipulaciji, ki je posekala in spravila vse gozdne sortimente razen drobnih kolov in hmeljevk.

1953 leta je Gozdno gospodarstvo ponovno prevzelo izkoriščanje gozdov t.j. sečnje, spravilo in transport v svoj sestav.

1954 leta je bila ustanovljena Okrajna uprava za gozdarstvo z revirnimi vodstvi po občinah. Gozdno gospodarstvo je operativno izvajalo vsa dela v državnih gozdovih. Okrajne uprave za gozdarstvo so izvajale načrtovanje, odkazilo in nadzor tudi v privatnih gozdovih. Ustanovljen je bil gozdni sklad, ki je bil obvezna oblika zbiranja sredstev za gojitvena in varstvena dela in za načrtovanje oz. urejanje državnih in privatnih gozdov.

1.1. 1957 leta je bila ukinjena Okrajna uprava za gozdarstvo in njena revirna vodstva. Vsa dejavnost v državnih gozdovih je bila ponovno prenešana na Koroško gozdarsko podjetje.

Iz sodnega registra je razvidno, da je bilo podjetje registrirano **8.2. 1955** kot Koroško gozdarsko podjetje.

5.5. 1961 leta se je po pripojitvi Kmetijskega gospodarstva Slovenj Gradec in Kmetijskega gospodarstva Radlje podjetje preime-

novalo v „Kmetijsko gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec“.

25.7.1963 leta se je podjetje preimenovalo v Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec. V tem letu se je kmetijska dejavnost izločila iz podjetja, Gozdnemu gospodarstvu pa se je pripojila gozdarska dejavnost zasebnih gozdov, ki je bila organizirana pri kmetijskih zadrugah.

9.7. 1974 leta po združitvi gozdarstva in lesne industrije je podjetje vpisano v sodni register Gozdarstvo in lesna industrija Slovenj Gradec in

30.12. 1974 je dopolnjeno ime podjetja: LE-SNA Slovenj Gradec gozdarstvo in lesna industrija Slovenj Gradec.

10.10. 1989 se je iz LESNE gozdarstvo izločilo in registriralo ponovno kot Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec.

1992 leta so se na podlagi Zakona o zadru-gah iz Gozdnega gospodarstva izločili TOK gozdarstva, ki so gospodarili z zasebnimi gozdovi in se preoblikovali v Gozdarsko zadru-gu Slovenj Gradec, Gozdarsko zadru-gu Radlje ob Dravi, Kmetijsko gozdarsko zadru-gu Prevalje in Kmetijsko gozdarsko zadru-gu Dravograd.

1994 leta se je iz sestava Gozdnega gospodarstva izločila javna gozdarska služba, ki je organizirana v Zavod za gozdove Slovenije - Območna enota Slovenj Gradec s svojimi krajevnimi enotami, Mislinja, Slovenj Gradec, Prevalje, Črna, Radlje.

9.12. 1997 leta je Agencija RS za prestrukturiranje in privatizacijo izdala odločbo oz. soglasje o lastniškem preoblikovanju podjetja v delniško družbo.

2.4. 1998 pa je podjetje registrirano na ime GOZDNO GOSPODARSTVO SLOVENJ GRADEC D.D.

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec d.d. je v lasti:

60 % premoženja imajo delničarji notranjega lastninstva, t.j. zaposleni, upoko-jenci in bivši zaposleni,

10 % kapitalski sklad pokojninskega in invalidskega zavarovanja,
10 % slovenski odškodninski sklad,
20 % slovenska razvojna družba, ki je
10 % prodala PID Zlata moneta d.d.
10 % Zlata moneta II.

Iz zgodovine gozdarstva razberemo, da se-gajo prve poselitve v obliki celkov v 13. sto-letje. Kmetje so krčili gozdove za njive, trav-nike, predvsem pa pašnike. Pred 200 leti je-bilo manj gozdov (ponekod le 1/3 vseh površin) in več pašnikov, namenjenih eksten-zivni živinoreji.

V prejšnjem in v prvi polovici tega stoletja so bili kmečki gozdovi izsekani. Ohranjeni so bili le na posameznih kmetijah, kjer so imeli žage. Veleposestniki so na podoben način ohranjali svoje gozdove. Svojo posest so večali z nakupom kmetij, ki so šle na boben.

V povojnem obdobju po 1945 letu so bile sečnje v državnih in privatnih gozdovih visoke, posebej na dostopnejših legah. Sečnje so se umirile in načrtno gospodarjenje se je začelo po 1952 letu. Sečnje so se znižale na 4/5 prirastka tako, da smo akumulirali 2 m³/leto/ha.

Za vse gozdove - državne in privatne so bili izdelani 10-letni gozdnogospodarski načrti.

Pri gospodarjenju je bila posebna pozornost posvečena negi v vseh razvojnih fazah gozdov.

Sonaravno gospodrenje z gozdovi s svo-bodno tehniko gojenja gozdov in pretežno naravno obnovo je preraslo v okolju prija-zen način gospodarjenja z gozdovi.

Za odpiranje zaprtih gozdnih predelov in povezavo hribovskih kmetij z dolino je Gozdno gospodarstvo v začetku 60-tih let pričelo s pospešeno gradnjo gozdnih cest. Zgradili smo preko 1.800 km gozdnih cest in preko 2.000 km traktorskih vlak. Mnoge vlake z dograditvijo postanejo ceste, spo-sobne za kamionske prevoze. Gozdne ceste so omogočile celovit razvoj podeželja.

Izobraženi strokovni kadri, izšolani na gozdarski srednji šoli in gozdarski fakulteti so bistveno prispevali k načrtnemu intenziv-nemu gospodarjenju z gozdovi in ustvarjali

nadaljevanje na strani 4

vez med teorijo in prakso pri vsakodnevnem operativnem delu. Univerzalni gozdni delavci, izšolani v Postojni in v lastnem izobraževalnem centru podjetja, so zagotovili strokovno neoporečno izvedbo vseh načrtovanih del.

Poglobljeno strokovno delo v operativi, ki temelji na teoretskih osnovah in lastna spoznanja pri gospodarjenju z gozdovi, so prispevala k današnji stopnji sonaravnega ravnanja z našimi gozdovi. Ti so bogati in dobro negovani. Lesne zaloge so se povečevale v povprečju za 2 m³/leto/ha in se približujejo 300 m³/ha. Naš cilj pa je povprečna zaloga preko 400 m³/ha. Prometna infrastruktura - t.j. gozdne ceste in vlake omogočajo danes sonaravno intenzivno gospodarjenje na skoraj vseh površinah gozdov. V prihodnjih letih moramo zgraditi še ceste in vlake na prometno zaprtih območjih Smrekovca, Koprivne in Uršlje gore.

V preteklih desetletjih se je bistveno izboljšala tehnologija dela in tehnični pripomočki za delo v gozdu. Poglobljeno je tudi strokovno znanje pri vseh delavcih.

Bogati in negovani gozdovi, ki pokrivajo 2/3 vseh površin, kjer ni goljav in frat, so naše skupno neprecenljivo bogastvo. Vsak del gozda izpolnjuje svojo proizvodno, varovalno, hidrološko in druge funkcije. Taki visokoproduktivni gozdovi so vir zaslužka delavcem in kmetom, ki jim nudijo socialno varnost. Lesni industriji pa so dragocen surovinski vir za kakovostne izdelke. Naš gozd funkcionira v svoji mnogonamenski vlogi.

Z vlaganji v gozdove, ki so v preteklih desetletjih znašala 1/3 prodajne cene v državnih in do 1/4 cene v privatnih gozdovih, smo dosegli ekološko stabilnost naših gozdov. Na tej osnovi pa gradimo trajno ekonomsko stabilnost, ki bo zagotavljala dohodek tistim, ki delajo z gozdom in v gozdu.

Sonaravno gospodarjenje z našimi gozdovi, ki temelji na znanstvenih osnovah in celoviti negi gozdov in gozdne krajine pomeni kulturno poslanstvo, ki so ga opravljali gozdarji in gozdarstvo čisto v neugodnih razmerah pa vendar pokončno in v duhu gozdarske etike.

Sedanje in prihodnje stiske in težave bodo obremenjevale gozd. Vendar bogat, negovan, mnogonamenski gozd bo tudi v prihodnje sposoben prenašati ta bremena. Pomembno bo, da bodo z njim gospodarili visoko usposobljeni gozdarski strokovnjaki na vseh področjih dela z gozdom.

Ponosni smo na dela naših prednikov. Zanamcem pa predajamo polne, negovane, ekološko in ekonomsko stabilne gozdove.

Sedanje Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec d.d. sestavljajo poslovne enote: Gozdarstvo Mislinja, Slovenj Gradec, Črna na Koroškem in Radlje ob Dravi in sedaj gospodari na dobrih 15.000 ha državnih gozdov v območju. Za izvedbo vseh del v teh

gozdovih nam je bila dodeljena 20-letna koncesija. Na tej osnovi znašajo:

- sečnje 50.000 m³,
- gojitvena dela - 3.000 dnin,
- vzdrževanje vlak 20 mio SIT,
- nove gradnje prometnic - 20 mio SIT.

Skupaj znašajo vlaganja 1/4 - 1/3 prodajne vrednosti lesa.

V gozdarsko področje sodita mehanizirani skladišči: CLS Otiški vrh in MELES Radlje.

Na obeh lokacijah predelujemo gozdne sortimente v trame, tramiče in deske.

Na MELESU smo zgradili nov predelovalni obrat za listavce, pretežno bukovino, tako imenovano „decimirnico“. Tu bomo iz manj kvalitetnega lesa izdelovali elemente za pohištveno industrijo.

V prihodnje načrtujemo ta obrat dopolniti in razširiti še za nove izdelke.

Gozdno gospodarstvo trži z gozdnimi sortimenti iz državnih gozdov in iz odkupa od privatnih gozdnih posestnikov. Skupno tržimo 70.000 m³ gozdnih sortimentov in do 10.000 m³ žaganega lesa.

Transport in servisi je poslovna enota, ki opravlja transport lesa in vzdržuje težko mehanizacijo, t.j. traktorje, gradbene stroje in kamione. Izdelujemo še nadgradnje na traktorjih in kamionih za lastne potrebe in za zunanje naročnike.

Poslovna enota Gradnje izvaja nizke gradnje za zunanje naročnike in vzdržuje gozdne ceste na celotnem gozdnogospodarskem območju. Naraščajo aktivnosti pri visokih gradnjah, kjer uspešno obnavljamo in gradimo večje nove objekte. Povečujejo se tudi naročila za gradnjo privatnih stanovanjskih hiš.

V Gozdnem gospodarstvu je zaposlenih 270 delavcev, ki ustvarijo 1,8 milijarde tolarjev prometa oz. 20 milijonov DEM.

Po številu zaposlenih in obsegu poslovanja spada sedanja delniška družba med velike gozdarske družbe.

V prihodnjem obdobju želimo razširiti obseg poslovanja z novimi naložbami in ustvarjati primeren dobiček za vlaganja v razvoj delniške družbe in za dividende delničarjem.



Foto: Peter Vernik

PO ABRAHAMOVI POTI

PAVLINA AREH, dipl.inž.



Gozdno gospodarstvo je gravitacijska in gospodarsko zaokrožena celota treh dolin; Mežiške, Mislinjske in dela Dravske doline. Na tem območju je 59.100 ha gozdov, kar predstavlja 5,7% slovenskih gozdov. Gozdnatost tega območja je nad povprečjem (66,5 %) Slovenije. Območje ima gorski značaj in je enakomerno poseljeno z gorskimi kmetijami v obliki celkov.

Gozdno gospodarstvo je od leta 1963 do leta 1992 gospodarilo z gozdovi zasebnega in družbenega sektorja. Pred tem obdobjem in po njem pa samo z gozdovi državnega sektorja.

V državnih gozdovih smo v petdesetih letih posekali malo manj kot pet milijonov mlesa. V zasebnih gozdovih je bila v obdobju skupnega poslovanja (trideset let) blagovna proizvodnja nad tremi mio m. Od prodajne vrednosti lesa smo nazaj v gozd vlagali nad 30 % prihodka in to 15% v nego, varstvo in obnovo gozdov ter 15 % v novo gradnjo in vzdrževanje gozdnih cest. Z gozdno biološkimi vlaganji smo zagotavljali trajnost gozdov in povečevali njihovo produktivno sposobnost. Z vlaganji v ceste smo zgradili oz. rekonstruirali nad 1800 km cest, ki povezujejo vsa hribovita in odmaknjena področja z dolino. Brez njih bi bil napredek in obstoj hribovskih kmetij skoraj nemogoč.

Z uspešnim sodelovanjem z gozdnimi posestniki smo skrbeli za razvoj hribovskih kmetij, saj so s cestami povezane in odprte vse kmetije koroške regije, organizirali in delno investirali smo izgradnjo telefonskega omrežja v vse večje zaselke, finansirali smo izdelavo projektov tipičnih kmečkih koroških gospodarskih in stanovanjskih stavb. Materialno in strokovno smo vzpodbujali razvoj kmečkega turizma.

Zgradili smo tri mehanizirana skladišča za kvalitetnejšo pripravo gozdnih sortimentov za nadaljno predelavo lesa.

Ob vsakem jubileju, posebno pa še ob praznovanju „Abrahama“ naredimo obračun prehojene poti in si zastavimo cilje za bodoče življenje.

Letos, ko praznuje „Abrahama“ Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec d.d., preglejmo prehojeno pot in uspehe, ki smo jih dosegli s skupnim delom vsi zaposleni, gozdni posestniki in strokovnjaki izven podjetja.

Skrbeli smo za sodobno tehnično opremljenost pravilne, gradbene in transportne mehanizacije. Zgradili smo mehanično delavnico v Pamečah in jo tudi opremili z modernimi stroji.

Materialno in strokovno smo postavili osnove zimskega turizma na Koroškem, saj smo zgradili smučarske vlečnice na Kopah, Rahletu, v Črni in v Vuhredu.

Sofinansirali smo izgradnjo Tovarne ivernih plošč in skupaj z lesarji v Lesni prispevali za obnovo tovarn v Pamečah, Prevaljah in Radljah.

Gozdno gospodarstvo je zaposlovalo od 700 - 1.100 delavcev iz območja. Vse obdobje smo skrbeli za kvaliteten kader, saj smo štipendirali tudi do 70 dijakov in študentov na leto. Zaposlenim smo omogočali študij ob delu in zagotavljali pogoje za osebni razvoj posameznika, kar potrjujejo vrhunski strokovnjaki gozdarstva, ki izhajajo iz našega področja.

Med zaposlenimi smo ustvarjali humane odnose, vse obdobje smo skrbeli za ustrezní družbeni standard, sami smo imeli preko 270 stanovanj, počitniške kapacitete v Portorožu, Filip Jakovu, Poreču in Selcah in sedem bivalnih prikolic v različnih počitniških krajih. Skrbeli smo za varno delo in ustrezna osebna zaščitna sredstva.

V tem petdesetletnem obdobju so ustvarili in dobili v upravljanje premoženje (po oceni iz leta 1992) 9,3 milijarde tolarjev, kar je preko 152 mio DEM.

Po letu 1990 so nastopile zakonske spremembe pri gospodarjenju z gozdovi. Privatni sektor se je preoblikoval v gozdarske zadruge, javna gozdarska služba v Zavod za gozdove RS, pridobivanje in trženje z lesom iz državnih gozdov pa je ostalo Gozdnemu gospodarstvu.

Reorganizacija gozdarstva je vplivala tudi na premoženjsko bilanco podjetja. Gozdove državnega sektorja v vrednosti 5 milijard tolarjev (kupljene z lastnim denarjem in pridobljene v upravljanje) smo prenesli v državno lastnino. Gozdno-kamionske ceste so postale sestavni del gozda in so bile prenešene zasebnim lastnikom (1,5 milijard SIT) in državi (1,5 milijard SIT). Ostalo premoženje 1,3 milijarde SIT se je na osnovi delitvene bi-

lance delilo na:

- državo 6,46 % za zagotavljanje materialnih osnov poslovanja območne enote Zavoda za gozdove RS
- gozdarske zadruge 15,16 % in
- gozdno gospodarstvo 78,38 %.

Iz premoženja Gozdnega gospodarstva smo v postopku lastninskega preoblikovanja brezplačno prenesli poslovno nepotrebno premoženje na lokalne skupnosti v višini 200 mio SIT. Ostalo poslovno potrebno premoženje smo v celoti olastnili z notranjo razdelitvijo, z notranjim odkupom in z brezplačnim prenosom na sklade. Šestdeset odstotni lastniki podjetja smo postali zaposleni, bivši zaposleni in upokojenci, štirje skladi pa imajo štirideset odstotni delež premoženja podjetja.

V začetku leta 1998 smo se registrirali in preoblikovali v delniško družbo s 430 lastniki delnic. Poslovanje delniške družbe zahteva bistvene spremembe v načinu vodenja, poslovanja in odločanja, kot smo bili vajeni dosedaj. Na nove pogoje poslovanja se bomo morali še privaditi, tako zaposleni kot lastniki podjetja.

Ob jubileju Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec d.d. se zahvaljujem vsem delavcem in gozdnim posestnikom za dobro delo v preteklosti in želim vsem lastnikom, delavcem in bodočim zaposlenim veliko poslovnih uspehov.



TRANSPORTNA DEJAVNOST

DRAGO POGOREVC, inž.



Jedro potrebnih usposobljenih delavcev je takrat prišlo iz Kmetijsko gozdarske poslovne zveze Dravograd, gozdarskih obratov, podjetja GAP Maribor, Univerzala Slovenj Gradec ter drugih manjših podjetij. Tako je bilo konec leta 1961 zaposlenih na enoti „Strojni obrat“ 23 delavcev.

Avtomehanična delavnica za vzdrževanje mehanizacije in motornih žag je obratovala vse do leta 1976 v Mislinji. S hitro širitvijo gozdarske dejavnosti in združitvijo s takratno lesno industrijo Koroške DO Lesna Slovenj Gradec leta 1974 so postali vzdrževalni prostori v Mislinji premajhni ter lokacijsko oddaljeni od centra lesne industrije na območju Otiškega vrha (CLS, žaga, TIP), zato smo zgradili nov poslovno proizvodni objekt v Pamečah.

V času od leta 1968 do 1974 smo nabavili sodobno opremo za spravilo in prevoz lesa. Traktorje smo opremili z vitli, gozdarske kamione s hidravličnimi dvigali. Tem novostim smo se prilagajali in vzdrževali mehanizacijo. S preselitvijo v nove prostore je bila dana možnost razvoja tudi na področjih izven gozdarstva. Usmerili smo se v proizvodnjo smučarskih vlečnic. S francosko firmo POMA smo v letu 1980 podpisali kooperacijsko pogodbo za izdelavo in montažo njihovih vlečnic. Ker pa kooperacija ni delovala, smo z lastnim razvojem v letih od 1980 do 1990 izdelali in montirali preko

nadaljevanje na strani 8

Začetek sedanje poslovne enote Transport in servisi sega v leto 1961, ko smo začeli uvajati mehanizacijo za spravilo gozdnih sortimentov od panja do kamionske ceste. Takrat smo pričeli uvajati tudi kamione z vravnimi nakladalci, ki so zamenjali prejšnje „nakladalce“ kamionov, ki so to naporno delo opravljali ročno. Seveda smo morali vzporedno z uvajanjem mehanizacije stroje tudi vzdrževati.



- 1 Krst novih gozdarskih kamionov, februarja 1998.
- 2 Kamioni MAN v funkciji (1998)
- 3 Specialna snemljiva kiper nadgradnja izdelana v GG, PE TIS Pameče (1998)
- 4 Gozdarska žičnica TVS 1500 z avtomatskim hidravličnim vozičkom ABV 1500 (leta 1986).
- 5 Gozdarsko opremljen traktor MF 390 turbo (junij 1996)
- 6 Traktor WOODY za švicarskega kupca Rappo (leta 1995).





Gozdarska žičnica Mobil
2500 Razvojni projekt:
• Tehniška fakulteta Maribor
• Vojaški institut JNA Beograd
• Strokovnjaki
Gozdnega gospodarstva.
Izdelan leta 1990.



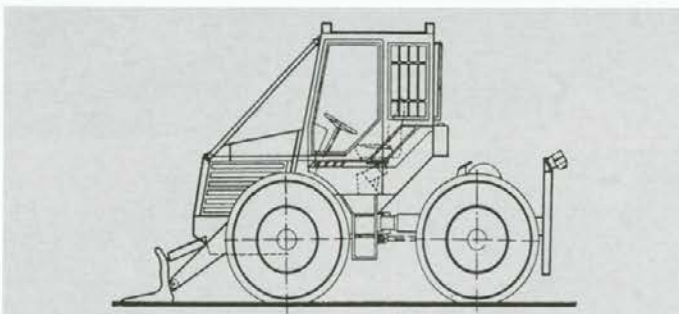
nadaljevanje s strani 6

140 smučarskih vlečnic po vsej tedanji Jugoslaviji.

Vzporedno z razvojem smučarskih vlečnic smo razvijali tudi gozdarsko opremo: gozdarsko žičnico s stolpom TVS 1500, avtomatski bremenski voziček ABV 1500 za spravilo lesa z gozdarskimi žičnicami, višek razvoja pa predstavlja gozdarski zgibni traktor GT 70 - WOODY.

Te proizvode in storitve smo uspešno tržili do leta 1990, nato pa je predvsem zaradi razpada Jugoslavije prišlo do velike stagnacije in celo opustitve posameznih proizvodov in tudi storitev. Seveda smo z zmanjševanjem obsega dejavnosti morali zmanjšati tudi število zaposlenih. Tako smo od 164 zaposlenih v letu 1983 zmanjšali število na 40 v letu 1998.

V zadnjem času se preusmerjamo na tiste programe dela, kjer še vidimo možnost zaslužka: v izdelavo nadgradenj na vozila, montažo dvigal in nudenje uslug vzdrževanja v avtoservisu. Te dejavnosti nameravamo razvijati še naprej, usposabljam ljudi za zahtevna vzdrževanja ter nuditi kvalitetne in visokostrokovne storitve.



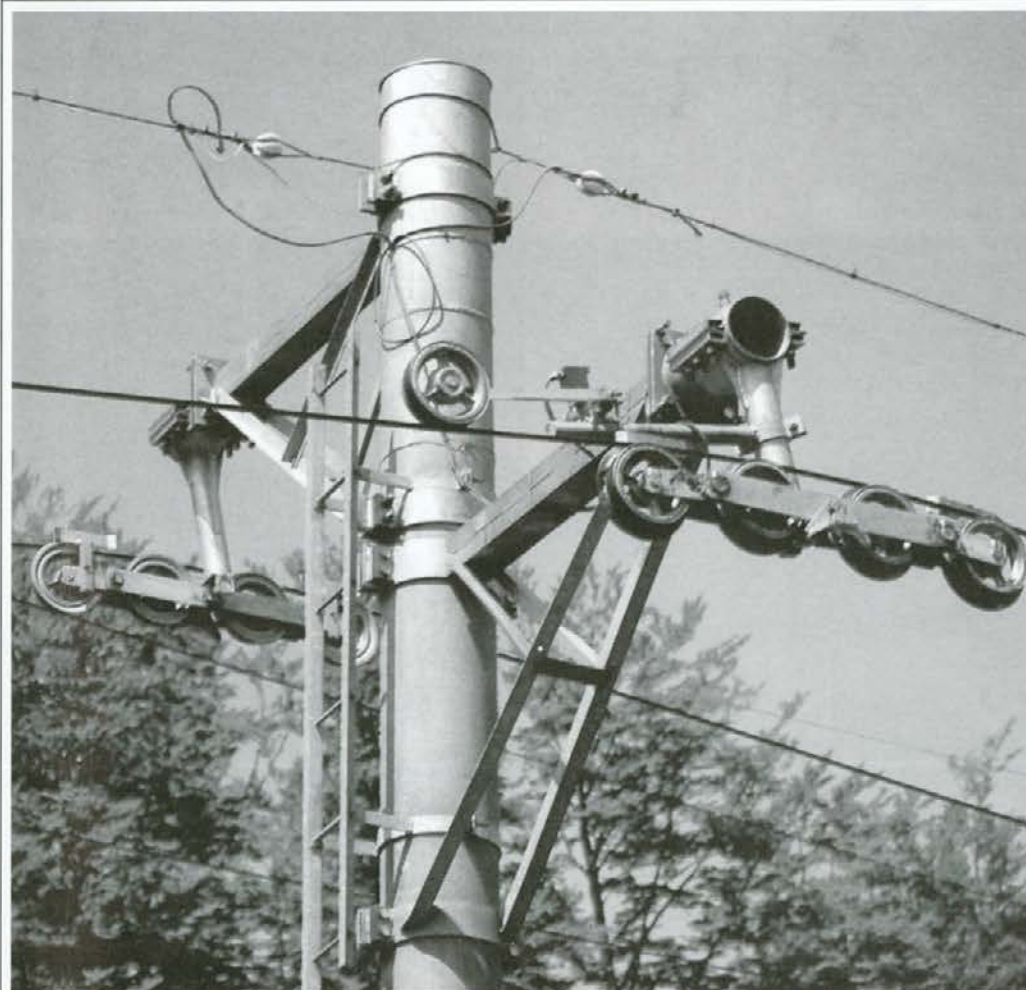
▲ Stabilnostni preizkus montiranega dvigala Palfinger 14080 za vozilo zadaj (april 1998).

◀ Tehnična risba
▼ Naslovnica prospekta traktor WOODY

GT 70 - WOODY

FOREST TRACTOR
TRACTEUR FORESTIERE
FORSTTRAKTOR





Smučarske vlečnice

SLOVO

Staro leto zopet se poslavlja,
novo pa na pragu že stoji.
Spet veselja dosti bo in slavlja,
kar normalno je za takšne dni.

Zopet kup želja bomo imeli,
zopet si podajali roke,
da le v miru bi naprej živeli,
da bi zdravje nam nudilo vse.

Pozabili bomo na težave,
ki nas tarejo iz dneva v dan.
Vsak imel bo v glavi misli prave,
saj pregovor starcev nam je znan.

Vsak življenje svoje si ustvari,
kakor postelje si, tako leži,
če pa to, kar pravim, zanemari,
težko bo preživel svoje dni.

Da bi v tem kar najbolj uspeli,
bom zaželel tudi jaz prav vsem,
da dosti kruha bi imeli,
zmogli bomo, to prav dobro vem.

Zlatko ŠKRUBEJ

GRADBENIŠTVO

BOGDAN KUTIN, dipl.inž.gozdarstva



Obdobje od leta 1956 do 1990

Razvoj gradbene dejavnosti v okviru Gozdnega gospodarstva se je pričel v letu 1956, ko je bil ustanovljen odsek za gradnje pri takratni upravi Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec. Z načrtno in intenzivnejšo gradnjo gozdnih komunikacij se je odsek pričel ukvarjati leta 1960. Že naslednje leto je bil ustanovljen samostojni obrat za gradbeno dejavnost.

V letih 1960 pa do 1965 je bilo na obratu zaposlenih med 140 do 150 delavcev. Po letu 1965 so ročno gradnjo zamenjali stroji, delo je postalo lažje, število zaposlenih se je zaradi mehaniziranih opravil zmanjšalo pod 100.

V posameznih letih tega obdobja smo zgradili tudi preko 100 km gozdnih cest.

V tem obdobju se je obrat ukvarjal tudi z visokimi gradnjami in pokrival to področje dejavnosti nekje do leta 1968. V tistem obdobju nobeno gradbeno podjetje ni bilo pripravljeno graditi gozdarskih stavb v oddaljenejših krajih. Po letu 1968 pa se gradbeno podjetja začnjo zanimati tudi za ta dela, tako da je gradbeni obrat Gozdnega gospodarstva visoke gradnje postopoma ukinjal.

Projektiva je bila v začetku prav tako sestavni del gradbenega obrata, a se je zaradi hitrega povečanja investicij leta 1965 odcepila in se vključila v skupne službe Gozdnega gospodarstva.

Med leti 1971 do 1977 je postal sestavni del gradbenega obrata

Ob raznih obletnicah se ponavadi radi spominjamo prehojenih poti, prav tako pa si tudi zastavljamo cilje za prihodnost ter razmišljamo o nadaljnjem razvoju neke dejavnosti.

Obdobje gradbene dejavnosti, ki je organizirana v okviru Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec bi razdelil na dve obdobji.

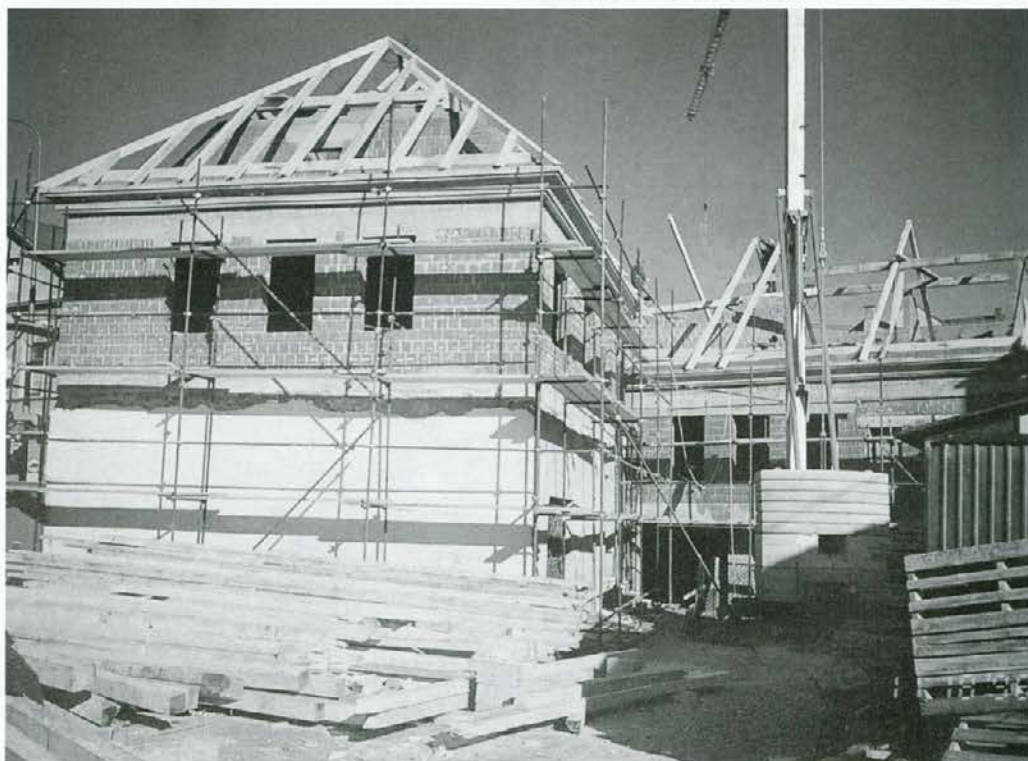
Prvo obdobje je potekalo od njegovega nastanka pa nekje do leta 1990, ko smo gradbena dela izvajali pretežno za potrebe gozdnega gospodarstva in nekoliko kasneje tudi za DO Lesna.

Drugo obdobje pa se je pričelo z letom 1990. Imenujemo ga „gradnje v pogojih tržnega gospodarstva“.



▲ Elektrarna Jazbina

Poslovno stanovanjski objekt v Slovenj Gradcu ▼



tudi turizem. To je bilo takrat potrebno predvsem iz dveh razlogov. Sezonski delavci niso več odhajali preko zime domov. Dobili so status zaposlenega za nedoločen čas in zaposlitev preko zime v turistični dejavnosti. Drugi razlog pa je bil zmanjševanje sredstev za investicije v gozdarstvu. Le-te smo nadomestili z drugimi investicijami, ki pa so se takrat pokazale v turistični dejavnosti.

V letih med 1970 in 1980 je bilo tako zaposlenih med 70 in 80 delavcev. V tem obdobju smo predvsem gradili nove gozdne ceste in pa vzdrževali že zgrajene.

Potrebno letno realizacijo obrata smo kar 80 % ustvarili znotraj gozdarstva, 20% potrebne realizacije pa smo pridobili pri raznih eksternih naročnikih.

Pomembna prelomnica v delovanju gradbenega obrata je tudi leto 1989, ko se je gozdarstvo izločilo iz tedanje DO Lesna. Do takrat smo precej gradbenih del opravljali tudi za takratne TOZD lesne industrije. Opravljali smo razna dela na nizkih gradnjah in pa razna vzdrževalna dela.

Preko zime, ko gradbena dejavnost zamre, pa smo lahko precej delavcev zaposlili v proizvodnji tozdrov lesne industrije.

Obdobje po letu 1990

Največja prelomnica za gradbeni obrat pa je pomenilo leto 1990, ko so se začele v gozdarstvu vsem nam znane spremembe. Naenkrat je ugasnil vir financiranja (8% sredstev od prodajne vrednosti lesa za gradnjo in vzdrževanje gozdnih cest), gozdarstvo kot celota je bilo pred reorganizacijo, novi viri financiranja tako za investicije kot za vzdrževanje še niso bili zagotovljeni, zato smo lahko znotraj gozdarstva dosegli le za 25% potrebne letne realizacije, 70 do 80% realizacije pa smo si morali čez noč poiskati zunaj gozdarstva. Bili smo prisiljeni iskati delo na trgu. V tem obdobju pa je bila izredno velika konkurenca tako velikih družbenih kot malih privatnih podjetij.

Pršlo je do velikega pretresa med zaposlenimi, saj smo morali število delavcev zmanjšati za 40 do 50%.

Zavedali smo se, da bomo mo-

rali biti konkurenčni tako večjim kot tudi manjšim podjetjem. Zaradi vsega tega je bilo neobhodno potrebno, da smo zmanjšali tudi režijo. Vedeli smo, da bomo lahko našo dejavnost opravljali le na osnovi ugodnih cen in dobre kvalitete. To pa lahko dosežemo le s strokovno usposobljenimi, pridnimi in vestnimi delavci.

V letih 1991/92 smo si zelo prizadevali pridobiti kar največ dela. Z veliko truda in odrekani nam je uspelo pridobiti delo za tiste delavce, ki so ostali po reorganizaciji. Delo smo opravljali kvalitetno, držali smo se dogovorjenih rokov, cenovno pa smo bili prav tako ugoden ponudnik. S tem smo si pridobili dolečen "renome" v koroškem prostoru. V letu 1993 smo že nekoliko lažje pridobivali posle. Nekatere stranke so že same začele iskati naše usluge.

V letu 1993 pa smo se ponovno začeli ukvarjati z visokimi gradnjami.

Kot sem že omenil, smo morali v teh letih temeljito zmanjšati število zaposlenih in spremeniti delovne navade. V kolektivu so ostali le tisti stalni delavci, za katere smo videli zaposlitev tako v letnem kot tudi v zimskem času.

V letih med 1990 in 1993 smo zaposlovali poprečno med 30 do 35 delavcev.

Ponovno oživljanje gradbene dejavnosti zasledimo **v letu 1994**. Gozdarstvo se je dokončno reorganiziralo, vzpostavili so se novi viri financiranja za gozdne ceste. Tako smo v tem letu zaposlovali že več kot 60 delavcev. Na koncu leta pa smo po nekaj sušnih letih dosegli ugoden finančni rezultat.

V letu 1995 so se prvič pojavili javni razpisi za gradnje in vzdrževanje gozdnih cest. Na prvem razpisu smo bili najbolj ugoden ponudnik. Za izvajalce smo bili izbrani v vseh koroških občinah. **Enako se je zgodilo tudi v letih 1996, 97 in 98.**

V letih 1995/96 smo se ponovno strokovno in kadrovsko okrepili, zaposlili smo več strokovnjakov iz gradbene stroke, zaposlenih pa smo imeli že preko 50 delavcev. V obeh letih pa smo dosegli tudi ugodne poslovne izide.

V letih 1997 in 1998 imamo zaposlenih v poslovni enoti

Gradnje že preko 70 delavcev, z raznimi kooperanti pa dela v sezoni opravlja preko 100 delavcev. Delamo tako na nizkih kot tudi na visokih gradnjah. Visoke gradnje predstavljajo čedalje bolj pomemben delež v strukturi realizacije poslovne enote Gradnje. dela opravljamo za koroške občine, za večja koroška podjetja in za individualne naročnike naših uslug.

V letu 1998 smo prebili led in začeli delati na objektih tudi izven koroške regije. Gradili smo objekte v Slovenski Bistrici,

Slovenskih Konjicah, Mariboru in Ljubljani.

Menim, da smo postali mlado gradbeno podjetje, ki s svojim lastnim znanjem, strokovno usposobljenostjo in marljivostjo, trenutno uspešno posluje v koroškem prostoru.

V letu 1998 smo začeli izvajati naše storitve tudi drugje po Sloveniji. Želimo postati prepoznavni tudi v širšem slovenskem prostoru, kar je edino zagotovilo, da uspešno nadaljujemo gradbeno dejavnost v prihodnosti.

Individualna stanovanjska hiša v Slovenski Bistrici.



Adaptacija stanovanjske hiše Mateje Svet v Ljubljani. Na fotografiji: Mateja z ekipo slikopleskarjev.



TEHNOLOGIJA IN TEHNIKA NA GOZDNEM GOSPODARSTVU D.D. SLOVENJ GRADEC ZA OBDOBJE PETDESETIH LET

DI MITJA A. JANDL



Ob jubileju Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec d.d se spominjamo prehojene poti na področju tehnologije in tehnike, ki sta se uporabljali v gozdovih območja skozi pol stoletja. Ob tem smo lahko zadovoljni, saj po moji oceni nismo zaostali za drugimi in se lahko zato tudi po učinkih primerjamo z ostalimi območji v Sloveniji ob upoštevanju terenskih in sestojnih razmer po posameznih področjih. Stroškovna primerjava je slabša, ampak na to najbolj vplivajo organizacijske oblike podjetij.

nov v preteklih letih.

Tak način dela je prevladoval do srede sedemdesetih let, ko je bila uporabljena prva motorna žaga Stihl Contra.

Od takrat naprej pa je tehnika izredno hitro napredovala. Prav tako pa tudi tehnologija dela v gozdu.

Z uvedbo švedskih žag Jonsered je prišla tudi tehnologija Rikleo z obvejevanjem in s prilagojeno opremo za delavce do hkratne izmere sortimentov, uporabo plastičnih zagozd, naganjalnih drogov, obračalnih kljuk in primerne oblačila in obuvala za delavce.

S spravilom s konjsko vprego

smo dolgo obvladovali spravilo lesa v gozdu. Pri nas približno do srede šestdesetih let, ko je popolnoma izginilo iz naših gozdov z uvedbo traktorjev in izgradnjo vlak za traktorsko spravilo.

Pri traktorjih je bil napredek počasnejši. Uporaba traktorjev, ki so prevenstveno namenjeni obdelavi polj, je zaradi težkega terena v gozdu in možnosti prevrnitve zelo težka in odgovorna naloga.

Najprej je bil uveden oplen, ki je bila jeklena plošča, na katero so se navalili sortimenti in povzeli z verigo. Pozneje so bili

uporabljeni nosilni drogovi z verigami in klini za zabijanje hlovov, ki so že izkoristili hidravliko traktorja za spravilo z dvignjenim čelom. Prava revolucija v traktorskem spravilu pa je bila iznajdba tehnologije Chocker. Ta je uvedla traktorski vitel z jeklenico in drsniki ter pripenjalnimi zankami ali pripenjalnimi verigami.

Tako se je uveljavila tehnologija prevlačevanja lesa do večjih dolžin z zbiranjem lesa in sicer od zadnjega sortimenta do traktorskega vitla brez vmesnega prepenjanja sortimentov. To je tako dobra rešitev spravila lesa, da jo uporabljamo še da-

Začetek je bil, primeren času, z dvoročnimi žagami amerikanami, cepinom za spravilo po zemlji in po napravljenimi drčami, krožnimi gravitacijskimi žičnicami in žičnicami na motorni pogon in ročnim nakladanjem vozov in prvih kamio-

Krojenje smrekove oblovine

Foto: Franc Jurač





Traktorsko spravilo na začetku uporabe strojev pri spravilu lesa

Foto: Franc Jurač

nes in se bo gotovo še dolgo časa uporabljala v naših gozdovih. Pripomogla je še k konstrukciji specialnega zgibnega gozdarskega traktorja, ki je optimalno prilagojen zahtevnemu delu v gozdovih.

V sedemdesetih letih se je z uvedbo vrvnega nakladalca Hiab 192 mehaniziralo nakladanje na kamione.

Poznejša uvedba čeljustnega nakladalnika švedske izdelave Jonsered pa je nakladanje izpopolnila do stanja, ki ga imamo še danes.

Uporaba majhnih kamiončkov v začetku je nadomeščena v sedanjem času z težkimi kamionskimi kompozicijami z velikim dnevnim učinkom pri prevozu lesa.

Gozdarstvo ima pri načrtovanju dolgoletno tradicijo tako, da nam v tem obdobju ni bilo težko vpeljati tehnološko načrtovanje.

V pripravo in izvedbo načrtovanja smo vložili veliko truda in po prizadevni pripravi in izobraževanju imamo sedaj vso proizvodnjo pokrito s kvalitetnimi, strokovno podkovanimi načrti.

V zadnjem petletnem obdobju smo načrte dovolj uspešno prenesli tudi na računalniški medij, žal nam v tem petletnem obdobju nikakor ni uspelo vpeljati še računalniško spremljavo izvedbe načrtovanega dela s pregledno spremljavo dinamike in stroškov proizvodnje in zaželeno optimizacijo pri delu v izkoriščanju gozdov.

Vendar bomo poskusili izpeljati tudi to skupaj z najracionalnejšo organizacijo gozdne proizvodnje.

To je še kako pomembno ob spremenjenih pogojih dela, ki jih narekujejo spremenjeni predpisi o organiziranosti gozdarstva, katerim se moramo optimalno prilagoditi v najkrajšem možnem času.

Ta prilagajanja bodo zahtevala veliko organizacijskih, vodstvenih in sicer gozdarsko usposobljenih ljudi, ki jih pa zaradi vseskozi prisotnega usposabljanja imamo.

Zato lahko z zaupanjem gledamo naprej do naslednje obletnice Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec.

Mini URUS

Foto: Ida Robnik



PROIZVODNJA V DECIMIRNICI SE JE PRIČELA

TOMO HAIN



Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec je po planu za leto 1998 na lokaciji Melesa Radlje v mesecu juniju pričelo z izgradnjo decimirnice za predelavo lesa trdih listavcev v elemente za pohištveno industrijo.

Od zapuščene hale ob cesti Radlje - Vuhred je po obnovitvi ostal samo del strehe, vse ostalo pa je bilo na novo pozidano od temeljev naprej.

Do pričetka proizvodnje v mesecu novembru se je v prostorih decimirnice zvrstilo kar nekaj strokovnjakov, ki so halo opremili s sistemom ogrevanja, odsesovanja, z električno napeljavo in pa postavili in priklopili strojno opremo.

Gradbena in pleskarska dela ter postavitve strojne opreme so opravili delavci naših poslovnih enot Gradnje in TIS Pameče, ostala dela pa zunanji sodelavci.

Zaposlitev v novi proizvodnji je dobilo deset delavcev, med njimi tudi naši invalidi.

Delo sedaj poteka samo v dopoldanski izmeni, so pa odprte možnosti za delo v dveh izmenah, pa tudi možnosti za povečanje proizvodnje z namestitvijo dodatnih strojev.

Z dobrim in skrbnim delom tu zaposlenih delavcev in naše komercialne službe tudi ugodni rezultati ne bodo izostali.

1 Decimirnica MELES, RADLJE

2 Del strojne opreme v decimirnici Radlje



TRŽENJE V GOZDNEM GOSPODARSTVU SLOVENJ GRADEC

SILVO PRITRŽNIK, dipl. inž. gozdarstva



V času 50 letnega obstoja Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec so bili prodajno nabavni koncepti podrejeni družbeno - ekonomski ureditvi v državi. V obdobju togega administrativnega upravljanja in kasneje v obdobju delavskega samoupravljanja, je bivša država dala gozdnim gospodarstvom absoluten monopol nad prometom z gozdnimi lesnimi sortimenti. Menim pa, da gozdarji v tem obdobju niso diktirali pogoje trženja z lesom. Še posebej to velja za Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec, ki je bilo neko vmesno obdobje združeno v eno delovno organizacijo skupaj z lesno predelovalno industrijo. Gozdno lesni sortimenti so se v tem času prodajali dogovorno z območno lesno industrijo. Morebitna tržna nesoglasja pa so se reševala na občinskih in republiških nivojih. Gozdno gospodarstvo je bilo v tem obdobju nekakšen pobiralec davkov od prometa z lesom, te davke pa smo zvesto vračali v obnovo gozdov, v razvoj infrastrukture podeželja in razvoj območne lesne industrije. Vsa ta leta je veljal še zaščitni ukrep države o prepovedi izvoza za večino gozdnih lesnih sortimentov. Seveda v takšnih pogojih ne moremo govoriti o tržnih zakonitostih. Začetek zadnjega desetletja pomeni prav gotovo prelomnico v zvezi s trženjem na področju lesa. To je bilo obdobje prehoda iz prejšnjih usmerjenih blagovnih tokov do proste tržne prodaje lesa. Danes je Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec profitna organizacija, ki nastopa na tržišču v konkurenci z

Trženje postaja v današnjih časih vedno pomembnejša in zahtevnejša dejavnost podjetja. Za uspešno trženje je potrebno znanje, vztrajnost in usposobljeni kadri, dobra organizacija podjetja, razumevanje in povezava med posameznimi službami in enotami v podjetju. Tudi na tem področju moramo napraviti korak naprej, da postanemo poslovno uspešni, kot pravimo: „DOBRE STVARI OSTAJAJO - GOZDNO GOSPODARSTVO SLOVENJ GRADEC“.

drugimi pravnimi osebami in posamezniki.

Trženje gozdnih lesnih sortimentov je organizirano za vse enote gozdarstva in odkupljen les od gozdnih posestnikov centralno preko komercialnega sektorja. Odkup oblovin na kamionski cesti imamo organiziran po dolinah, kjer delujejo posamezni odkupovalci dokaj samostojno. Centralno lesno skladišče v Otiškem vrhu in Radljah je namenjeno pripravi oblega lesa za odpremo, predvsem oblovin manjših premerov. Poleg tega imamo na teh lokacijah organizirano primarno predelavo lesa in sicer v Otiškem vrhu linijo za izdelavo tramičev. V Radljah pa smo poleg razreza lesa za ostrejša uvedli v mesecu oktobru letošnjega leta tudi program primarne predelave listavcev z nadaljnjo obdelavo v decimirnici za namen izdelave pohištvenih ele-

mentov. Večji del oblega lesa prodamo na domačem tržišču, žagan les in les za ostrejša pa večinoma v sosednje države (Hrvaška, Avstrija, Italija).

Gradbeni obrat trži svoje storitve samostojno.

Nabava je organizirana po področjih dejavnosti in sicer ločena za gozdno in lesno predelovalno področje, gradbeno in mehanikarsko dejavnost.

Trgovsko dejavnost imamo organizirano preko trgovine LES v Radljah in Slovenj Gradcu. Trgovska ponudba obsega kvaliteto profesionalno in hoby opremo za delo v gozdu in urejanju okolice ter proizvode iz primarne predelave (lesene obloge, podi, parketi).

V prihodnosti predvidevamo v podjetju posodobitev in razvoj primarne predelave lesa. Prvi korak smo opravili v letošnjem letu s postavitvijo decimirnice na loka-

ciji MELES Radlje. Tako pričakujemo v prihodnje večji delež trženja z žaganim in konstrukcijskim lesom iglavcev ter pohištvenimi elementi iz listavcev. Prav tako je naš cilj razvoj trgovske dejavnosti. Z odprtjem lokala trgovine LES v Slovenj Gradcu smo lokacijsko razširili našo ponudbo, nadalje želimo na tem področju ponuditi večji asortima izdelkov.

Trženje postaja v današnjih časih vedno pomembnejša in zahtevnejša dejavnost podjetja. Za uspešno trženje je potrebno znanje, vztrajnost in usposobljeni kadri, dobra organizacija podjetja, razumevanje in povezava med posameznimi službami in enotami v podjetju.

Tudi na tem področju moramo napraviti korak naprej, da postanemo poslovno uspešni, kot pravimo: „Dobre stvari ostajajo - Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec“.

DOBRE STVARI OSTAJAJO



Foto: Peter Vernik

ODKUP LESA SKOZI ČAS

BRANE ŠIRNIK, dipl. inž. gozdarstva



Gozdno gospodarstvo je danes na lesnem trgu poznano po kratkem in predvsem zanesljivem plačilnem roku za prodani les, pošteni izmeri lesa ter odkupu različnih kvalitiet in vrst lesa. V konkurenci gozdarskih zadrug in lokalnih žagarjev so vse večje odkupljene količine lesa trdna garancija za optimizem tudi v naprej.

som je pri nekaterih gozdnih posestnikih pouzročil precej nezadovoljstva, saj jih je, razumljivo, omejeval pri razpolaganju z njihovo lastnino.

Prav tako so bile številne pripombe na načelo solidarnosti, ki je prežemalo stari zakon o gozdovih, saj je le posekani kubik skrbel za vlaganja v gozdove in v gozdne prometnice.

Po starem zakonu o gozdovih je bil predpisan promet z lesom preko gozdnih gospodarstev in od dela odkupne cene so ta odvajala sredstva za vlaganja v gozdove in izgradnjo in vzdrževanje gozdnih cest. Tak način prometa z le-

Novi zakon o gozdovih iz leta 1993 je prinesel na tem področju močno spremembo, saj je sprostil prodajo lesne surovine in tako lahko danes gozdni posestniki prodajajo svoj les na prostem trgu.

V prvih letih sproščene prodaje lesa so se na Koroškem po-

javili številni preprodajalci lesa, ki so hitro zaslutili možnost lahkega zaslužka za malo dela.

Kar naenkrat se je skoraj vsakdo spoznal na les in številne posestnike so tudi premamile vabljive ponudbe dvomljivih lesnih manipulantov - pogosto lastnikov ali zastopnikov nepoznatih d.o.o. in tujcev.

Žal, vse prepogosto vabljivim cenam ni sledila tudi poštena izmera lesa ali pošteno in sploh pravočasno plačilo odpeljanega lesa.

Na lesnem trgu je zavladala precejšnja anarhija, trgovanje se je pogosto zreduciralo na

povprečne cene, nasploh pa je vsakdo prodajal z velikim strahom, ali bo kupnino oz. njen preostanek tudi dejansko dobil. Marsikdo je moral poiskati svojo pravico tudi na sodišču.

Razumljivo je v tem času odkup lesa od zasebnih posestnikov pri Gozdnem gospodarstvu močno upadel.

K neprepoznavnosti je prispevalo tudi naglo reorganiziranje gozdarstva na Koroškem, ki se je iz prvotno enotnega Gozdnega gospodarstva preoblikovalo v tri ločene enote: na Zavod za gozdove, na kmetijsko gozdarske zadruge ter na Gozdno gospodarstvo kot izvajalsko podjetje v državnih gozdovih. Zato so bila sprva potrebna številna pojasnila, kdo je kdo v novi gozdarski organizaciji.

V Gozdnem gospodarstvu smo pričeli aktivneje odkupovati les leta 1993, ko smo organizirali tudi posebno službo za odkupovanje s tremi odkupovalci lesa, ki delujejo po vseh treh koroških dolinah.

Danes se lahko pohvalimo, da smo ponovno pridobili zaupanje gozdnih posestnikov, saj je tako imenovani izvirni greh „obvezne oddaje“ iz preteklosti za nami in s seboj ne nosimo več pridiha državnih institucij, ki so nekoč skozi gozdarske klešče poskrbele tudi za pobiranje prispevkov in davkov.

Gozdno gospodarstvo je danes na lesnem trgu poznano po kratkem in predvsem zanesljivem plačilnem roku za prodani les, pošteni izmeri lesa ter odkupu različnih kvalitiet in vrst lesa.

V konkurenci gozdarskih zadrug in lokalnih žagarjev so vse večje odkupljene količine lesa trdna garancija za optimizem tudi v naprej.



Foto: Andrej Ština

NOVI INFORMACIJSKI SISTEM V GOZDNEM GOSPODARSTVU SLOVENJ GRADEC

JANI PIRNAT, dipl. inž. gozdarstva



Če hočemo govoriti o novemu informacijskem sistemu v GG Slovenj Gradec danes, ne moremo mimo tega, da ne bi spremljali njegovo pot od nastanka pa do sedanjega stanja oziroma, razmišljali o njegovi jutrišnjem poti.

Če začnem razmišljati o osnovah informacijskega sistema, se moram dejansko povrniti v 1972 leto, ko so v okvirju razvojnega sektorja GG iskali rešitve z dolgoročno postavljenimi cilji in njihovo spremljavo z integrirano obravnavo podatkov in njihovo obdelavo z računalniki.

Osnova razmišljanja je bila v racionalizaciji:

- obdelave knjigovodskih, finančnih, in komercialnih podatkov,
- obdelavi podatkov za znanstveno raziskovalno delo in
- v bodočnosti krmiljenje tehnoloških procesov, s katerimi bi dosegli boljše delovne učinke.
- večji učinkovitosti v proizvodnji,
- boljši organizaciji poslovanja,
- večji poslovnosti in
- boljšemu informiranju o poslovnih dogodkih.

S hitrejšo in sprotno odelavo finančnih in komercialnih podatkov bo dosežen boljši pregled in hitrejšo informiranje in s tem večja poslovnost podjetja.

Prav tako bo vse skupaj posredno vplivalo na zmanjšanje stroškov in povečanje produktivnosti ter na večji dohodek za vse

Glede na to, da je tehnološki in informacijski napredek vedno hitrejši (izboljšava in pocenitev tehnične opreme, internetna komunikacija, elektronsko bančno poslovanje,...) se moramo zavedati, da ne bo naša prednost pred drugimi v računalniški opremi, ampak v znanju in zahtevah ljudi, ki z njo upravljajo in kvaliteti izhodnih informacij.

člane kolektiva.

Vse to je privedlo v prvi fazi - do poizkusne priključitve preko Poslovnega združenja GG organizacij na Republiški računalniški center in z medsebojno izmenjavo izkušenj do hitrejšega napredovanja pri nadaljnjem uresničevanju ciljev in pospeševanju izobraževanja kadrov.

Po združitvi leta 1974 v Lesno je bila nabavljena nujna računalniška oprema (terminal, luknjač, verifikirka in tiskalnik). Celotna obdelava podatkov se je takrat vršila preko kartic.

- S posebnimi luknjači so se podatki vnašali na luknjane kartice, ki so se po terminalu pošiljale v Ljubljano na obdelavo (na računalniku CYBER) in obdelani rezultati so se povratno izpisovali na lastnem tiskalniku.

Hiter razvoj in pocenitev računalniške opreme je omogočil 1980 leta podpis pogodbe za nabavo računalniškega sistema DELTA in 1982 nakup lastnega računalnika VAX-750 ter 1989 nabavo MICROVAX.

V času največjega razvoja in ustvarjalnosti je bilo v združenju LESNO na področju organizacije poslovanja, programiranja in obdelavi podatkov zaposleno preko 25 delavcev Lesne, ki so razvijali in vzdrževali obstoječe programe ter servisirali zainteresirane službe ter vodilne s tekočimi in dogovorjenimi informacijami.

Razdružitev z LESNO in reorganizacija gozdarstva na Zavod za gozdove in GG (kot izvajalsko podjetje) v l. 1990-1994 sta nujno prinesla spremenjen pristop do obstoječega sistema, vzdrževanja in obdelave podatkov.

Z reorganizacijo gozdarstva se osnovni pristop k informatiki poslovanja ni bistveno spremenil,

- ker urejeno, organizirano in dobro vodeno podjetje potrebuje sprotne informacije o dogajanjih in poslovanju;

- in s tem smo spet na začetku.
- S hitrejšo in sprotno odelavo finančnih in komercialnih podatkov bo dosežen boljši pregled in hitrejšo informiranje in s tem večja poslovnost podjetja.

Prav tako bo vse skupaj posredno vplivalo na zmanjšanje stroškov in povečanje produktivnosti ter večjemu dohodku za vse člane kolektiva.

Osnova pristopa pri razvoju informatike se v bistvu ni nič spremenila od svojih osnov 1972 leta.

K spremembi dosedanjega obstoječega sistema je prispeval razvoj in pocenitev računalniške opreme, zastarelost oz. prerast kapacitet obstoječe opreme in ne nazadnje potreba po zmanjšanju (št. lastnih programerskih kadrov oz. ne vlaganje v razvoj in izobrazbo le teh.) števila zaposlenih in s tem racionalnemu gospodarjenju kot bodoča delniška družba.

Vse to nas je vodilo v nov projekt informacijskega sistema, ki temelji predvsem na skupnem razvoju z zunanjim sodelavcem programa DiRIS (DiRektorski Informacijski Sistem) in dokupu računovodsko-finančnega paketa EDICO, ki se vklapi v sklop programa DiRIS.

Ves ta informacijski sklop omogoča enkratno zajemanje poslovnih podatkov tam, kjer dogodki nastajajo.

Nov informacijski sistem je v največji možni meri prilagojen našim specifičnim razmeram in celotni sklop posveča posebno pozornost povezavi podatkov od planiranja gozdarske proizvodnje, do sprotnega spremljanja vseh poslovnih dogodkov v marketingu in prodaji, do prenosa v računovodsko-finančni paket in v končni fazi kot izhodišče za „direktorski informacijski sistem“, ki bo služil za kakovostno vodenje vseh odgovornih v podjetju.

Zaradi pocenitve računalniške

opreme se celotni pretok oz. zajem podatkov vrši preko PC (osebnega računalnika) in ne več preko terminalov ter obdelava na centralnem računalniku, kar zmanjša potrebo po prejšnjih vnašalcih podatkov, zahteva pa večjo (računalniško) izobrazbo obstoječega kadra. Tako je sedaj v računalniško mrežo povezanih 25 računalnikov, ostalih osem zunanjih enot pa dostopa do centralnega računalnika preko 4 modemske (telefonske) linije.

Bistvena prednost je razen zmanjšanja potrebnega števila ljudi v tem, da vnaša podatke ti isti, ki je tudi odgovoren za nje. S tem je doseženo hitrejši pretok in tudi zanesljivost podatkov.

Glede na to, da je tehnološki in informacijski napredek vedno hitrejši (izboljšava in pocenitev tehnične opreme, internetna komunikacija, elektronsko bančno poslovanje,...) se moramo zavedati, da ne bo naša prednost pred drugimi v računalniški opremi, ampak v znanju in zahtevah ljudi, ki z njo upravljajo in kvaliteti izhodnih informacij.

VIHARNIK

Izdaja:

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec, 2380 Slovenj Gradec, Vrančev trg 1
Telefon: 0602/43-332

Direktor: Hubert Dolinšek

Uredniški odbor: Ida Robnik,

Majda Klemenšek in Gorazd Minšek

Glavna urednica: Ida Robnik

Lektorica: Majda Klemenšek

Realizacija:

Umetniška delavnica IDEA, Maribor

Likovna urednica in

grafično oblikovanje: Marlena Humeč

Tehnični urednik: Robert Strmšek

Računalniška postavitev, priprava za tisk

in fotoliti: Repro Studio Lesjak, Maribor

Tisk: Odis, Ravne

Naklada: 1650

Vse pravice pridržane, © Gozdno gos-

podarstvo Slovenj Gradec 1998.

Na podlagi mnenja Ministrstva za infor-

miranje z dne 30. 1. 1992 je VIHARNIK

proizvod informativnega značaja iz 13.

točke tarifne številke 3, za kar se plačuje

5% davek od prometa proizvodov.

Avtor karikature na naslovnici:

Gorazd Minšek

RAZVOJ GOZDNOGOSPODARSKEGA NAČRTOVANJA IN STANJE GOZDOV V GOZDNOGOSPODARSKEM OBMOČJU SLOVENJ GRADEC

KAREL ZAGORC, dipl.inž.gozdarstva Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec



Glavni vir podatkov je delo prof. Franca Gašperšiča: Gozdnogospodarsko načrtovanje v sonaravnem ravnanju z gozdovi, Ljubljana 1995

Pomanjkanje lesa okrog večjih mest je po 12. stoletju povzročilo, da so gozdovom posvetili posebno skrb, da bi zagotovili mestom oskrbo z lesom za kurjavo in pokrili potrebe steklar, fužin in drugih obratov. V Trstu so že l. 1150 zelo strogo prepovedali rejo koz. Oblosti so izdajale posebne predpise o ravnanju z gozdovi, gozdne rede. Na Slovenskem je najstarejši Ortenburški gozdni red iz l. 1406, med najbolj znanimi je Terezijanski gozdni red za Kranjsko iz l. 1771. Prvi začetki urejanja gozdov pri nas se nanajajo na Trnovski gozd in gozdove v bližini Bovca in Tolmina, kjer so pridobivali les, ki so ga potrebovali v rudniku živega srebra v Idriji v jamah, za topljenje rude in oskrbo rudarjev z drvmi.

Utemeljitelja klasičnega urejanja gozdov sta bila Nemca G.L.Hartig (metoda dodeljevanja enakih lesnih mas po enakih, navadno 20 letnih obdobjih, skozi vso obhodnjo) in H. Cotta (sestoje razvršča v enakih površinah po, navadno, 20 letnih gospodarskih obdobjih), ki sta na prelomu 18. v 19. stoletje objavila temeljni deli, ki sta bili podlaga številnih metod, ki so jih razvili v kasnejših letih in jih poznamo kot „nemško šolo urejanja gozdov“ ali tudi metodo „dobnih razredov“.

Značilnosti teh metod so: golosečni sistem gospodarjenja, pospeševanje monokultur, še zlasti smrekovih, gospodarski cilj je maksimalna zemljiška renta, težišče načrtovanja je na načrtovanju donosov, tog prostorski in časovni red v gozdu, ki je gojenje povsem shematiziral.

Ta metode so pustile globoko sled tudi v gozdovih v našem območju. Za steklarne, fužine, kuhanje oglja in drva so potrebovali velike količine lesa, predvsem bukovega. Prepričanje, da daje smreka največje donose ter us-

Na področju gozdnogospodarskega območja Slovenj Gradec so bili prvič vsi gozdovi urejeni v letih 1954-1963. Obnove načrtov gozdnogospodarskih enot so sledile vsakih deset let in so bili vsi gozdovi do sedaj že štirikrat urejeni, nekateri pa petkrat.

pešen in ekonomsko sprejemljiv način obnove (posek na golo, požig sečnih ostankov, sejanje rži pomešane s semenom smreke in macesna) in zgoraj opisana teoretična podlaga, urejanje na podlagi dobrih razredov, so bili kvas za golosečno gospodarjenje in nastanek smrekovih monokultur. Tak način gospodarjenja je bil takrat napreden, uveljavil se je v veleposestniških gozdovih.

Na področju sedanjega gozdnogospodarskega območja Slovenj Gradec so bili izdelani gozdnogospodarski načrti le za veleposestniške gozdove na podlagi osnov nemške šole urejanja gozdov. Nekateri načrti so se izgubili med drugo svetovno vojno in v povojnih letih, ohranili pa so se načrti: revirjev Ravne in Kogelnik 1923-1932, Urškin dvor 1929-1938, gozdov rudniške gozdne uprave v Mežici 1933-1942 in za državne gozdove gozdne uprave v Crni 1940.

O takratnem gospodarjenju in stanju gozdov navajam dva citata:

iz načrta Urškin dvor: „O kakem urejenem gospodarjenju prejšnjih posestnikov v gozdarsko-gospodarskem smislu se ne more govoriti. Oddaljenost od železnice in večinoma visoke lege na eni strani so bile vzrok v tedanjem času, da so posestniki polagali več pozornosti ovčji in goveji paši, na drugi strani so izvzeli eden za drugim se menjajoči upravniki konkurzne mase v teku 10 let t.j. od 1892-1902 sami pl 42000 do 45000 tehničnega lesa. To se je naravno spet zgodilo z upoštevanjem rentabilnosti in s prebiralno sečnjo za tehnični les porabnih debel, vsled česar so razumljive velike površine v višjih starostnih razredih, ki pa so danes slabo zaraščene in kažejo slabe kvalitete. Pred temi ukrepi pa so obstajali 150 in še več let stari smrekovi gozdovi.“

Iz načrta za gozdno upravo Crna: „Prejšnja veleposestniška privatna uprava je izkoriščala gozdove z velikimi golimi sečnjami; gole poseke so navadno požigali in požganice umetno pogozdovali. Zaradi tega je bilo uničenega mnogo rodovitnega humusa, umetni pomladek je bil močno zapleveljen in zadušilo se je mnogo sadik. Sele potem, ko se je pomladek dvignil v mladovje in če je bilo mladovje očiščeno so se sestoji mogli uspešno razvijati. Zaradi vsega tega je ostalo precej praznin. Neočiščenih je ostalo mnogo sestojev, ki so v rasti zaostali. V srednje starih sestojih niso bila izvajana redna in smotrna redčenja. Tako je ostala večina sestoj v slabem stanju. V splošnem je bilo prejšnje izkoriščanje raztegnjeno samo na pre-

dele blizu glavnih cest in tako so bili eni predeli preveč izkoriščeni, drugi pa so ostali negojeni in neizkoriščeni.“ Stanje kmečkih gozdov je bilo zelo različno. Nekateri kmeti, zlasti večji, so se zgedovali po veleposestvih in gospodarili z goloseki ter pospeševali smrekove monokulture (novne); nekateri, še zlasti, če so bili v stiski ali ob izplačilu dot, so posekali gozd do sedme ali osme cole in ga potem prepustili času; nekateri so posekali le lepa (debela) drevesa in ustvarili kmečki prebiralni gozd v slabem pomenu besede (brez debelih dreves-nosilcev funkcij), nekateri pa so gospodarili po načelih prebiralnega gospodarjenja z visokimi lesnimi zalogami in so bili njihovi gozdovi za vzgled. Na stanje gozdov so vplivale tudi prodaje gozdov, ko so pred prodajo gozd čim bolj posekali (stari lastnik), po prodaji pa spet, da bi si povrnilo sredstva (novi lastnik). Primer takšnih kupčij so bili gozdovi na Košenjaku, ki so večkrat menjali lastnike in so bili močno presečkani.

Kot posledica razvoja bioloških znanosti in katastrof v smrekovih monokulturah so prišli v Srednji Evropi do novih spoznanj. Gurnaud v Franciji in Bialley v Švici sta na začetku 20. stoletja razvila kontrolno metodo urejanja gozdov, ki je popolnoma različna od uveljavljene klasične metode urejanja gozdov (nemške šole).

Njene osnovne posebnosti so v naslednjem:

kontinuirani spremljavi razvoja gozdov in gospodarjenja ter načrtovanje in izvajanje gospodarjenja na osnovi preteklih in novih izkušenj (razvoja), odločna odklonitev od golosečnega gospodarjenja in naslonitev na naravni gozd (prebiralni), visoko organizirano načrtovanje proizvodnje v smislu usmerjanja naravnih proizvodnih sil v proizvodne namene, kar je bistvena razlika od nemške šole, kjer je v ospredju načrtovanje etatov, visoka stopnja varnosti pri gospodarjenju, saj ta način gospodarjenja v polni meri upošteva obrambne mehanizme, ki so razviti v naravnem gozdu, visoka stopnja osebne odgovornosti pri gospodarjenju z gozdovi.

V Sloveniji sta ob koncu prejšnjega stoletja vpeljala sistem prebiralnega gospodarjenja in izvirno zamisel kontrolne metode na Kočevskem Leopold Hufnagel, na območju Snežnika pa Heinrich Schollmayr-Lichtenberg. Metoda so takoj uporabili tudi v Windischgrazovih gozdovih na Javorniku, Nanosu in Hrušici. Hufnaglovo prebiralno gospodarjenje v kočevskih gozdovih in Schollmayerjevo gospodarjenje na osnovi kontrolne metode v

snežniških gozdovih pomeni začetek sodobnega urejanja slovenskih gozdov. Izvirno so uporabili kontrolno metodo v Pogačnikovem gozdu v Lenu na Pohorju od l. 1909 naprej.

Po drugi svetovni vojni so bile do leta 1950 velike planske sečnje.

V prvih letih po drugi svetovni vojni so za gospodarjenje z gozdovi sprejeli naslednja izhodišča:

prepovedana je bila sečnja na golo, osvojena je bila usmeritev, da je potrebno gojiti naravne, mešane gozdove, prebiralno gospodarjenje je bila glavna oblika gospodarjenja z gozdovi, monokulture (smreke) je treba spreminiti v mešane gozdove, z gozdnogospodarskimi načrti je potrebno zajeti vse gozdove, kontrolna metoda je bila sprejeta kot idejna podlaga urejanja gozdov, uveljavili so polno premerbo in predpisali evidenco gospodarjenja z gozdovi, uveljavili so območni načrt gospodarjenja z gozdovi, zato je bila predvidena izdelava gozdnogospodarskih načrtov gozdnogospodarskih enot in območnih načrtov, velik poudarek je bil dan fitocenološkim raziskavam, kartiranju gozdnih združb ter uporabi izsledkov in raziskav pri gospodarjenju z gozdovi.

Na področju gozdnogospodarskega območja Slovenj Gradec so bili prvič vsi gozdovi urejeni v letih 1954-1963. Obnove načrtov gozdnogospodarskih enot so sledile vsakih deset let in so bili vsi gozdovi do sedaj že štirikrat urejeni, nekateri pa petkrat.

Poleg zgoraj navedenih usmeritev je prof. Mlinšek uveljavil gojitveno načrtovanje, ki je omogočilo svobodno tehniko gojenja gozdov, ko se gojitelji prilagaja stanju gozdov, rastišču in drugim pogojem in razvija najbolj ustrezne gojitvene postopke. Prvi gozdno gojitveni načrti so bili izdelani za gozdove Majerhovi v Radljah, gojitveni načrt za Bukovje je bil predstavljen v gozdnogospodarskem načrtu gozdnogospodarske enote Dravograd 1958-1967. Do l. 1993 je bila z načrti pokrita približno tretjina gozdov v območju, z novim Zakonom o gozdovih je postalo gozdnogojitveno načrtovanje obvezno in je sedaj z gozdnogojitvenimi načrti pokrito že okrog 95% površin gozdov v območju. Zameetek ideje o sonaravnem gospodarjenju z gozdovi, ki se je porodila kot odgovor na golosečno gospodarjenje in smrekove monokulture že v preteklem stoletju in se je razvijala v naslednjih desetletjih, je bila v Zakonu o gozdovih iz l. 1993 sprejeta kot temeljno načelo ravnanja z gozdom.

Glavna izhodišča sonaravnega ra-

vnjanja z gozdom so predvsem naslednja:

- mešani in vertikalno ter horizontalno razgibani sestoji, ki so podobni naravnim,
- naravno pomlajevanje,
- velika količina biomase, ki vključuje tudi stara drevesa in podrtje, ki so namerno puščene v gozdu,
- drevesno gospodarjenje,
- skladnost v ekosistemu, zlasti med rastlinsko in živalsko komponento,
- načelo nege.

Ta načela so vgrajena v gozdnogospodarske načrte.

Ze davno so spoznali in upoštevali pri gospodarjenju z gozdovi, poleg proizvodnje lesa, številne funkcije, ki jih gozd opravlja, še zlasti varovalno. Leta 1950 je prof. Sevnik nakazal potrebo po mnogonamenskem načrtovanju gozdov: „Precej pozno, šele v novem času, je človeštvo prišlo do spoznanja, da so nematerialne koristi ali blagodejni vplivi gozda (zaščita zemljišč, objektov, poljedelskih kultur, ravnovesje v vodnem gospodarstvu, vojno-obrambna funkcija, ugoden vpliv na ljudsko zdravje in drugi) izredno velikega, včasih kar življenjskega pomena za gospodarski in kulturni razvoj.“

V urejanje gozdov je vpeljal kot obvezni sestavni del načrta mnogonamensko gospodarjenje Zakon o gozdovih iz l. 1974. V strokovnih podlagah za obnovo načrtov gozdnogospodarskih enot in območnih načrtov (Gašperšič in sodel., 1988 in 1989) je bila postavljena zahteva po drugačnem urejanju gozdov. Gašperšič: „Nova epoha v razvoju gozdnogospodarskega načrtovanja je integralno načrtovanje mnogonamenskega in sonaravnega gospodarjenja z gozdovi. Vedno bolj poudarjena mnogonamenskost pri rabi gozdov je uresničljiva le v pogojih sonaravnega ravnanja z gozdovi.“

Terminu mnogonamenskost in sonaravnost pri gospodarjenju z gozdovi sta kot vodilni načeli gozdarske politike danes zapisana v zakonodaji vseh gozdarsko naprednih držav.

Še več, mnogonamenskost in sonaravnost pri gospodarjenju z gozdovi se danes obravnavata kot svetovno vprašanje in ga urejajo mednarodne deklaracije-Rio de Janeiro 1992, Helsinki 1993. In še en citat iz Gašperšičeve knjige: „Mnogonamenskost pri gospodarjenju z gozdovi pomeni harmonično in hkratio uresničevanje več ciljev na isti gozdni površini s temeljito notranje usklajenim sistemom vseh gozdnogospodarskih ukrepov v gozdu. Z zahtevo po temeljiti uskladitvi med vsemi gozdnogospodarskimi ukrepi v gozdu, se gozdnogospodarsko načrtovanje razširja na vse dejavnosti v gozdu. S sistemom medsebojno usklajenih ukrepov skrbi za ustrezno reprodukcijo posameznih funkcij gozdov in s tem za regulacijo vzajemnih odnosov med človekovimi oziroma družbenimi potrebami in naravnimi možnostmi, drugače povedano, za urejanje odnosov in specifično naravo gozda, kar med drugim pomeni tudi višjo stopnjo kulture pri celotnem ravnanju z gozdom.“

Pomembno je izdelati načrt, ki bo čim

bolj uporaben in da bo v kar največji meri pozitivno vplival na razvoj gozdov. Pri obnovi načrta GGE Radlje, levi breg je bilo več srečnih okoliščin, ki so omogočile precej novosti pri izdelavi gozdnogospodarskih načrtov:

načrt naj bi služil kot pripomoček pri izdelavi novega pravilnika za gozdnogospodarsko načrtovanje, zato sta se kot mentorja pri izdelavi načrta vključila prof. Gašperšič in mag. Pogachnik; rezultat tega sodelovanja je bil poleg drugega zbiranje podatkov o gozdovih ter načrtovanje etata in go-

jitvenih del po sestojih.

I. Stornik nam je približal programe za obdelovanje baz podatkov in na novo oblikoval opisni list;

B. Glavan nas je razveselil z računalniško kartografijo Map-info, kar je omogočilo poleg prostorskih analiz, izdelavo raznih tematskih kart in še posebej kvalitetne sestojne karte.

Vzporedno s tem smo pri izdelavi gozdnogospodarskih načrtov tesno sodelovali s strokovnimi delavci na krajevnih enotah. Pomemben del načrta, smernice za gospodarjenje po

gospodarskih razredih, je plod timskega dela načrtovalcev. Nekatera specifična poglavja pa so pripravili kolegi, ki se z določenimi področji izrecno ukvarjajo (fitocenologija, funkcije gozdov, živalski svet, prometnice).

Tako smo dobili opisni list, ki je skupaj s sestojno karto dober pripomoček pri izdelavi gozdnogojitvenih načrtov. Pomembno je, da so etati in gojitvena dela vezani na razvojno fazo v okviru odseka, kar bo prav gotovo pozitivno vplivalo na gospodarjenje z gozdovi in na razvoj gozdov.

Golosečno gospodarjenje je pustilo v pohorskih in drugih gozdovih hude rane.



Najmanj pol stoletja je bilo potrebno, da so se rane zacelile.



IZOBRAŽEVANJE

MIKA MEDVED, dipl. inž. gozdarstva Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec



Izobraževanje je pot, po kateri se zgodovina človeka vzpostavlja, ohranja, bogati in prenaša. V gozdarstvu se njegovega pomena še posebej dobro zavedamo. Mirno lahko zapišemo, da smo na našem območju na dediščino izobraževanja upravičeno ponosni. Tudi pričujoča jubilejna številka Viharnika je za to več kot zgovoren dokaz.

kov gozdov in gozdnih posestnikov ter šolske mladine.

Tradicija izobraževalnih tečajev za gozdne posestnike je bila na našem območju v burnih časih reorganizacije gozdarstva in ustanovitve zavoda prekinjena le za kratek čas. Po prvih negotovih korakih, ko smo (že v novi podobi) izvedli tečaje nege na Sv. Antonu v letu 1995, se je „stvar spet prijel“.

V obdobju med letoma 1995 in 1998 smo po posameznih krajevnih enotah izvedli 35 tečajev za lastnike gozdov, tako na področju nege in gojenja gozdov, kot tudi varnega pridobivanja gozdnih sortimentov. Interes in odzivi gozdnih posestnikov so nam samo vzpodbuda za nadaljnje, še bolj zavzeto delo.

Prav tako pomembno je tudi delo z drugimi javnostmi kot strokovno poimenujemo naslednje oblike izobraževanja:

- delo s šolsko mladino,

- organiziranje strokovnih ekskurzij, ki prihajajo v naše gozdove od drugod,
- sodelovanje z drugimi strokovnimi institucijami v regiji, pojavljanje v lokalnih medijih.

Velik poudarek dajemo izobraževanju šolske mladine. Zavedamo se, da je lahko spoštljiv odnos do narave in spoštovanje različnosti tista vrednota, ki jo najlažje privzgojimo malemu otroku.

Gozdarji, nimamo ustreznih pedagoških znanj, prav na tem področju odkrivamo zanimiv svet otroških dognanj, ki nas nemalo krat spravlja v zadrego.

Sodelovanje s šolami v regiji je zelo dobro. Na leto sodelujemo v več kot 50 aktivnostih izobraževanja šolarjev, od naravoslovnih dni do projektnih tednov, raziskovalnih taborov, raznih ekoloških akcij in delavnic.

Vsako leto tudi posebej organiziramo Teden gozdov, v okviru katerega gozdarji pripravimo večjo akcijo, kot so regijski likov-

ni in literarni natečaji, kviz ali tekmovanje v znanju o naravi.

Tradicionalni so obiski drugih strokovnjakov v naših gozdovih. Vsako leto vodimo okrog deset ekskurzij v ekološko občutljiva področja Črne, v gozdove mislinjskih monokultur, vse do radeljskih prebiralnih gozdov.

V vseh teh dejavnostih nabiramo tudi gozdarji sami nova spoznanja in izkušnje.

Trudimo se, da jih izmenjamo med seboj. Učne delavnice, dnevi revirnega gozdarja, strokovna predavanja in tečaji so postali stalna oblika našega internega izobraževanja.

Z veseljem ugotavljam, da je Viharnik zelo pomembna oblika izobraževanja vseh nas, ki v gozdarstvu delamo ali smo z njim kakorkoli povezani.

Se posebej je vzpodbudno, da določene rubrike navajajo k pisanju tudi bralce.

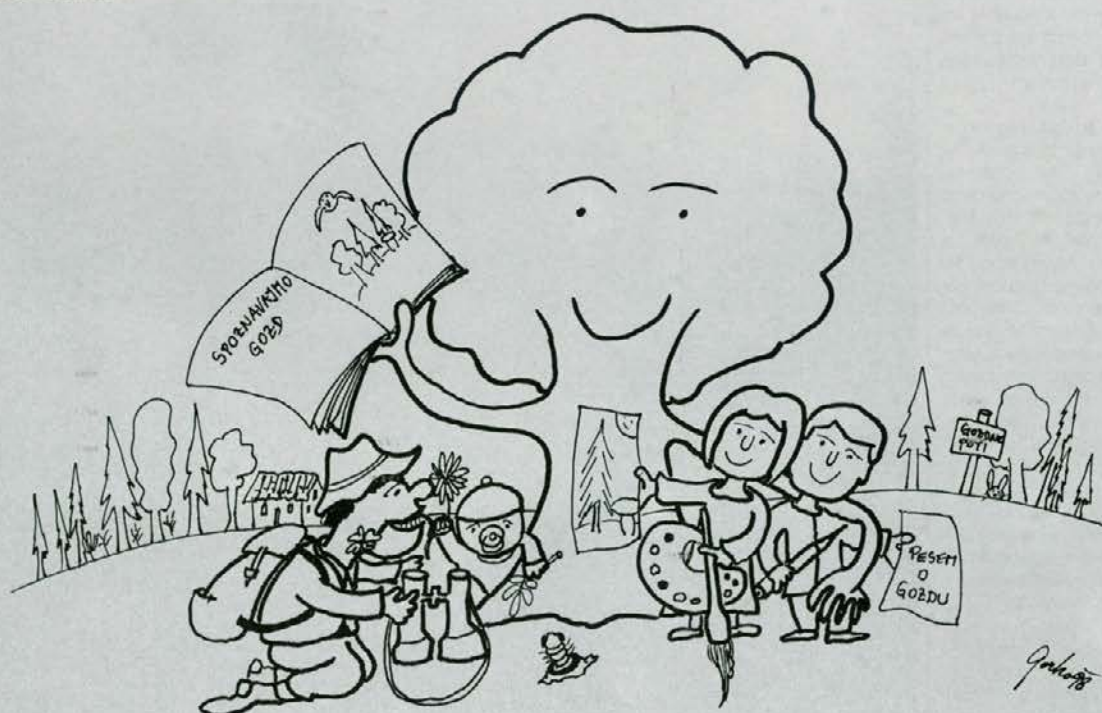
Z željo, da bi nam peresa še naprej dobro tekla, Viharnik! še na mnoga trideseta.

Zavod za gozdove kot strokovna institucija, se vse od svoje ustanovitve pomena izobraževanja zelo dobro zaveda.

V okviru strokovnih služb na centralni enoti zavoda je bil prav za namene izobraževanja ustanovljen Oddelek za razvoj podeželja, stike z lastniki gozdov in javnostjo, ki načrtuje in koordinira delo na področju izobraževanja po posameznih območnih enotah.

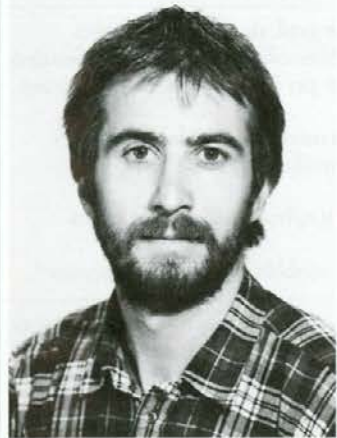
Prav območne enote pa smo nosilci izobraževanja, še posebej, ko gre za izobraževanje lastni-

„Gozd je naša učilna!“



NEKAJ O INFORMATIKI ZA GOZDARSTVO

IVAN ŠTORNİK, dipl. inž. gozdarstva Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec



Vse je relativno, še posebej čas. Deset let predstavlja cela večnost iz zornega kota muhe enodnevnice. Za gorovja je to komaj omembe vredna doba.

In razvoj. Deset let ne predstavlja praktično nič v evoluciji katerekoli vrste na tem planetu. V razvoju tehnike, še posebej računalništva, pa je ta doba enaka nekaj milijonom let v razvoju človeka. Toliko, naj se vel!

Je kdo med vami pred desetimi leti že slišal za Internet, elektronsko pošto, Windowse?

Ko sem pred desetimi leti kot mlad pripravnik začel delati na taksaciji, sem „hočeš-nočeš-moraš“ hitro spoznal računalnike. Kar nekaj gozdnogospodarskih načrtov je manjkalo, ker ni bilo ustreznih računalniških obdelav in programov (Takrat je veljalo: Ja, gozdar in računalnik, lepo vas prosim, to se v dobrih družinah vendar ne dogaja!). In ker morajo pripravniki početi kaj koristnega ter ob tem povzročiti čim manj škode, so me določili za računalniške obdelave. In sem padel „noter“, kot se temu reče. Služba za avtomatsko obdelavo podatkov ali AOP je bila takrat pravo malo podjetje. V klimatizirani sobi je stal „njegov“ veličanstvo glavni računalnik VAX, kamor so smeli le posvečeni. V enih pisarnah so sedele vnašalke podatkov, ki so cele dneve pridno uničevale tipkovnice, v drugih pa programerji, ki so ponavadi učeno zrlj v ekrane. Luknjalniki kartic, s katerimi smo delali še nekaj let prej na fakulteti, so bili, hvalabogu, že v penziji. Najbolj zanimive so bile obdelave podatkov. Ponavadi računalnik ni izračunal tistega, kar bi moral (Če se dejstva ne skladajo s pričakovanji, tem slabše za dejstva, so pravili šaljivci). Takrat so se baze po-

Za konec še skok v zgodovino. Verjetno niste vedeli, da so prve multimedijske računalnike poznali že v pradavnini? Bili so različnih dolžin, na eni strani koničasti, ob robovih ostri in dobro nabrušeni. Ko so ljudje z njimi poravnali račune, so se slišali podobni zvoki, kot pri najnovejših igrich. Zraven pa je veselo špricala prava kri.

datkov ali koda programov izpisali na papir pa hajd, „Sukaj Civil“, to je, poišči napake. Prvič, drugič, nitič, dokler pač računalnik ni izpljunil najbolj verjetnih števil.

S prihodom in razvojem osebnih računalnikov se je marsikaj v temeljih spremenilo. Prvi je priromal na taksacijo že tam sredi osemdesetih let, vendar takrat zaradi pomanjkanja programov in skromne strojne opreme še ni bil zrel za vsakdanje delo. Vendar je že takrat dal vedeti, da s časom iz njega še nekaj bo. Predvsem je navduševala njegova neodvisnost od velikih sistemov in nekateri programi, kot na primer Lotus 123, s katerimi se je dalo enako delo opraviti bistveno hitreje in bolje, kot na velikem računalniku.

Naslednji pomemben mejnik je predstavljala izdelava desetletnega območnega načrta leta 1990. Urediti in obdelati je bilo potrebno razne baze odsekov, gozdnih fondov in drugih podatkov, ki so potrebni za izdelavo tega najvišjega strokovnega akta območja. Zato smo dobili še en osebni računalnik (za poznavalce: 286 z 1Mb RAM-a in 40Mb diskom), z njim tudi nekaj programske opreme, predvsem pa dosti znanja za delo s podatkovnimi bazami. Napisanih je bilo nekaj dobrih programov za izračune gozdnih fondov in za izdelavo primitivnih kart s pomočjo centroidov odsekov.

Zanimivo poglavje predstavlja pisanje tega načrta. Ne toliko vsebinsko, kar si zagotovo zasluži svojo zgodbo, kakor tehnično. Velik del ga je bilo namreč že natipkanega, ko je bil njegov glavni avtor seznanjen z vsemi prednostmi, ki ga prinaša pisanje in urejanje s pomočjo osebnega računalnika. Že natipkano besedilo je bilo potrebno še enkrat vnesti v računalnik in ga urediti, da ga je bilo veselje pogledati. O tem, da mi je nekdo enkrat očital, naj ga ne „zajebavam“, ker sem mu hotel dati tak načrt na disketi, pa kdaj drugič.

Tako je osebni računalnik prodril tudi na področje, kjer so suvereno vladale tajnice s pisalnimi stroji.

Reorganizacija gozdarstva sredi devetdesetih let je pomenila določen šok pri razvoju informatike v celotnem slovenskem gozdarstvu. Na Koroškem smo imeli to srečo(in

pamet), da so glavni akterji ob razdruževanju na Zavod za gozdove Slovenije in Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec zmogli toliko razuma, da niso porušili vseh skupnih mostov in dobrih razvojnih projektov. Vedeti je namreč treba, da smo bili na Koroškem takrat v samem vrhu pri razvoju in uporabi računalniško podprte kartografije v gozdarstvu v Sloveniji. To potrjuje tudi dejstvo, da se je ta uspešno uveljavila znotraj Zavoda za gozdove sta po razdružitvi šla vsak svojo pot.

Informacijska sistema Gozdnega gospodarstva in Zavoda za gozdove sta po razdružitvi šla vsak svojo pot.

Območna enota Slovenj Gradec ZGS je bila ob nastanku med bolj opremljenimi v Sloveniji. Vendar ni bila največja vrednost v računalniških in ostali opremi, temveč v ljudeh in njihovem znanju. Na eni strani je bilo vodstvo območne enote, ki je imelo dovolj posluha in vizijo pri razvoju informatike, na drugi strani pa ljudje, ki so v takem okolju radi delali. Tako je bila razmeroma hitro nabavljena potrebna strojna in programska oprema, s pomočjo Centra vlade za informatiko smo vzpostavili hitre računalniške povezave z Ljubljano in preko Interneta naprej po svetu. V digitalni obliki imamo ovrednotenega več kot polovica območja, ki bo kmalu pokrito tudi z ortofotokartami. S tem bo geografski informacijski sistem podprt z dobrimi atributnimi bazami podatkov o koroških gozdnih doživel popolno uveljavitev.

Znanje je poleg zdravja največja vrednota. Zato veliko vlagamo v izobraževanje delavcev Zavoda. Tako je bilo v zadnjih dveh letih na tečajih Word, Excel in Mapinfo preko sto slušateljev.

Prihodnost je v komunikacijah na temelju internetnih tehnologij in v tej smeri gre tudi naš razvoj. Tik pred realizacijo je projekt postavitve Internet domače strani ZGS, kjer bo celovito predstavljena dejavnost ZGS in kjer bo moč priti do mnogih koristnih informacij s področja gozdarstva v Sloveniji.

Elektronska pošta počasi, a zanesljivo, izpodriva klasične komunikacijske medije, kot so razni dopisi, pisma in faksi ter tako postavlja no-

ve standarde komuniciranja. Mimorede, naš naslov je zgs. 11 slovenjgradec (a) gov.si.

Tudi multimedijske aplikacije, orientacija s pomočjo satelitov (GPS) in ostale dobrice, ki jih je napravil razvoj, kar same vabijo, da jih nekdo koristno prenese v gozdarstvo.

Edina stvar s področja informatike, ki v gozdarstvu nima perspektive, so prenosni računalniki. Ko sem nekoč nekemu revirnemu gozdarju razlagal in pokazal vse prednosti takojšnjega zajema podatkov pri odkazilu, pa povratne informacije o odkazanih kubikih, pa ne izgubljam časa s pisanjem in podobno, je nekaj časa tiho stal, nato pa mirno dejal: „Ja, kako naj vendar v tega šmenta zavijem klobaso.“ In še riti si z njim ne morem obrisati! je dodal. Pogovor je bil končan, jaz za izkušnjo bogatejši. Prenosni računalniki v gozdarstvu RES nimajo prihodnosti.

Za konec še skok v zgodovino. Verjetno niste vedeli, da so prve multimedijske računalnike poznali že v pradavnini? Bili so različnih dolžin, na eni strani koničasti, ob robovih ostri in dobro nabrušeni. Ko so ljudje z njimi poravnali račune, so se slišali podobni zvoki, kot pri najnovejših igrich. Zraven pa je veselo špricala prava kri.

„Informatiziran gozdar“



IZOBRAŽEVANJE GOZDARJEV IN LASTNIKOV GOZDOV

TONKA MODIC, dipl. inž. gozdarstva Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec



Menim, da je nekaj miselnosti: Deli svoje znanje in izkušnje! -, bilo in je še prisotno pri slovenjegraških gozdarjih.

Spomnimo se davnega leta 1965, ko je izobraževalni center Gozdnega gospodarstva v Radljah organiziral prvi tečaj za delo z motorno žago za gozdne posestnike.

Temu so sledili naslednji, izobraževanju moških je sledilo izobraževanje kmečkih gospodinj iz vseh področij, ki so zadevale njihovo področje dela.

Posebno intenzivno je potekalo izobraževanje v okviru TOK Gozdarstva Radlje in Ravne. Izkušnje izpred preteklih desetletij na področju izobraževanja ljudi iz podeželja so bile koristne ob izidu Zakona o gozdovih leta 1993, ki je prinesel nekaj bistvenih sprememb.

Pomembna je ta, da je za izvedbo gojitvenih in varstvenih del v svojem gozdu zadolžen lastnik gozda in ne več gozdnogospodarska organizacija.

Gozdarji nastopajo kot strokovni načrtovalci in usmerjevalci razvoja gozda.

Država s stimulacijami za opravljena gojitvena dela vzpodbuja izvedbo del in s tem daje lastniku nadomestilo za okoljetvorne in socialne funkcije gozda.

Meseca maja 1994 je bila ustanovljena javna gozdarska služba v okviru Zavoda za gozdove Slovenije (ZGS).

Pred dnevi nas je obiskala v Radljah skupina izobražencev pod vodstvom prof. dr. Dušana Mlinška. To je bilo eno izmed srečanj, ki jih organizira profesor v različnih krajih Slovenije pod naslovom „Gozdno omizje“. Udeleženci so različnih poklicev, opravljajo različna dela, so pa predvsem ljubitelji narave, gozda, skratka sonaravno usmerjeni ljudje.

Eden izmed obiskovalcev je dejal: „Za dobro sobivanje človeka z naravo morajo ljudje dobro poznati njene zakonitosti, jih spoštovati in negovati, se izogibati skrajnostim, razmišljati v prid prihodnjim rodovom.“

Mora jim biti omogočeno izobraževanje, informiranje o vseh dogajanjih v njihovem okolju, ki lahko posledično dobro ali slabo vplivajo na njihovo kakovost življenja.

Torej, biti morajo dobro osveščeni in takšni lahko na demokratičen način sooblikujejo življenjski prostor“.

Tej je bilo naloženo, da pripravlja gozdnogospodarske načrte, v okviru teh pa skrbeti za njihovo izvedbo. Izkušeni v preteklosti doma in drugod po svetu vemo, da je sposoben le po sonaravnih kriterijih gozdarjen gozd opravljati svojo večnamensko vlogo.

Sonaravno pojmuje mo gozdanje v sozvočju z naravo, kar pomeni poznavanje in razumevanje mnogih naravoslovnih ved.

Sedaj postane izredno pomembno znanje lastnika o gozdu, njegovi vlogi ter o ukrepih nege v gozdu, s pomočjo katerih bo gozd trajno opravljal svojo vlogo.

Delo gozdarja - strokovnjaka dobi nove razsežnosti in predvsem od njegovega znanja, prizadevanja ter pridobljenega zaupanja pri lastnikih je odvisno, če bodo ti sledili njegovim usmeritvam.

O nujnosti izobraževanja lastnikov gozdov je bil v maju 1994 organiziran posvet v Ljubljani, ki ga je pripravila Zveza gozdarskih društev Slovenije.

Na tem posvetu je bilo izrečenih več pobud glede nosilcev izobraževanja, o njihovih vsebinah in o finansiranju le teh.

Znanja, ki jih lastniki gozdov potrebujejo za delo v gozdu, so v dokajšnji meri odraz njihove odvisnosti od gozda oziroma njihovega odnosa do gozda.

Izobraževanje lastnikov ima takojšnje in dolgoročne rezultate. Le to lahko razdelimo v štiri sklope:

1. informiranje lastnikov gozdov o organizacijskih in

zakonskih zadevah,

2. izobraževanje lastnikov za poznavanje gozdnih sortimentov in trgovanje z lesom,

3. izobraževanje lastnikov za pravilno vzdrževanje motornih žag in drugih pripomočkov za delo v gozdu, za varno delo pri sečnji in spravlju sortimentov,

4. izobraževanje lastnikov za gojenje in varstvo gozdov.

Informiranje lastnikov o organizaciji gozdarstva, o zakonih in predpisih, ki se nanašajo na gozd in gozdarjenje z gozdom se izvaja preko medijev in gozdarjev.

Smotno je ob načrtovanih ali naključnih srečanjih z lastniki pokomentirati najaktualnejše probleme in morebitne spremembe na zakonskih področjih.

V naših razmerah dobro opravlja funkcijo informiranja glasilov Vižmarik.

Pomembno je tudi, da lastniki gozdov poznajo gozdne sortimente in so usposobljeni za trgovanje z lesom.

Pri večjih količinah prodanega lesa lahko lastnik pridobi ali izgubi znatna denarna sredstva. Tovrstne informacije lahko lastnik dobi pri večini revirnih gozdarjev na tečajih.

O trenutnih razmerah na trgu pa je lahko obveščen preko sredstev obveščanja in pri lesnih trgovcih.

Zelo pomembno je izobraževanje lastnikov gozdov za pravilno vzdrževanje motornih žag in za varno delo pri sečnji in spravlju gozdnih sortimentov.

Statistični podatki nam povedo, da je nesreč v gozdu v Sloveniji

veliko in da jih je več tam, kjer se dela v gozdu lotijo nevedski ljudje s premalo izkušnjami.

Tovrstno izobraževanje, ki traja eden do dva dni, izvaja Gozdarski šolski center iz Postojne. Njihova ekipa je tudi pedagoško usposobljena.

Ob izvedbi tečaja poskrbi tudi za ustrezno zavarovanje udeležencev.

Organizacijo tega izobraževanja koordinira centralna enota ZGS, oddelek za tehnologijo in prometnice.

Tečaji so organizirani na domačem terenu, v skupinah je do 15 udeležencev.

Pretežni del stroškov krije država, del udeleženci, v nekaj primerih že tudi pristojne občine.

Eno izmed najzahtevnejših delov izobraževanja lastnikov gozdov je usposabljanje za gojenje in varstvo gozdov.

Od osveščenosti lastnikov gozdov o pomenu in vlogi gozda je namreč odvisno uresničevanje strategije trajnostnega, sonaravnega in večnamenskega gozdarjenja z gozdovi in gozdnim prostorom.

Zaradi pestrosti rastiščnih in posestnih razmer v Sloveniji je tovrstno izobraževanje najbolje organizirati v domačih krajih, v gozdovih udeležencev.

Obseg in vsebino je potrebno prirediti interesu lastnikov. Gozdar, ki vodi tovrstno izobraževanje, mora dobro poznati njihove gozdove, glavne gojitvene probleme, na drugi strani pa njihova pričakovanja in njihov odnos do gozda. Iz tega sledi, da lahko nalogo izobraževalca najbolje opravi domači gozdar ZGS.

Izobraževanje lastnika lahko poteka posamično ali skupinsko. Ob priliki odbire drevja ali dajanja navodil za nego v gozdu ima revirni gozdar izjemno možnost ne samo svetovanja, ampak tudi izobraževanja lastnikov.

Kot najbolj uspešno izobraževanje lastnikov gozdov se je izkazalo izobraževanje v obliki delavnic.

Pred izvedbo delavnice pa je potrebno poiskati odgovore na več vprašanj in sicer:

- zakaj in kje organizirati delavnico,
- koga povabiti na delavnico,
- kdaj organizirati delavnico,
- kako pripraviti delavnico, da bo pritegnila udeležence,
- kdo naj vodi delavnico.

Delavnica se je v štirih letih izobraževanja lastnikov gozdov pokazala kot uspešna, ker daje možnost udeležencem, da aktivno sodelujejo v njej. Imajo možnost, da povedo svoje mnenje ali izkušnje. Skupina naj šteje največ 20 udeležencev, ti se naj zaradi boljšega počutja dobro poznajo med seboj.

Srečanja naj bodo organizirana v njim čim bližjih oziroma znanih objektih in v njihovih gozdovih.

Cas srečanj naj bo prilagojen željam udeležencev, v glavnem je to čas, ko pospravijo pridelke iz polj.

V delavnicah naj bi lastniki gozdov spoznali širši pomen gozda, njegove funkcije, glavne drevesne vrste v okolju, gospodarjenje z gozdom s poudarkom na ukrepih, ki se izvajajo v mladem gozdu ter v gozdu, ki se obnavlja.

Udeleženci naj se tudi praktično spoznajo z odbiro drevja za posek, z nego ter z vsebino načrtovanja v gozdu. Kot je že bilo napisano, je najbolje, da vodijo tovrstne delavnice domači gozdarji.

Na območju območne enote ZGS se lahko pohvalimo, da smo prvi v Sloveniji organizirali tovrstne delavnice.

V letih 1995 do 1998 so tem delavnicam s področja nege in varstva gozdov sledili tečaji s področja vzdrževanja motornih žag in varnega dela v gozdu

ter o krojenju gozdnih lesnih sortimentov.

Z udeleženci tečajev smo opravili ekskurzije v pragozd Rog, v bukove gozdove v Brezovi rebi, si ogledali smrekove gozdove v Mislinji in pospravo snegolomov na Gorenjskem.

Za vodenje delavnic oziroma izobraževalnih aktivnosti je potrebno mnogo znanja in poguma.

Ce nam ne manjka poguma, nam pa gotovo manjka znanja s področja komuniciranja in pedagogike.

Zato smo se lotili na našem območju tudi izobraževanja vseh strokovnih delavcev, ki imajo stike z lastniki gozdov.

Izvedli smo štiri dvodnevne seminarje za nastopanje in vodenje delavnic.

Menimo, da bi bilo potrebno s tovrstnimi izobraževanji nadaljevati, tako pri usposabljanju strokovnega kadra kot lastnikov gozdov.

Uspešno delo na tem področju je dobra dolgoročna naložba v slovenske gozdove.

NOVO LETO

Že odšlo je staro leto, novo se šele rodi, kaj to leto bo prineslo, to pač vsakega skrbi.

Voščimo si zdravja, sreče, želimo si miru na svetu, da vsaj nekaj teh želja bi se izpolnilo v tem letu.

Vsak ima v Novem letu mnogo upov in želja, na žalost, je bolj malo sreče, več je žalosti, gorja.

Morda pa že danes leto tebe ali mene več ne bo, treba nam ne bo skrbeti, kaj leto spet prineslo bo.

Ivan HAMUN

Delavnica v gozdu.

Foto: M. Modic



IZHODIŠČA SONARAVNEGA GOSPODARJENJA

Spec. MILAN TRETJAK, dipl. inž. gozdarstva Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec



načrtovanje in gospodarjenje z gozdovi značilno vpliva na oblikovanje koroške krajine kot celote.

Struktura zasebne posesti

tem moramo upoštevati tako naravne kot gospodarske vidike. Pri naravnih vidikih sta predvsem pomembna rastišče in sestoj, pri gospodarskem vidiku pa je pomembna od-

	do 1 hektarja	1 - 5	5 - 10	10 - 20	20 - 50	nad 50	SKUPAJ
Št. lastnikov	740	1.145	702	685	391	77	3.740
Površina	327	3.064	5.048	9.760	11.277	17.991	47.467
Povprečna velikost posesti	0,44	2,68	7,19	14,25	28,84	233,65	12,69

Iz tabele št. 1 je razvidna struktura zasebne posesti, ki postavlja omejitve sonaravnemu gospodarjenju na ekosistemskih osnovah. Cilji in ukrepi sonaravnega gospodarjenja z gozdom torej presegajo interese in posestne meje lastnika gozda. S subvencioniranjem države lastniku gozda je omogočena usklajenost socialnih in ekonomskih vidikov gozda z ekološkimi.

III. ZAKONSKA PODLAGA

Koncept sonaravnega gospodarjenja z gozdom uresničujemo z izvajanjem oddelčnega gospodarjenja in gozdnogojitvenega načrtovanja s postavitvijo dolgoročnih in kratkoročnih ciljev. Večje število parcel se združi v oddelek, navadno velikosti od 20 do 40 ha, ki potem služi kot osnovna enota za načrtno delo z gozdom. Dolgoročni cilji so oblikovani na perspektivnih potrebah sodobne družbe in naravnih potencialih gozdnih ekosistemov, kratkoročni cilji so oblikovani na osnovi etapnosti in vključujejo potrebe lastnikov. Pri

visnosti lastnika gozda od koristi, ki mu jih prinaša gozd in vrsta odvisnosti. Sonaravno gospodarjenje torej omogoča doseganje integralnega cilja: maksimalno možno pokrivanje trenutnih lastnikovih potreb in trajnost večnamenskega naravnega gospodarskega gozda.

V zadnjem času se pojavlja tudi ideja, da bi bila osnovna enota gospodarjenja z gozdom celotna gozdna posest posameznega lastnika gozda. Tako se bolj približamo lastniku gozda in na uravnotežen način usklajujemo njegove interese z usmeritvami za sonaravno gospodarjenje z gozdom. Lastnikom gozdov nudi država ekonomske spodbude pri gojitvenih in varstvenih delih, za vzdrževanje življenskega okolja prsto živečih živali, pri izvedbi sanacij in premen, subvencionira gradnjo in vzdrževanje gozdnih cest ter obnovo gozdov na pogoriščih in v po naravnih ujmah poškodovanih sestojih. Pri sofinanciranju del v gozdovih se upoštevajo vrsta dela, poudarjenost funkcij gozdov, velikost posesti in socialnoekonom-

I. UVOD

V Sloveniji ima sonaravno gospodarjenje z gozdom dolgoletno tradicijo. Razlogi so v naravnih danostih in družbenih razmerah. Dežela je hribovita, prevladuje apnenec kot matična podlaga, nevarnost erozije tal je velika. Apnenčasta matična podlaga, relativno velika količina letnih padavin in mešanje različnih klimatskih vplivov, gorske, kontinentalne in morske klime, so razlogi za veliko biološko pestrost gozdov. Kmečki človek je tradicionalno gledal na gozd kot na finančno rezervo in je z gozdom skrbno gospodaril. Na to kažete prebiralen in skupinski postopen način sečnje, ki je v Sloveniji v navadi. Več kot polovico države pokriva gozd (54 %). Pretežno gre za bukove in smrekovo-jelove gozdove v hribovitih predelih. V nižinah prevladujejo hrastova rastišča, vendar jih človek danes večinoma uporablja v kmetijske, poselitvene in infrastrukturne namene. V nadaljevanju so predstavljena izhodišča sonaravnega gospodarjenja iz referata, ki je bil predstavljen na IUFRO simpoziju v Kyotu na Japonskem leta 1997, katerega avtorja sta Primož Ilešič in avtor tega članka.

II. LASTNIŠKA STRUKTURA IN SONARAVNOST

Prvi korak od pragozda v gospodarski gozd je bila lastniška razmejitev. Z rastočim interesom lastnika je postala lastniška meja vse do današnjih dni ločnica med različnimi usodami nekoč istega gozda. Temeljno izhodišče gospodarjenja z gozdovi je sonaravno gospodarjenje z gozdom na ekosistemskih osnovah, ki zahteva naravne meje, znotraj katerih se pretaka večina snovi in energije.

Gozdnogospodarsko območje Slovenj Gradec leži v osrednjem delu Slovenije in v geografskem pogledu pripada območju Centralnih Alp. S površino 88.824 hektarov pokriva 4,3 % površine Slovenije, z 59.100 hektarov gozdov pa 5,7 % vseh slovenskih gozdov. Zaradi relativno visoke gozdnosti (66,5 %)

Naravna regeneracija gozda.

Foto: Milan Tretjak



ski položaj lastnika gozda. Na ta način je omogočena usklajenost socialnih in ekonomskih funkcij z ekološkimi funkcijami gozda.

Goloseki in golosečen način gospodarjenja z gozdom so zakonsko prepovedani. Sodoben zakon o gozdovih določa vsebinsko naravnega gospodarjenja: „Sonaravno gospodarjenje je način ravnanja z gozdni sistemi, ki temelji na negi gozda in zagotavlja njegovo ohranitev, povečevanje pestrosti avtohtonih rastlinskih in živalskih vrst ter vzpostavljanje biološkega ravnotežja“. Sonaravno gospodarjenje je zakonska obveza, ki temelji na načelu nege, večanju ekološke pestrosti, vzpostavitvi biološkega ravnotežja in načelu trajnosti, ki vključuje časovni in prostorski okvir postavljenih dolgoročnih ciljev in ukrepov. Izvajanje postavljenih zakonskih ciljev zahteva individualen pristop do posameznega drevesa v gozdu in usklajevanje ekonomskih potreb lastnika s strokovno sprejemljivimi sonaravnimi cilji in ukrepi.

Temeljna zakonska podlaga za sonaravno gospodarjenje z gozdom sta Zakon o gozdovih in Program razvoja gozdov Slovenije, kjer so opredeljeni temeljni cilji razvoja gozdov v Sloveniji: ohranitev in trajni razvoj gozdov v smislu njihove biološke pestrosti ter vseh ekoloških, socialnih in proizvodnih funkcij; ohranitev naravnega okolja in ekološkega ravnotežja v krajini; ohranitev poseljenosti in kultiviranosti krajine ter izboljševanje kakovosti življenja na podeželju.

IV. IZHODIŠČA STROKE

Načelo nege je pomembna sestavina gojenja gozdov, kjer se pospešuje pozitivne lastnosti posameznih osebkov v gozdu, ne samo z vidika lesnoproizvodne funkcije, temveč tudi z vidika ekoloških in socialnih funkcij gozda. Ukrepi nege morajo presegati okvir lastnosti, ki so pomembne za lesnoproizvodno vlogo gozda in se dvigajo na raven biotopa oziroma varovalnih, hidroloških, rekreacijskih in drugih funkcij gozda.

Pojem sonaravnosti vrača v svoji vsebini k naravnosti in istočasno k ekonomski učinkovitosti gozda. Pestrost je pomembna za stabilnost gozda in krajine. Zagotavljanje ekološke pestrosti je izjemnega pomena v nenaravnih,



Indirektna premena smrekovih monokultur.

Foto: Milan Tretjak

običajno smrekovih monokulturah, ki so ostale kot posledica kratkoročno učinkovitega ekonomskega sistema favoriziranja ene same drevesne vrste v preteklosti. Ohranjanje ekološke pestrosti v naravnih gospodarskih gozdovih in večanje ekološke pestrosti avtohtonih rastlinskih in živalskih vrst v monokulturnih gozdniških ekosistemih je izjemno pomembna naloga sonaravnega gospodarjenja.

Ohranitev biološkega ravnotežja je pomemben faktor stabilnosti znotraj rastlinske in živalske komponente biocenoze. Se bolj pomembno je ravnotežje med njima, saj je gozdni prostor najpomembnejši življenjski prostor za prostoživeče živali. Zakonodaja zadolžuje Zavod za gozdove Slovenije, ob interdisciplinarnem pristopu, za koordinacijo in načrtovanje z rastlinsko in živalsko komponento biocenoze. Ohranjanje biološkega ravnotežja ni mogoče gledati samo z vidika statične stabilnosti, temveč z vidika ohranjanja dinamičnega biološkega ravnotežja, ki se spreminja v prostoru in času.

Trajno doseganje dinamičnega ravnotežja v gozdu je kompromis med ekološko, ekonomsko in socialno komponento, ki ob mnogonamenski vlogi omogoča dolgoročno doseganje stabilnosti sonaravnega gospodarskega gozda in ekonomsko stabilnost lastniku. Akumulacija prirastka,

ki trenutno v Sloveniji dosega tretjino prirastka, zagotavlja ekološko, ekonomsko in socialno trajnost in mnogonamenskost gozdnih ekosistemov. Skladnost in kompromisno usklajevanje znotraj zakonskih okvirov je temeljna in trajna naloga gozdarske stroke.

V. ZAKLJUČEK

Sonaravno gospodarjenje z gozdom ima dolgoletno tradicijo, ki upošteva tako naravne danosti kakor družbene razmere na načelih nege, ekološke pestrosti, biološkega ravnotežja in trajnosti. Sonaravno gospodarjenje z gozdom na ekosistemskih osnovah se ravna po naravnih mejah ekosistemov, znotraj katerih se pretaka večina snovi in energije. Ideja sonaravnega gospodarjenja vključuje tako „naravni sistem - ekosisteme“ kot „družbeni sistem - lastniške parcele“ in zahteva integralni pristop h gospodarjenju z gozdnim ekosistemom.

Z nacionalnega stališča je rešitev tudi v povečevanju deleža javnih gozdov s pomočjo odkupa, predvsem tam, kjer so splošno koristne funkcije posebej poudarjene (varovalni gozdovi in gozdovi s posebnim pomenom - gozdni rezervati, gozdovi, ki so razglašeni za naravne znamenitosti, rekreacijski gozdovi v okolici mest, gozdovi v okolici vodnih virov itd.). Pritisk na gozdni prostor je vedno močnejši. Naša naloga je, da z dolgoročnim

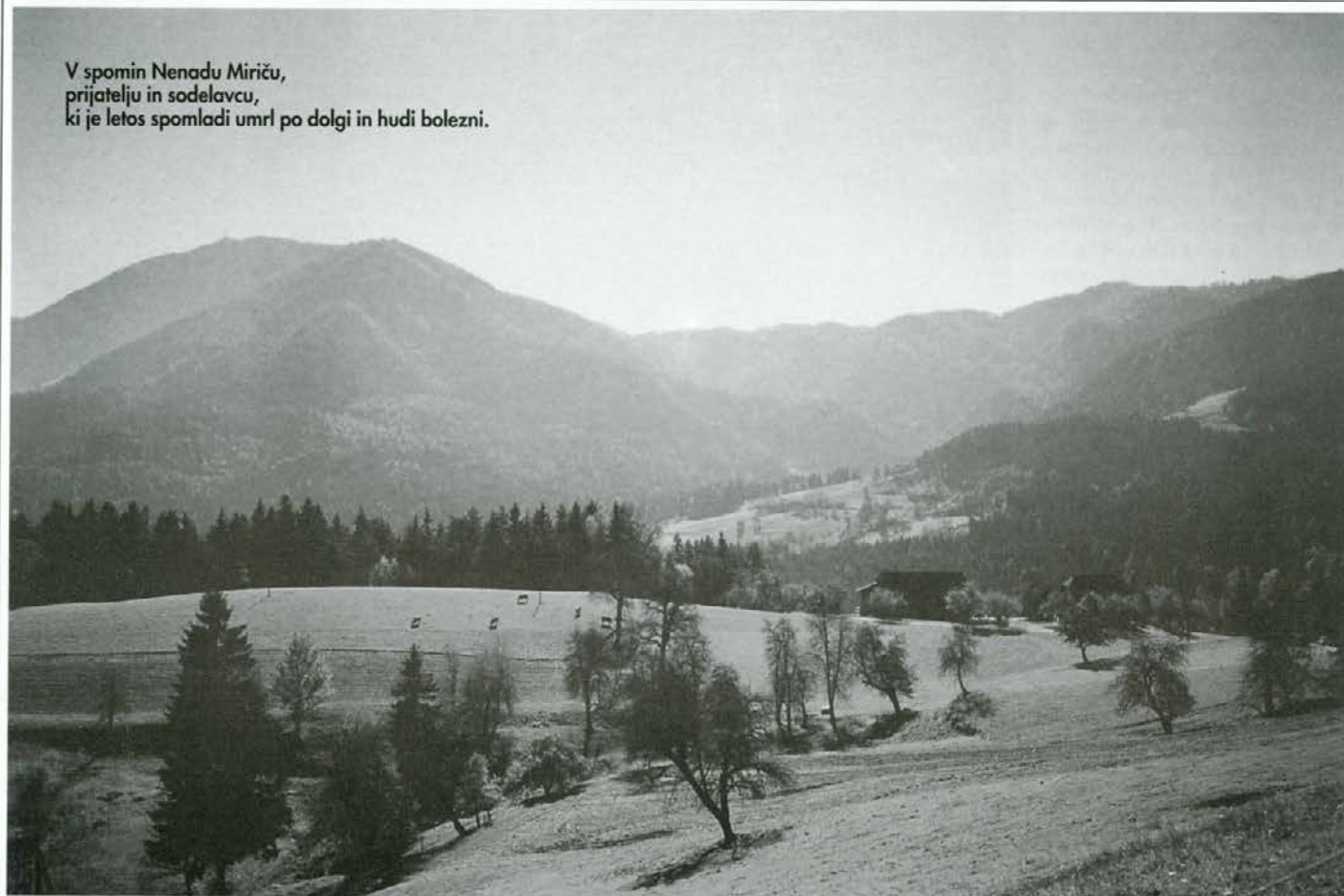
načrtovanjem usmerjamo tudi rabo gozda v rekreacijske in druge namene - skladno s poznavanjem primernosti in občutljivosti gozda. Pri tem je koristno, da ostanejo v zasebni lasti vsi gozdovi, ki so pomembni za ohranitev in razvoj našega podeželja, posebno hribovskih kmetij. Povečevanja deleža javnih gozdov torej ne sme biti v škodo poseljenosti podeželja, saj prav gozd zagotavlja kruh in preživetje višinskemu kmetu. Država preko sistema sofinanciranja vzdrževanja gozdnih cest, gojitvenih in varstvenih del (določena varstvena dela financira v celoti) lastnikom gozdov, istočasno skrbi tako za javni kot zasebni interes.

Sonaravno gospodarjenje z gozdom in gozdnim prostorom usmerja Zavod za gozdove Slovenije. Njegovo temeljno prizadevanje je usmerjeno v izboljšanje kakovosti gozda, gozdnih krajin in človekovega življenja. To se izraža na eni strani kot varovanje javnih koristi, ki jih omogoča gozd, na drugi strani pa kot varovanje pravic, ki izhajajo iz zasebne lastnine, ki predstavlja temelj človekove osebnosti, svobode, eksistence, neodvisnosti in dostojanstva. Sonaravno gospodarjenje z gozdom in potreba lastnika gozda se kratkoročno navidezno izključujeta, dolgoročno pa med njima ni nasprotja. Največje donose lahko trajno zagotavlja le gozd, s katerim se sonaravno gospodari.

VEČNAMENSKO GOSPODARJENJE Z GOZDOVI

KAREL ZAGORC, dipl. inž. gozdarstva Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

V spomin Nenadu Miriču,
prijatelju in sodelavcu,
ki je letos spomladi umrl po dolgi in hudi bolezni.



Med Homcem in Jankovcem; v ospredju Zagrad.

Foto: Karel Zagorc

V prvem členu Zakona o gozdovih je zapisano: Ta zakon ureja varstvo, gojenje in rabo gozdov ter razpolaganje z gozdovi kot naravnim bogastvom s ciljem, da se zagotovijo sonaravno ter večnamensko gospodarjenje v skladu z načeli varstva okolja in naravnih vrednot, trajno in optimalno delovanje gozda kot ekosistema ter uresničevanje njihovih funkcij.

Načrtovanje večnamenskega gospodarjenja z gozdovi

Medtem, ko smo sonaravno gospodarjenje uspešno razvijali desetletja in zanj ustvarili dobre načrtovalne podlage v ureditvenih in gojitvenih načrtih ter dobili potrebno znanje in zagon na seminarjih, ki jih je vodil prof. Mlinšek, je stvar z večnamenskim gospodarjenjem z gozdovi bolj zamotana, predvsem iz naslednjih razlogov:

za lastnika gozda pomeni kompleksno gospodarjenje s funkcijami gozda bolj omejitve kot stimula-

cijo v obliki dohodka in drugih koristi, pri izvajanju večnamenskega gospodarjenja je vključenih večje število izvajalcev (lastniki gozdov, ZGS, Sklad, GG in drugi izvajalci del, lovske družine, pašne skupnosti, planinci i.dr.), ZGS nima pooblastila, da bi lahko nekomu naložil, kaj mora narediti in kako, n.pr. zapreti cesto, na predpisan način spravljati les, odstraniti bodečo žico i.dr., načrtovalne tehnike za večnamensko gospodarjenje še zdaleč niso tako dodelane kot za sonaravno gospodarjenje z gozdovi, gospodarjenje za krepitve funkcij ni omejeno na oddelek ali odsek ali funkcijsko enoto ampak lahko obsega velik kompleks gozda ali pa tudi prav majhno površino i.t.d.

Na primeru gozdov v GGE Ravne na področju Uršlje gore, med Homom in Jankovcem, kjer so opisani problemi razmeroma enostavni, bom predstavil svoja razmišljanja in poglede.

Krajinski tipi in načrtovalne enote

Krajinski tipi

V GGE Ravne sta dva krajinska tipa: gorska gozdnata krajina, ki obsega področje Uršlje gore, kjer gozd popolnoma prevladuje (gozdnatost je večja od 85%) in v njej ni kmetij in drugih trajnih naselij ter gozdnata krajina, kamor spadajo območja v nižinskem, gričevnatem, podgorskem in delno gorskem svetu, kjer se gozd mozaično prepleta z drugimi, pretežno kmetijskimi rabami tal, gozdnatost je 40 do 85%.

Načrtovalne enote

V gorski gozdnati krajini Uršlje gore lahko izločimo več, glede na funkcije gozdov, homogenih, geografsko zaokroženih področij: severno pobočje Uršlje gore med Črnim vrhom in Kozarnico, severna pobočja Črnega vrha, severno pobočje Homa, Kozarnico s severozahodnim delom Uršlje gore, gozdni predel med Homom in Jankov-

cem. Te enote, ki so med seboj dokaj različne, vsaka zase pa je precej homogena, je smiselno obravnavati kot načrtovalne enote za večnamensko gospodarjenje s funkcijami gozda.

Načrtovanje večnamenskega gospodarjenja z gozdovi v načrtovalni enoti Hom-Jankovec

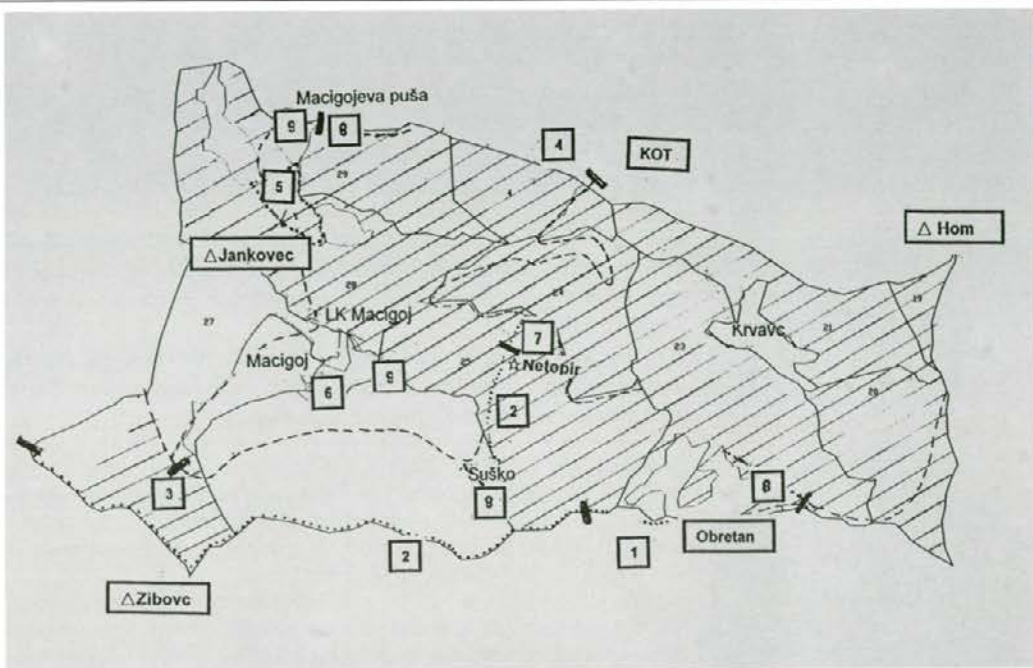
Opis načrtovalne enote

Med Homom in Jankovcem gravitacijsko območje obsega površino ca. 350 ha državnih gozdov. V kompleksu je kmetija Krvavac, ki je brez gozda in ostanki kmetij Obretanovo, Macigojevo, Macigojeva puša, Suško s ca. 40 ha bolj ali manj zarastlih pašnikov na petih lokacijah. Na Obretanovem so dom tabornikov, dom ZB ter vikend. Na mestu, kjer je bila Sušnikova kmetija je gozdarska kočica, lovska kočica je tudi nad ostanki kmetije Macigoj. Prevladujejo severne lege v nadmorski višini 650 do 1100 m. Geološka podlaga je apnenec, mesto-

Ukrepi za skladno zagotavljanje funkcij gozda

 Sečnje in spravilo se prilagajajo varovalni funkciji gozda (usmerjeno podiranje, spravilo z žičnico)

- 1** odstranitev bodeče žice v rezervatu
- 2** odstranitev planinskih markacij
- 3** zapora ceste proti Suškem
- 4** zapora ceste iz Kota
- 5** izločiti gozd iz pašnih površin
- 6** razmejitev gozdnih in pašnih površin
- 7** ureditev poti do partizanske tehnike Netopir
- 8** izgradnja cestnih krakov, ki bodo omogočili spravilo z žičnico
- 9** zaščita naravne dediščine - lipe in buke



ma dolomit. Tla so plitva do srednje globoka, pokarbonatna tla, ponekod rendzine. Večji del je rastišče preddinarskega jelovo-bukovega gozda (AFpd), na zelo strmih skalnatih pobočjih je bukov gozd s kresničevjem (ArF), na suhih grebenih so borova rastišča (Psi) in termofilni bukov gozd (CaF). Prevladujejo ohranjeni mešani gozdovi bukve, macesna in smreke. Razvojna faza je pretežno debeljak. Le na strmih in sušnih zahodnih pobočjih Homa in na grebenu Zibovca (zahodno od Suškega vrha) uspeva bor. Skozi to področje in vanj vodi več cest, ki so pretežno slepi kraki in ne povezujejo kmetij z dolino.

Funkcije gozdov

V načrtovalni enoti Hom-Jankovec smo kartirali naslednje funkcije gozdov:

varovalna, 1. in 2. stopnje poudarjenosti, na večjem delu površine, hidrološka, 2. stopnja poudarjenosti, na vsej površini, biotopska, 1. in 2. stopnja poudarjenosti, na večjem delu površine, turistično rekreacijska, 2. stopnja poudarjenosti, ob planinskih poteh in na Obretanovem, estetska, 1. stopnja poudarjenosti, na Obretanovem, proizvodna funkcija, pretežno 2. stopnja (proizvodna sposobnost 7-10 m³/ha), greben med Obretanom in vrhom je zaščitni pas gozdnega rezervata Pogorevc.

Ogroženost gozdov in motnje

Na okrog 70% površine načrtovalne enote, kjer je kartirana varovalna

funkcija, obstaja ob neustreznem načinu sečnje in še zlasti spravila (ročno spravilo), možnost spiranja tal in nastanek erozijskih jarkov. Pri uporabi mineralnih olj za mazanje verige na motorkah in pri uporabi gozdne mehanizacije obstaja nevarnost onesnaženja vode. Med pašnike na Macigojem in Macigojevi puši je vključen in ograjen večji kompleks gozda. Živina se pase celo na manjši enklavi v rezervatu Pogorevec. V gozdu, celo v rezervatu, je ostanek ograje iz bodeče žice. Promet na cestah in hoja po nekaterih planinskih poteh predstavlja motnjo za divjad (rastišče divje ga petelina).

Nasprotja med funkcijami

V nasprotju z večino drugih funkcij, še zlasti varovalno, hidrološko in biotopsko, je proizvodna funkcija, ki jih ogroža ob neustreznem gospodarjenju, ko je v ospredju čim večji dobiček. Biotopska funkcija, ki zahteva časovne omejitve pri izvajanju gozdnih del in opustitev dveh planinskih poti ter zaporo cestnih krakov, je ovira proizvodni in turistično-rekreacijski funkciji. Turistična pot, ki pelje preko Suškega vrha, je tujek v gozdnem rezervatu Pogorevc.

Ukrepi za skladno zagotavljanje funkcij in izvajalci

Sonaravno gospodarjenje

Temelj stabilnega gozda, kjer so varovalni elementi gozda razviti v največji meri, je naravni gozd. Pri gospodarjenju z gozdovi se poizkušamo naravnemu gozdu kar najbolj približati, še zlasti, kjer je močnejše ogrožen. (ZGS, Sklad, GG

ali drugo izvajalsko podjetje)

Varovalna funkcija

Z izgradnjo kratkih cestnih krakov pod travnike na Obretanovem, na greben nad lovsko kočo na Sušnikovem in na greben pod Macigojevo pušo bi omogočili spravilo lesa z žičnimi napravami. (Sklad, GG ali drugo izvajalsko podjetje). (vstaviti zemljevid!!!)

Hidrološka funkcija

Potrebni so organizacijski ukrepi, da ne bi prišlo do izlitja nafte ali motornega olja v tla. Pri sečnji uporabljati bio-olja. Preprečiti je potrebno odlaganje odpadkov v gozdu. (Sklad, GG ali drugo izvajalsko podjetje)

Biotopska funkcija

Zapora cestnih krakov, uporaba cest je možna le za izvoz lesa. Od marca do junija naj ne bi opravljali gozdnih del. (GG ali drugi izvajalci del, Sklad).

Opustitev markiranih planinskih poti od partizanske tehnike Netopir do lovske koče na Sušnikovem in markirane planinske poti od pašnika nad Macigojem, preko Zibovca do Obretana (planinsko društvo). Bolj primerna je ograditev pašnikov; gozdove in dislocirane pašne površine je treba izvesti iz ograje - površine za divjad, preprečiti pašo v rezervatu, odstraniti ostanek ograje iz bodeče žice. (Sklad, pašna skupnost)

Naravna in kulturna dediščina

Zavarovati je potrebno lipo na Macigojevi puši in debeli bukvi pod Macigojem, urediti pot do partizanske tehnike Netopir in jo vsaj v

informacijskem pogledu ustrezno opremiti. (Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine, ZB).

Razprava in zaključki

Pri zagotavljanju vlog večnamenskega gozda je vključenih večje število posameznikov in organizacij, kar večnamensko gospodarjenje zelo otežuje. Več ko je funkcij gozda in bolj ko so prepletene, bolj je zahtevna izvedba.

Naloga ZGS je predvsem v pripravi kvalitetnih, razumljivih in preglednih načrtov, ki služijo izvedbi nalog in kot argument za uspešno prepričevanje drugih o nujnosti in koristnosti načrtovanih ukrepov za zagotavljanje večnamenskih vlog gozda. Odgovornost za izvedbo načrta mora biti praviloma naložena krajevni enoti, v njej pa le enemu izvajalcu, ki je neposredno odgovoren za strokovno gospodarjenje z gozdom in gozdnim prostorom v načrtovalni enoti t.j. revirnemu gozdarju.

Načrt mora zajeti neko reliefno ali geografsko zaključeno celoto (načrtovalno enoto). Informacijska podlaga mora biti čim bolj celovito oblikovana in mora obsegati celo področje oz. načrtovalno enoto. Notranja delitev na oddelke in odseke ne bi smela igrati vloge, razen takrat, ko predstavlja lastnino, ki je izredno pomembna pri zagotavljanju funkcij. Osnova je karta s takšno vsebino in v takem merilu, da se lahko meje kartiranih funkcij in ukrepov za skladno pospeševanje funkcij dokaj natančno in zanesljivo prenesejo na teren. Iz analize stanja mora biti razvidna smiselnost in upravičenost načrtovanih ukrepov.

ODSEK ZA USMERJANJE RAZVOJA POPULACIJ PROSTOŽIVEČIH DIVJIH ŽIVALI

STONE PRIDIGAR, dipl. inž. gozdarstva Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec



Oboji ukrepi so medseboj odvisni in tesno povezani. Pokazalo se je namreč, da je ločeno obravnavanje obeh sistemov, rastlinskega in živalskega, ki sta v ekosistemu nedeljivo povezana, zelo pomankljivo. Takšna najbolj ekstremna raba prostora v preteklosti je pripeljala ponekod do obsežnih čistih smrekovih monokultur na eni strani in prekomerno namnožitev le trofejno zanimivih živalskih vrst na drugi strani.

Danes obravnavamo gozdni prostor kot ekosistem. Zavedamo se, da bo deloval tem bolje, čim bolj bo biotsko pester. V tako raznolikem ekosistemu, ki ima močno razvejano prehranjevalno verigo, ima vsak posameznik vedno na voljo več možnosti izbire.

Načrtovanje večnamenske rabe gozda poteka v Zavodu za gozdove na več nivojih, ki se dopolnjujejo. Delamo območne načrte, načrte gozdnogospodarskih enot, gozdnogojitvene in lovskogojitvene načrte. Vsak obravnava tudi biotopsko vlogo gozda. Prvi trije načrti dajejo več poudarka ohranjanju in negi življenjskega prostora. Območni načrt daje bolj usmeritve, gozdnogojitveni načrt pa konkretne opredelitve v posameznem delu gozda. Načrte s tako vsebino dela gozdarstvo že leta.

Lovskogojitveno načrtovanje, kakršno imamo sedaj, pa je novejša zadeva in manj poznana. Zaradi tega bo v nadaljevanju povedanega nekaj več o lovskogojitvenem načrtovanju.

Lovskogojitveno načrtovanje je bilo uzakonjeno z Zakonom o

Leta 1994 je bil ustanovljen Zavod za gozdove Slovenije, z nalogo, da poleg sonaravnega gospodarjenja z gozdovi, usmeritvami za ohranitev in razvoj gozdov, pogojih za njihovo koriščenje, usmerja tudi razvoj populacij prostoživečih divjih živali. Za opravljanje te naloge je bil ustanovljen poseben odsek.

Ena najpomembnejših nalog tega odseka je načrtovanje. Načrtujemo ukrepe v okolju, s katerimi ohranjamo in po možnosti izboljšujemo življenjske pogoje divjim živalim. Poleg ukrepov v okolju načrtujemo tudi ukrepe v populacijah divjadi.

gozdovih (Ur. L. RS, št. 30/93). Prvi letni lovskogojitveni načrt je bil narejen leta 1994. Od takrat naprej Zavod za gozdove vsako leto naredi nov letni lovskogojitveni načrt.

Prejšnje načrtovanje v lovstvu je temeljilo preveč na podatkih o staležu divjadi. Pojem stalež pomeni število divjadi na omejeni površini. Površin v takem smislu v prosti naravi ni. Poleg tega je strokovno in praktično dokazano, da se število nekaterih živalskih vrst v prosti naravi ne da ugotoviti tako natančno, da bi služilo za osnovo načrtovanja. Tipična taka vrsta je srnjad, naša najštevilčnejša vrsta divjadi.

V današnjem lovskogojitvenem načrtovanju pa se na osnovi ugotovljenih bioloških kazalnikov usklajenosti divjadi z okoljem v območju določijo cilji, usmeritve in ukrepi za ohranitev okolja in obstoj populacij vseh avtohtonih živalskih vrst. Poseben poudarek

je namenjen ogroženim živalskim vrstam in negi njihovih habitatov. Skratka, želimo zagotoviti naravno ravnotežje med živalstvom in okoljem.

Biokazalce spremljamo v okolju in pri divjadi. Samo s spremljavo biokazalcev lahko ugotovimo, kakšen je vpliv divjadi, negativen ali ne in kakšni so trendi po katerih ocenjujemo kvaliteto divjadi.

Vpliv divjadi v gozdu ugotavljamo z objedenostjo gozdnega mladja in drugimi vplivi (lupljenje lubja). Ker je divjad sestavni del gozda, smatramo objedenost do določene stopnje normalen pojav. V takem primeru porabi divjad za prehrano le toliko, da se v sestojih pomlajujejo vse pričakovane drevne in ostale vrste ter pomladek vrašča v višje razvojne faze. Če je proces pomlajevanja in vraščanja moten, govorimo o neusklajenosti med divjadjjo in okoljem.

Za ugotavljanje objedenosti mladja imamo na območju OE ZGS

Slovenj Gradec postavljenih 120 ploskev na kvadratni mreži 2 x 2 km. Poleg teh je še dvajset parov ograjenih in neograjnih ploskev. Te ploskve so postavljene v višjih legah, kjer so težave s pomlajevanjem že zaradi ekstremnih ekoloških razmer. Svoje doda še divjad, saj živijo v tem okolju tri, ponekod pa celo štiri vrste divjadi s podobnimi življenjskimi potrebami.

Vse ploskve so velike 5 x 5 m. Vsake dve leti popišemo objedenost na ploskvah. Ostale vplive divjadi v gozdu, kot so lupljenje in obgrizenje lubja ter druge poškodbe, ugotavljamo sproti vsako leto.

Vpliv divjadi v kmetijstvu kažejo škode na kmetijskih površinah.

Drugi biokazalec usklajenosti divjadi z okoljem kaže sama divjad. Telesne teže, zdravstveno stanje populacij, število mladičev in še nekateri so najboljši kazalci stanja populacij in njihove usklajenosti z

Šoja - v našem zasmrečenem območju jo premalo cenimo zaradi njenega vpliva pri raznašanju semen in večanju biotske pestrosti.



okoljem.

Na obstoj in izginotje živalskih vrst najbolj odločilno vpliva spreminjanje naravnega okolja. Nasilje nad naravo se še ni zaustavilo. Človek si izmišlja vedno nove načine. Vpliv civilizacije se nezadržno širi v zadnja pribežališča in najbolj odročne lege. Prav te površine so v načrtih še posebej opredeljene kot mirne cone, zimovališča in habitati ogroženih vrst. Nihanja v gostoti populacij posameznih živalskih vrst so vedno, tudi v bolj uravnoteženih naravnih sistemih, kot je naša kulturna krajina. Tu so nihanja še večja, ker manjkajo številni členi v prehranjevalni verigi. V današnji krajini človek povsod zasleduje določene cilje, kmetuje, gozdari, krči gozdove ... in lovi nekatere živalske vrste. Z odstrelom želi ohranjati številčnost, blažiti ekstreme v nihanjih gostote populacij in tako preprečevati škode. To mu uspeva le delno. Še vedno ostajajo bolezni in drugi naravni mehanizmi najpomembnejši regulatorji številčnosti živalskih vrst.

Lovskogojitvene načrte izdeluje Zavod za gozdove. Pri načrtovanju sodelujejo lovci, svoje dodajo še naravovarstveniki in kmetijci. Ob ravnanju in sprejema ga SVET Zavoda za gozdove, kjer se dokončno uskladijo interesi. Potrdi ga Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Pomemben korak naprej pri načrtovanju za divje živali je prineslo lovskogojitveno načrtovanje. Lovskogojitveni načrt je namreč narejen za celotno lovskogojitveno območje. To je dovolj veliko zaokroženo območje s podobnimi klimatskimi in fitogeografskimi lastnostmi. V načrtu je zajeta populacija živalske vrste z najobsežnejšim življenjskim prostorom obravnava torej populacije in ne posamezne skupine živali. Pri nas so te vrste gams, jelenjad in divji prašič.

Lovskogojitveno načrtovanje teče iz velikega v malo. Načrtovano za celotno populacijo se prenese na lovskogojitvene bazene in lovske družine.

Skupni cilj načrtovanja biotopske funkcije na vseh nivojih načrtovanja je takšna trajnostna raba narave, kjer bomo ohranjali in negovali ekosisteme. Kako uspešni bomo še zdaleč ni odvisno samo od stroke. V veliki meri zavisi od smisla in posluha lastnikov gozdov in zemljišč ter naklonjenosti celotne družbe do večnamenske rabe narave.



Foto: Ivan Dvoršak

GOJENJE GOZDOV V ZADNJIH PETIH LETIH NA SLOVENJEGRAŠKEM GOZDNO-GOSPODARSKEM OBMOČJU

TONE MODIC, dipl. inž. gozdarstva Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec



Stari socialistični sistem je bil naklonjen gozdu, manj pa lastniku. Za gozd so skrbela samoupravna gozdnogospodarska podjetja, ki so si preko obveznega prometa z lesom obdržala toliko sredstev, kolikor so jih rabila za izvedbo predvidenih gozdno gospodarskih ukrepov - od načrtovanja do gojenja in varstva gozdov ter gradnje gozdnih prometnic. Lastnik je dobil ostanek sredstev od administrativno določene prodajne cene.

Zaradi tega je bil odnos lastnikov do gozdarjev in gozdarstva ob prehodu starega v nov sistem leta 1990 zelo negativen, če ne že kar sovražen. Stari zakon o gozdovih se ni več izvajal, rojstvo novega je bilo zelo težko in počasno. Šele konec junija 1993 leta je bil sprejet kompromisen Zakon o gozdovih, ki je dal več pravic lastniku, na katerega je prenesel tudi skrb za gospodarjenje z gozdovi, obenem pa je ohranil tudi interes države za splošno koristne funkcije, ki jih nudijo gozdovi vsem drugim občanom - nelastnikom. Zakon je prinesel tudi novo organiziranost gozdarstva. Ustanovljen je bil Zavod za gozdove Slovenije, s svojimi območnimi in krajevnimi enotami ter revirji, kateremu je naložena načrtovalna, usmerjevalna in svetovalna vloga za vse gozdove v Sloveniji ne glede na njihovo lastništvo.

Operativno s točno določenimi krajevnimi in stvarnimi pristojnostmi je zavod začel delovati 1. maja 1994 leta. Vendar še takrat mnoge stvari niso bile dorečene, potrebno je bilo izdelati še nove pravilnike za izvajanje zakona ter se dogovoriti za praktične pristope (n.pr. uvedba odločb).

Gozd ima za človeka v koroški krajini že od davnine velik pomen. Zato sta bila skrb za trajnost dohodkov iz gozda ter sonaravno gospodarjenje z gozdovi podzvestno prisotna pri nekaterih lastnikih gozdov že pred strokovno utemeljenim in načrtno usmerjenim gozdnim gospodarjenjem v začetku druge polovice tega stoletja.

Na področju gojenja gozdov je bilo pomembno določilo o izdelavi gozdno - gojitvenih načrtov, kot izvedbenih projektov gozdno - gospodarskega načrta, za vse gozdove. Pravilnik o izdelavi teh načrtov pa je bil sprejet šele leta 1997.

Drugi pomemben akt za gojenje gozdov je Odredba o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove, ki je bila izdana septembra 1994 leta, kjer so navedene stimulacije iz proračuna, do katerih je upravičen lastnik gozda, ki opravi v svojem gozdu potrebna obnovitvena, negovalna ali varovalna dela.

Tako smo se na začetku delovanja Zavoda za gozdove Slovenije na področju izvajanja gozdno gojitvenih del srečali s tremi problemi:

1. osnova za izvajanje gojitvenih

del so bili gozdno - gospodarski načrti, ki so bili narejeni in potrjeni še v starem sistemu gospodarjenja (socializmu);

2. za izvedbo del ni bilo več na razpolago kvalificiranih gozdnih delavcev, ki so v prejšnjem sistemu opravili vsa planirana dela;

3. za financiranje in sofinanciranje gojitvenih del so bila v državnem proračunu na razpolago omejena sredstva, pa še do teh ni bilo uglajenih poti, ampak so prihajala z veliko zamude.

Poleg teh težav pa je treba omeniti na začetku delovanja ZGS še pojav gradacije oziroma prenamožitve podlubnikov - lubadarjev, ki je imel v tem času dvojen pomen:

• zahteval je veliko angažiranost

gozdarjev in lastnikov za omejevanje in preprečitev velike gospodarske škode;

• Lastnik gozda pa je spoznal, da sam ne obvlada vseh dogajanj v gozdu in je poiskal gozdarja, da mu pomaga z nasveti in da mu omogoči pridobiti sredstva iz proračuna, namenjena zatiranju lubadarja ter obnovi po lubadarju uničenih delov gozda.

V naslednjih letih 1995 in 1996 so nas prizadele naravne ujme - snegolomi in žledolomi, ki so prav tako zbližale gozdarje z lastniki - zaradi hitre sanacije in zaradi stimulacij, ki jih je nudila država.

Tako je izvajanje varstvenih in obnovitvenih del kar nekako steklo. Za sadnjo sadik, katere je lastnik dobil zastonj, je bil dokaj velik interes, predvsem za spolnitev od lubadarja in snegolomov nastalih vrzeli v gozdu. Težave so ponekod nastopile le zaradi uskladike primernih drevesnih vrst - lastniki so po tradiciji želeli saditi sadike smreke, gozdarji pa so upoštevali naravno rastišče in predlagali tiste drevesne vrste, ki bodo gozd na posameznem rastišču obogatile. V našem območju imamo glede na naravna rastišča preveč iglavcev, predvsem smreke. Tej so dajali prednost predvsem v veleposestniških gozdovih, kjer so gospodarili z golosečnjami. Vendar so bili listavci „plevel“ tudi za marsikatero zasebnega lastnika, ki je gledal, da ga čimprej spravi iz gozda. Ta miselnost se ne da na hitro izkoreniniti; lastnike je treba izobraziti ter jim z argumenti dokazati, da je mešan, stopničast gozd najbolj trdna in ekonomsko najbolj donosna naravna tvorba. Da gre trend sadnje v pravo smer, nam kažejo naslednje številke:

- v letu 1995 smo v območju sadili 34% listavcev,
- v letu 1996 je bil pri sajenju delež listavcev 38%,
- v letu 1997 pa je bilo od vseh posejanih sadik listavcev že 50%.

V absolutnem obsegu pa se število posajenih sadik zmanjšuje. Sadi-mo le še približno 20 do 25 % od števila posajenih sadik izpred 30 let. Težimo za tem, da se gozd v čim večji meri obnovi po naravni

Priprava za nego gozda.

Foto: M. Modic



poti, prirodno mladje le obogatimo z drevesnimi vrstami, ki so zaradi različnih razlogov izpadle.

Če smo rekli, da z obnovo in varstvom ni bilo velikih problemov, pa moramo reči, da je bilo težje z izvedbo potrebnih ukrepov nege. Nekako je še šlo z obžetvijo posajenih sadik, veliko težje pa so se lastniki lotili nege naravnih mladij in gošč, še posebej pa so se izogibali redčenju letvenjakov in drogovnjakov. Z opuščanjem teh ukrepov ali pa z zamujenim ukrepanjem veliko izgubljam na kvaliteti sestojev.

Lahko rečemo, da je to delo zaživel šele z izvajanjem sistematskih izobraževanj lastnikov gozdov za izvajanje nege. Tega so se najprej lotili na KE v Radljah, kjer so organizirali posebne izobraževalne delavnice po revirjih. V teh delavnicah so poleg teoretskih osnov dobili udeleženci tudi praktične napotke za raznovrstna dela v mladem gozdu, kar so si utrdili še na strokovnih ekskurzijah v območju in izven. Do letošnjega leta so s podobnimi delavnicami uvedli izobraževanje lastnikov že na celnem območju. Rezultat teh prizadevanj kažejo podatki o večanju obsega gojitvenih in varstvenih del v območju v zadnjih štirih letih:

leto	1994	1995	1996	1997
opravljene				
dnine	5.369	6.848	7.475	8.669
indeks	100	127	139	162
ur/1ha				
gozda	0,72	0,92	1,00	1,17

Pričakujem, da bo fizičen obseg vlaganj v nego gozdov v naslednjih letih še nekoliko narasel (mogoče še za 1/4). Prepričan pa sem, da se bodo sedaj, ko so (oziroma bodo v kratkem času) za vse gozdove izdelani gozdno - gojitveni načrti, močno povečala strokovna vlaganja, to je vsi ukrepi v gozdu bodo bolj strokovno izdelani in utemeljeni. Zagotovilo za to je tudi vedno višji strokovni nivo revirnih gozdarjev, ki ga pridobivajo s šolanjem in dodatnim izobraževanjem.

V zadnjem obdobju se vse bolj utrjuje spoznanje, da sta kmetijstvo in gozdarstvo panogi, ki imata zelo pomembni vloge: sta namreč oblikovalca, vzdrževalca in negovalca kulturne krajine.

Kulturna krajina, ki jo je skozi stoletja oblikoval slovenski človek pa ne predstavlja vrednote samo za Slovenijo, ampak je dediščina vsega človeštva. Ohranimo jo lahko le z večnamenskim kmetijstvom in gozdarstvom in z ljudmi, ki živijo na podeželju.

KOROŠKO GOZDARSKO DRUŠTVO

ERNEST RUTER, dipl. inž. gozdarstva, predsednik Koroškega gozdarskega društva



Koroško gozdarsko društvo je na podlagi Zakona o društvih v letu 1997 nasledilo dotedanjo Društvo inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva Slovenj Gradec. To društvo pa je imelo

svoj ustanovni občni zbor že leta 1956. Ob ustanovitvi je štel 91 članov.

Danes ima Koroško gozdarsko društvo 112 članov:

- delavci Zavoda za gozdove območne enote Slovenj Gradec 54 članov,
- delavci Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec 21 članov,
- delavci Lesne Slovenj Gradec 19 članov,
- zaposleni v drugih firmah in upokojenci 18 članov.

Aktivnosti Koroškega gozdarskega društva potekajo na različnih področjih:

- **izobraževalna dejavnost**
Organiziranje strokovnih predavanj za svoje člane s področja gozdarstva, lesarstva, naravovarstva ...
- **popularizacija gozdarstva**
Sodelovanje članov s šolskimi in predšolskimi ustanovami, sodelovanje z mediji ...

• **razvijanje družabne, kulturne in športne dejavnosti**

Organiziranje strokovnih ekskurzij in izletov, tradicionalni vsakoletni društveni ples, zimске in poletne športne tekme med člani društva...

Koroško gozdarsko društvo je vključeno v Zvezo društev Slovenije. Želimo navezati čim več stikov tudi z drugimi gozdarskimi društvi in društvi sorodnih panog. Dejavnosti društva financiramo z letnimi članarinami, ker pa te niso velike, si pomagamo tudi s sponzorji.

Članstvo in sodelovanje v društvu je ena izmed oblik druženja in povezovanja gozdarjev in strokovnih delavcev sorodnih panog. Ker želimo to ohraniti in otrditi vabimo vse, ki bi želeli sodelovati pri naših dejavnostih, da se nam pridružite.

Vsakoletna srečanja vedno popestrimo tudi z družabnimi in športnimi igrami. Letos smo veslali na Dravi.



Družabno srečanje Gozdarskega društva je bilo letos ob Dravi.

Foto: Gorazd Mlinšek ▲▼





VIHARNIKOVIH 30 LET SKOZI EKOLOGIJO

GORAZD MLINŠEK, dipl.inž.gozdarstva Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec



Tudi, ko izgubijo življensko moč, se spremeni njihova zunanja živa podoba, življenje v njih samih pa se še vrsto let nadaljuje. Glive, alge, mahovi, razne žuželke, ptice duplarji, pa tudi druge male živali, dajejo suhemu viharniku posebno obliko notranjega življenja.

Veliko časa je potrebno, da počasi rastoče drevo strohni in da hrano za novo življenje.

S trohnenjem izginjajo tudi kronološki zapisi viharnikovega življenja, vremenskih vplivov in raznih dogajanj v njegovi bližnji in daljni okolici.

Koroški gozdarji imamo posebne vrste viharnik.

To je mesečnik, ki že trideset let kljubuje pestrim spremembam v gozdarstvu.

Iz „Obvestil“, ki so prvotno obveščala zaposlene v GG Slovenj Gradec o gospodarjenju v koroških gozdovih, se je prelevil v pravi „Viharnik“.

Kot glasilo nekdanjega podjetja „Lesna“, kasneje in danes Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec, je namenjen širšemu krogu bralcev.

Ne samo o življenju v gozdu, tudi o dogajanjih izven njega je zabeleženo na Viharnikovih straneh.

Kaj pa ekologija?

Ali se še spominjaš pred dvajsetimi in štirinajstimi leti žalostne podobe rjavih in osutih iglastih gozdov v Mežiški dolini? Če se ne spominjaš, poišči številke „Vihar-

Viharnik je lahko star macesen ali smreka, pa tudi kakšno drugo drevo, ki trmasto kljubuje viharim vetrovom, poletnim strelam in divjim snežnim plazovom pod samim vrhom Uršlje gore, Raduhe ali Pece.

Pa tudi do tal kosmate osamljene smreke vrh Pohorja in Smrekovca so viharniki.

Sto in več let nemo beležijo dogajanja okoli sebe in okoli gorskih vrhov, čez katere brijejo z industrijskimi plini onesnažene zračne gmote.

Marsikateri drevesni upornik je klonil pod strupenimi plini iz dimnikov tovarn, topilnice ali termoelektrarne.



Foto: Gorazd Mlinšek

nika" iz let 1979 in 1985!

Pa tudi v vmesnem obdobju so gozdarji temeljito poročali o propadanju gozdov okoli železarne Ravne, topilnice v Žerjavu, Črne ter grebenov, kateri so na udaru dimnih plinov iz termoelektrarne Šoštanj.

O poškodbah pri ljudeh, živalih, na živalski krmi in vrtninah so se razpisali tudi ostali strokovnjaki. Skupaj smo sestavljali črne scenarije, kaj bo, če se bo onesnaženje v koroški gozdnati krajini neusmiljeno nadaljevalo.

Š strmih pobočij nad Žerjavom in Črno bo izginilo nadaljnjih 1000 ha zelene gozdnate varovalne odeje, vse več ljudi bo bolanih, mnogi med njimi bodo zapustili dolino, krave bodo še nadalje tele mrtva teleta.

Da pa ni vse tako črno, se lahko prepričaš ob listanju „Viharnikov“, kateri so izšli v zadnjih petih letih.

V njih ne boš zasledil kakšnih ekološko črnih zapisov.

Zapiranje rudnika svinca, gospodarska kriza v železarstvu, ekološko osveščanje zaposlenih v „onesnaževalnih“ podjetjih in pritiski vse bolj ekološko osveščene javnosti, so tudi pripomogle k izboljšanju stanja v meziških gozdovih.

Onesnaževalci v naši regiji še niso popolnoma očiščeni.

O tem nas opominjajo kdaj pa kdaj mrtve plavajoče ribe po Meži, Mislinji in njenih pritokih ali lokalni plinski vžigi na gozdnem drevju ali pa novonastajajoča divja odlagališča raznih odpadkov.

Vsi ti lokalni škodljivi vplivi ne predstavljajo večje škode v širšem slovenskem prostoru, so pa zelo nevarni za izredno ranljiva strma pobočja občutljivih ozkih dolin našega koroškega prostora.

Ponovno sem prelistal zadnjih šestdeset števil našega glasila.

Prepričal sem se, da ima Viharnik vse večjo vlogo pri ekološkem osveščanju.

Vse več je v njem objavljenih prispevkov o vlogi gozda in sonaravnem gospodarjenju v gozdu in izven njega.

Skozi zgodovino gozdarjenja, v času fratarjenja, novn in planskih sečenj, spoznavamo škodljive vplive na naš življenski prostor.

Pozorni smo tudi na razne drevesne posebneže.

Sodelovanje s šolsko mladino in ostalo javnostjo o spoznavanju našega življenskega okolja je opazno v vse večjem številu objavljenih člankov.

Manjša ekološka sporočila so vpeta tudi v življenske zgodbe na samotnih koroških kmetijah, katere varujejo posamezna hišna drevesa, ki so tudi posebne vrste viharniki.

Naj bo Viharnik naravoslovno in ekološko zanimiv še naslednjih trideset in več let!

Bolj aktivno bomo opazovali in beležili razna ekološka dogajanja in objavljali svoje prispevke v naš mesečnik, bolj vihrav in pester bo naš Viharnik.

Viharnik naj bo še naprej vitalen kot je vitalen viharник na zgornji gozdni meji Uršlje gore ali Pece!



Foto: Gorazd Mlinšek



Gozdni rob pri Reberniku na Navrškem vrhu.

Foto: Gorazd Mlinšek

GOZDNE CESTE NA KOROŠKEM

HINKO ANDREJC, dipl. inž. gozdarstva Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec



Koroška regija z občinami Črna na Koroškem, Dravograd, Mežica, Mislinja, Muta, Podvelka, Prevalje, Radlje, Ravne, Ribnica in Slovenj Gradec meri skupaj 103800 ha. Od tega je 70700 ha gozdov. Značilen je izredno razgiban relief z veliko vodotoki hudourniškega značaja in labilno geološko podlago. Prebivalci so večji del koncentrirani po dolinah (Dravska, Mežiška in Misinjska) in razpršeni na kmetijah po celotni površini v obliki celkov.

Odpiranje kmetij je v preteklosti potekalo vzporedno z odpiranjem gozdov. Tako je bilo v letu 1998 v vseh koroških občinah evidentiranih skupaj 2448 km gozdnih cest. Po prekatégorizaciji gozdih cest v javne z začetkom leta 1999 pa jih ostane še vedno 1809 km. Od tega jih ima 16% pretežno javni značaj (povezujejo večje število kmetij), 37% delno javni značaj (odpirajo poleg gozda še vsaj dve kmetiji), 22% jih odpira gozd in eno kmetijo, samo 26% jih odpira samo gozd.

Tako je stanje dolžin gozdnih cest konec leta 1998 naslednje:

OBCINA	g.c.-ZS km	g.c.-DS km	g.c.-M km	SKUPAJ km	Delež
Mislinja	132,7	64,6	0,0	197,3	10,91%
Slovenj Gradec	258,6	29,2	4,2	292,0	16,14%
Črna na Koroškem	137,5	55,9	72,1	265,5	14,67%
Mežica	37,3	4,1	3,2	44,6	2,46%
Ravne	104,1	11,5	9,8	125,4	6,93%
Prevalje	97,1	1,3	7,3	105,7	5,84%
Dravograd	177,6	16,6	18,2	212,4	11,74%
Vuzenica	83,2	10,9	15,4	109,6	6,06%
Muta	43,0	0,0	0,0	43,0	2,37%
Radlje (OE Sl. Gr.)	103,9	6,5	18,3	128,7	7,11%
Radlje (OE MB)	7,2	0,0	3,9	11,1	0,61%
Radlje skupaj	111,1	6,5	22,2	139,8	7,72%
Podvelka - OE MB	74,9	16,9	57,4	149,2	8,25%
Ribnica (OE SG)	74,2	3,5	0,0	77,7	4,29%
Ribnica - (OE MB)	21,7	0,0	25,5	47,2	2,61%
Ribnica skupaj	95,9	3,5	25,5	124,9	6,90%
SKUPAJ OE Sl.Gr.:	1249,1	204,1	148,6	1601,7	88,53%
SKUPAJ OE MB:	103,8	16,9	86,8	207,5	11,47%
SKUPAJ KOROŠKA:	1352,9	221,0	235,4	1809,2	100,00%

Pojasnilo:

ZS - gozdne ceste v zasebnih gozdovih,

DS - gozdne ceste v državnih gozdovih,

M - gozdne ceste v gozdovih z obveznostjo vračanja po zakonu o denacionalizaciji.



Zgoščevanje cestnega omrežja se v glavnem zaključuje in je omejeno na večje gozdne komplekse v gornji mežiški dolini. Zaprti so ostali gozdovi na težkih terenih in jih bomo lahko odprli samo s pomočjo države, ki ima za ta namen v programu razvoja gozdov predvideno sofinanciranje po letu 2000. Pri novih gradnjah je velikega pomena uporaba okolju prijaznejše bagerske tehnologije.

Zavod za gozdove Slovenije v sodelovanju z lastniki opredeli najugodnejšo lokacijo gozdne prometnice (ceste in vlake), zakoliči ničelnico in izda soglasje za gradnjo s pogoji. Lastniki so nato dolžni, da pridobijo še ostalo dokumentacijo (projekt, soglasja, lokacijsko in gradbeno dovoljenje). Po izgradnji se mora izvršiti še tehnični pregled, da se ugotovi skladnost izvedbe s projektom in pogoji v soglasjih. Ko je cesta uvrščena v kataster gozdnih cest, Zavod za gozdove na zahtevo lastnika oceni površino, za katero se zmanjša osnova za izračun katasterskega dohodka.

V sistemu vzdrževanja je prav tako prišlo do velikih sprememb. Opredeljuje ga Zakon o gozdovih. Zavod za gozdove Slovenije sodeluje pri izdelavi strokovnih osnov za delitev sredstev ter načrtuje in nadzira izvedbo del. Sredstva za vzdrževanje se zagotavljajo iz republiškega proračuna in pristojbine za vzdrževanje, ki jo plačujejo lastniki. Sistemski viri pokrivajo samo tretjino potrebnih sredstev, tako da morajo za vzdrževanje prevoznosti prispevati občine iz ostalih virov in z veliko aktivnostjo Zavoda za gozdove tudi lastniki gozdov.

Nadpovprečne vzdrževalne stroške na Koroškem pogojujejo: velik javni pomen gozdnih cest (šolski prevozi, mleko, zaposleni lastniki, turizem...) zahteva stalno prevoznost; labilna geološka podlaga zahteva nenehno obnavljanje nosilno obrabne plasti in stalne sanacije zaradi drsenja tal in erozijskih pojavov;

klimatske razmere - veliko padavin povzroča nastajanje erozijskih pojavov in velike stroške za zimsko vzdrževanje; razpršena poselitev zahteva stalno prevoznost večine gozdnih cest (na cca 75 % gozdnih cest so vezani ljudje);

intenzivno gospodarjenje z gozdovi in velika ekonomska odvisnost od gozda;
Velik delež nedograjenih objektov - ni še dokončno urejeno odvodnjavanje in utrditve vozišč.

Tabela: Primerjava povprečnih sistemskih virov s kalkulativnimi stroški in dodatni prispevek občin v letu 1997 za vzdrževanje gozdnih cest v zasebnih gozdovih.

OBČINA	sist. viri SIT/km	Kalkulacija SIT/km	OBČINE 97 SIT	Občine-ZS SIT/km
Mislinja	58.697,18	248.413	4.666.898,15	24.956,67
Slovenj Gradec	66.165,28	261.399	8.135.043,52	29.668,28
Črna na Koroškem	69.411,27	260.709	4.164.193,02	27.199,17
Mežica	63.474,84	259.510	2.451.493,86	65.547,96
Ravne-Prevalje	69.247,20	274.495	6.801.475,20	28.942,45
Dravograd	74.173,94	261.501	9.632.628,30	41.753,92
Vuzenica	57.580,12	257.091	215.554,07	2.115,35
Muta	68.816,89	255.198	3.531.954,96	42.522,42
Radlje (OE Sl. Gr.)	64.360,45	262.438	5.133.869,64	34.112,09
OE MB	60.959,39			
Podvelka-R. (OE SG)	50.245,98	230.102	1.178.685,29	14.793,85
OE MB	67.885,65			
SKUPAJ OE Sl. Gr.:	65.787,09	259.550	45.911.796,01	29.958,07
SKUPAJ KOROŠKA	65.989,83			

Gozdna cesta je po Zakonu o gozdovih del gozda in je zemljiško-knjižno del parcele, po kateri poteka, funkcija (objekt skupaj z izkopno in nasipno brežino) pa je javna. Zaradi javne uporabe tudi država sofinancira vzdrževanje. Režim prometa (omejitve osnih pritiskov, prevoznost, zapore ...) ureja Zavod za gozdove Slovenije v soglasju z lokalnimi skupnostmi.

Gozdne ceste bodo tudi v prihodnje igrale pomembno vlogo pri gospodarjenju z gozdom in še posebej pri vzdrževanju kulturne krajine na Koroškem zato jim bo potrebno posvečati še več pozornosti - denarja kot doslej.

Gradnja gozdne ceste

Foto: Hinko Andrejč



**KMETIJSTVO**

KMETIJSKO SVETOVANJE

Mag. JOŽE PRATNEKAR

Uvod

Vključevanje Slovenije v mednarodne ekonomske tokove narakuje tudi kmetijstvu in s tem na podežlju korenite spremembe.

Novi način prireje in pridelave, zapletena investicijska vlaganja, spreminjanje položaja kmetijskega trga, omejene možnosti zaposlovanja, nova zakonodaja, še posebej pa sprememba vrednot v naši družbi, so novi izzivi v kmetijskem svetovanju.

Raziskave v razvitih deželah so namreč pokazale, da je svetovanje poleg neposrednih in posrednih spodbud za razvoj kmetijstva ena izmed najcenejših poti za doseganje ciljev v kmetijski politiki. Pri tem pa je uspeh odvisen predvsem od zaupanja kmetov do kmetijskih svetovalcev. Kmet mora biti prepričan, da svetovalec dela za njegovo dobro in da je strokovnjak na svojem področju.

Strukturne spremembe v kmetijstvu

V zadnjem času beležimo v kmetijski politiki velike spremembe. Članice EU se srečujejo na eni strani z ogromnimi presežki hrane, na drugi pa porabijo več kot polovico sredstev za pokrivanje subvencij in drugih spodbud v kmetijstvu. Razmere se bodo še poslabšale z vključitvijo vzhodno evropskih dežel kot sta Poljska in Madžarska. Vse to pa bo v veliki meri vplivalo tudi na položaj našega kmetijstva, saj so pogoji kmetovanja vse prej kot ugodni in se ne moremo primerjati s kmeti-

Delo kmetijskega svetovalca je zelo pestro in raznoliko.

Poleg strokovnega dela so večkrat prisotni tudi čisto osebni in sociološki problemi na posamezni kmetiji.

Vedno hujše ekonomske težave, pomanjkanje delovnih mest v industriji, problemi ostarelih na domačijah, kmetije brez naslednikov in podobno, velikokrat presežajo rešitve, ki bi jih lahko nakazal posamezni svetovalec.

Dejstvo je, da svetovalna služba ne more rešiti vseh nakopičenih družbenih problemov določenega območja.

istvom razvitih dežel.

Leta 1993 je državni zbor sprejel „Strategijo razvoja slovenskega kmetijstva“. Že po nekaj letih lahko ugotovimo, da se je od napisanega in sprejetega v praksi bore malo uresničilo.

Slovensko podeželje se vse bolj razraščča, ekonomska moč kmetov pada, mladi odhajajo izven kmetijstva in podobno.

S povezovanjem Slovenije v CEFTO se zaradi padca cen, predvsem žit in prašičev, dohodkovni položaj še poslabšuje.

Zato na marsikateri kmetiji ne

zmorejo poravnati vseh obveznosti, kot so pokojninsko in zdravstveno zavarovanje, odplačevanje kreditov, itd.

Vse to pa narekuje temeljite spremembe v naši kmetijski politiki. Tako je za leto 1999 v pripravi nova reforma, ki bi ta negativna gibanja, kot so zaraščanje slovenske krajine, zaustavila in ohranila poseljenost, razvijala eko - socialno kmetijstvo ter posodabljala predelovalno industrijo.

Ta reforma naj bi stala na tako imenovanih štirih stebrih in sicer:

prvi stebel predstavlja tržno - cenovna politika, ki bi cenovno zaščitila nekatere domače kmetijske pridelke (žita, sladkorno peso, delno mleko in mlečne izdelke) ter zagotavljala prodajo presežkov na zunanjih trgih.

Drugi stebel bi zagotavljal okoljevarstveni program za kmetijstvo. To pomeni, da bodo kmetje deležni direktnih plačil po hektarju kmetijske zemlje. Višina spodbud bo odvisna od naravnih pogojev za kmetovanje na posamezni kmetiji. Posamezna plačila pa bodo namenjena za dohodkovno izravnavo, ohranjanje poseljenosti, izravnavo stroškov pridelave na težjih pogojih kmetovanja, za ohranjanje kulturne krajine in pridelavo zdrave hrane.

Pri tretjem stebri bi podprli prestrukturiranje kmetijske pridelave in predelave, pospeševanje združnih oblik proizvodnega ter tržnega povezovanja.

Četrty stebel pa je namenjen razvoju podeželja. Potrebno bo izdelati projekte za posamezna območja, ki bodo primerljivi z evropskimi programi in normativi.

Tako bodo za leto 1999 verjetno ukinjene nekatere podpore za pridelavo krušnih žit in sladkorne pese, podpore razvoju govedoreje, konjereje in drobnice, ukinja se podpora za izravnavo stroškov pridelave na območjih z omejenimi dejavniki, ukinjajo se pomoči za strukturne spremembe (intervencije) in regresiranje obresti za tekočo proizvodnjo, finansiranje programov za mlade kmete in prestrukturiranje kmetij.

Vloga kmetijske svetovalne službe

Kmetijska pospeševalna služba, ki je delovala pri kmetijskih za-

Pri Janšku v Koprivni.

Foto: Jože Pratnekar



drugah, se je leta 1990 organizirala v povsem samostojno službo pri Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije. Gospodarske, predvsem pa politične spremembe, so narekovale povsem drugačen koncept pospeševanja slovenskega kmetijstva.

Za razliko od pospeševalcev, ki so bili večinoma zaposleni v takratnih zadrugah, je svetovalna služba javna, povsem neodvisna in samostojna.

Posamezni svetovalec je zadolžen za določeno kmetijsko območje v eni ali več občinah in je dolžan nuditi strokovno pomoč slehernemu kmetu, ne glede na članstvo v zadrugi.

Glavno delo svetovalca je nuditi kmetu pravilno strokovno informacijo, ga usmerjati pri posameznih odločitvah, da bo rezultat optimalen in najboljši. Končna odločitev pa mora biti vedno na strani kmeta.

Na Koroškem je kmetijska svetovalna služba organizacijsko vezana na dva kmetijska zavoda in sicer: enota Kmetijske svetovalne službe Radlje ob Dravi na Obdruvsko živinorejsko veterinarski zavod Ptuj in enote KSS Slovenj

Gradec, Dravograd ter Ravne na Koroškem na Živinorejsko veterinarski zavod Celje. Skupno je zaposlenih 12 kmetijskih svetovalcev, od tega je devet splošnih svetovalcev in tri svetovalke za kmečko družino in dopolnilne dejavnosti.

Območje Koroške obsega 25.970 ha kmetijskih površin. Pretežni del kmetijskega zemljišča spada v območje z omejenimi dejavniki za kmetovanje. V koroški krajini gospodari 4.381 kmetij, s povprečno velikostjo 5,92 ha kmetijske zemlje. Domačije v obliki celkov predstavljajo krajinsko značilnost Koroške. Nekoč pa je pomenilo nekakšno zaprtost koroškega človeka, ki se kaže še danes.

Delo kmetijskega svetovalca je zelo pestro in raznoliko. Poleg strokovnega dela so večkrat prisotni tudi čisto osebni in sociološki problemi na posamezni kmetiji. Vedno hujše ekonomske težave, pomanjkanje delovnih mest v industriji, problemi ostarelih na domačijah, kmetije brez naslednikov in podobno, velikokrat presegajo rešitve, ki bi jih lahko nakazal posamezni svetovalec. Dejstvo je, da svetovalna služba ne more rešiti vseh nakopičenih

družbenih problemov določene območja.

Poleg svetovanja pri pridelavi kakovostne in zdrave hrane pa je poslanstvo svetovalca dosti širše.

Večina razvitega sveta danes posveča več pozornosti kakovosti življenja, zdravju, izobraževanju, kakovosti bivanja, itd. Tako je tudi dolžnost kmetijskega svetovalca, da kmetu na podeželju pomaga pri njegovem kmetovanju, da pridelava zdravo hrano in da si z gospodarjenjem zagotovi tudi dovolj dohodka za življenje družinske kmetije.

Pri tem pa postaja vse pomembnejše: skrb za okolje, ohranjanje kulturne krajine in vračanje mladim na podeželje.

Taka usmeritev je zapisana tudi v reformi kmetijske politike za leto 1999.

Na terenu se svetovalci srečujemo z različnimi problemi. V zadnjem času pa prihajajo v ospredje predvsem socialni, sociološki in ekonomski problemi.

Študija, ki smo jo pripravili, kaže, da na Koroškem s primarno kmetijsko pridelavo lahko preživi le 20% vseh kmetij. Za druge bo potrebno poiskati druge vire, kot so: zaposlitev izven kmetijstva,

uvajanje dopolnilnih dejavnosti, itd.

V bodoče bo potrebno več pozornosti nameniti ekološkim temam, skrbi za okolje, pridelavi zdrave hrane, trženju in pravnim zadevam. Upamo, da bo z novo reformo kmetijske politike manj administriranja in da se bomo svetovalci bolj posvetili tistim področjem, za kar smo bili postavljeni.

Zaključek

Z vključevanjem Slovenije v CEFTO in EU bo kmetijstvo deležno posebne pozornosti. Potrebno bo sprejeti veliko novih zakonov, pravil in dopolnil, ki bodo usklajene z določili EU. Pri tem bo kmetijska svetovalna služba dobila nove naloge in zadolžitve, saj bo potrebno vso zakonodajo na terenu tudi uresničiti. Uspehi ali neuspehi pa bodo odvisni poleg ostalega tudi od slehernega svetovalca, kako je strokovno podkovan, kakšen odnos ima do kmeta in kako uspešen bo pri reševanju posameznih problemov. Žal, pa so terenski svetovalci največkrat dejurni krivci za vse napake in nepravilnosti, ki se rojevajo tam nekje zgoraj. Smo pač prva stopnička med kmeom in oblastjo!

Pri Zdrovcu v Koprivni.

Foto: Jože Pratnekar





STANOVANJSKI STANDARD JE POGOJ ŽIVLJENJA NA PODEŽELJU

JOŽE LOGAR



V naši polpretekli zgodovini je bilo koroškim gozdarjem hitro jasno, da brez kmeta ni perspektive, razvoja ter obstoja podeželja. Gojiti in krepiti je potrebno medsebojno sodelovanje na vseh področjih skupnih interesov. Osvestila so nas dejstva iz časov pred drugo svetovno vojno, ko je samo v Mežiški dolini med leti 1935 do 1940 propadlo 36 kmetov. Pokupili so jih grofi, razni veleposestniki in advokati.

Po letu 1945 so bili časi za kmeta še posebej hudi, toda propadel ni nobeden, obdržali so se, čeravno zelo skromno.

Po letu 1975 pa se jih je 8 celo vrnilo na že opuščene kmetije.

Gozdarji smo se tega, prepotrebnega sožitja in sodelovanja s kmeti zelo zavedali. V prvi vrsti smo pomagali z odajanjem fizičnih del, pri transportu lesa in gojitvenih del, samo da je bilo nekaj zaslužka za preživetje tistim, ki se niso zaposlili v tovarnah.

V obdobju, ko smo začeli skupno gospodariti z zasebnimi in družbenimi

gozdovi, smo poleg nalog gospodarjenja z gozdovi razširili svoj delokrog še na splošno skrb za kompleksen razvoj podeželja ter osebnega standarda kmeta. V sklopu teh nalog smo skrbeli tudi za izgradnjo stanovanjskih hiš, ki so bile zastarele in praktično v razsutju. Leta 1970 smo začeli s posebno akcijo in naročili 12 načrtov kmečkih hiš, raznih velikosti v stilu

koroške arhitekture. Med izgradnjo smo pomagali tako finančno kot strokovno.

Rezultati so vidni! V Mežiški dolini je 580 kmetij. Novih hiš je 283, vzorno adaptiranih 250, le ca 50 hiš je potrebno še temeljito obnoviti. To je verjetno edinstveni uspeh, najpomembnejše, kar so kmetje storili v dvajsetih letih za svoj obstoj in seveda v zadovoljstvo



svojih mladih potomcev.

Vlaganja v izgradnjo hiš so bila velika, zato smo začeli razmišljati, kako bi bile naložbe najbolj rentabilne in prišli do ideje o organiziranju kmečkega turizma. Predvsem v Šentanelu je padla ta ideja na plodna tla. Tako je Šentanel s kompletno okolico od Jamnice do Holmeca postal prava, zelo zanimiva turistična vas.

Danes se na Koroškem lahko pohvalimo z lepo urejenimi kmetijami ter čestitamo kmetom za njihov vložen trud. Nekatere kmečke hiše so pravi biseri. Naj povem, da se je komisija za ocenjevanje najlepšega kraja v Mežiški dolini, ki je ustanovljena pri turistični zvezi, dogovorila z vsemi župani, da bo naslednje leto ocenjevala tudi najlepšo kmečko hišo in lastniku dodelila posebno priznanje. V predhodnici pa smo si letos ogledali nekaj primerov in bili izredno presenečeni nad izredno lepo urejenimi primerki. Eno najlepših smo našli v Kotljah na Brdinjah, domačija VOLEN.

Podobnih, lepo urejenih kmečkih hiš je še veliko. Od Črne do Kotelj jih je kakšnih 100 in te bodo lahko konkurirale naslednje leto.

To lepoto, posebej pa dobro voljo s pravimi koroškimi običaji, bi kazalo bolj vnovčiti, tudi v smislu turizma in še kje. Turizem ima perspektivo, toda pod pogojem, da je dobro organiziran. To je trenutno na tleh in temu primerni so tudi rezultati turistične ponudbe (pri kmetih). Kmet je prepuščen sam sebi in ob obilici dela, ki ga na kmetih ne manjka, ni dovolj časa za angažiranje pri dodatni dejavnosti. Poleg teh osnovnih domačih problemov pa so tudi napake na strani države. Ogromno govorjenja je, kako ima Slovenija izredno dobre pogoje za razvoj turizma, toda vse premalo aktivnosti, tako na področju finančnih stimulacij, do zakonskih vzpodbud za čim hitrejši razvoj. Na zapad se samo oziram, ko pa bi bilo treba njihove dosežke kopirati, si zapremo oči in čakamo na boljše čase, ki nam že tako uhajajo iz rok.

Uspešnost turizma na kmetih ima veliko predpostavk. Ena osnovnih je strokovnost, dobra volja gospodinj in prijaznost cele družine, kar pri nas sicer ne manjka. Takoj za tem pa je ORGANIZATOR kompleksne turistične dejavnosti, ki pa ga, žal, več ni in brez njega tudi napredka ni pričakovati. Za gosta se je treba boriti, mu poleg prijetne domačnosti nuditi še kaj več v športnih in kulturnih programih. Pestrost tovrstnih ponudb šele zadovoljuje zahtevnost gostov.

Za vse to nam je potreben „nosilec turizma“, ki bi odgovarjal za kompleksen razvoj in operativne funkcije turistične ponudbe.

Za primer naj omenim, kako imajo organiziran turizem v Šmihelu v Avstriji: v enotno turistično ponudbo je združenih šest kmetij s 40 apartmaji. Zasedeni so enajst mesecev na leto. Oblike ponudb so različne, odvisno od tega, koliko pač kmet zmore. Zasluzek je odlični! Imajo enega zaposlenega, ki skrbi za goste. Pripelje jih v glavnem iz Nemčije, Švice in ostalih zapadnih držav. Poleg tega skrbi tudi za počutje gostov v času bi-



3



4



5

vanja, jih spremlja na pohodih v gore, ogleda kulturnih znamenitosti ipd.

Vprašajmo se, kje bi raje bili, v nekem predmestju, kot je ta slučaj, ali v prelepem mežiškem pejsazu, če bi seveda imeli zato organizirano ponudbo.

Marsikdo bo ob prebiranju teh vrstic rekel: "Logar pač razmišlja starokopitno o neki organiziranosti, ki je že zdavnaj preživela." Toda, prepričan sem, da so moja razmišljanja pozitivna in edino perspektivna. Osamljen kmet nima bodočnosti na nobenem področju dela, najmanj pa na področju turistične ponudbe, ki je lahko zelo donosna, toda izredno zahtevna glede na konkurenčnost, ki jo imamo pri sosedih z utečeno izredno bogato prakso.

V teh besedah sem hotel prikazati razvoj in stanje bivalnih pogojev na našem podeželju ter poudariti premalo izkoriščenost zgrajenega. Prepričan sem, da nobena sodobna družba ne bi pustila propasti podeželskega ambianta skupaj s kmečkim življenjem. Torej življenje tam bo, čim boljše se bomo znali organizirati v pametne skupnosti, tem boljša bo tudi naša bodočnost. Perspektiva je v skupnih programih in za te bodo tudi subvencije od države ali od EU.

Dragi kmetje! Želim vam obilo uspeha pri vašem razvoju in vseh področjih vaših dejavnosti in pri tem čim več za-
dovoljstva.

Oprostite mojemu razmišljanju in lep pozdrav!

1. Stara Pečnikova hiša v Šentanelu je stala do 1972 leta.
2. Domačija VOLEN na Brdinjah. 100 korit rož, vsako drugo je koroški nagelj!
3. Obnovljena Kotnikova hiša, rojstna hiša Prežihovega Voranca.
4. Nova Pečnikova hiša, vseljena 1972 leta.
5. Nova Kotnikova hiša.

OCENJEVANJE UREJENOSTI KMETIJ V MISLINJSKI DOLINI

DANICA ONUK, ing. agronomije



V letih, kar poteka akcija, je že kar nekaj naših kmetij sodelovalo v njej in tudi dobilo priznanja. Letos smo v to akcijo prijavi dve kmetiji, „Marovškovo“ iz Turiške vasi in „Bošnikovo“ iz Raduš. Komisija, ki je ocenjevala kmetije po vsej Sloveniji, je „Bošnikovo“ kmetiji podelila priznanje za urejeno kmetijo.

V želji, da bi čimveč naših kmetij spodbudili k njihovem urejanju ter k temu, da bi gojili in razvijali vrednote in lepoto naših domov ter s tem celotnega podeželja,

Letos je že enajsto leto, kar poteka v Sloveniji akcija „Živimo s podeželjem“, ki jo razpisuje Kmečki glas v sodelovanju s kmetijsko svetovalno službo in s katero izbirajo arhitekturno najlepše in zasadiveno najbolj urejene kmetije. Najlepšim podarijo lipove liste, ostala priznanja pa so še za arhitekturo, za zunanjo ureditev, za urejene kmetije ter za ohranjanje kulturne dediščine.

Pri tem je veljalo načelo, da v akcijo prvenstveno spodbudimo kmetije, ki še v njej niso sodelovale oz. tiste, ki so od prejšnjega ocenjevanja napravile kakšne večje spremembe.

K sodelovanju je kmetije spodbudila svetovalna služba in sicer so bile po občinah zastopane takole:

Ocenjevanje je bilo 31. avgusta ter 1. in 2. septembra, ocenjevala pa se je celostna podoba kmetije, ki jo oblikuje izgled celotnega dvorišča, izgled hiše, izgled hleva in drugih gospodarskih poslopij, urejenost, vzdrževanost le - teh in nena zadnje tudi red in smisel za ohranjanje tradicionalnih elementov kmečkega dvorišča.

Komisija za ocenjevanje je bila imenovana izmed svetovalk za kmečko družino in dopolnilne dejavnosti s celjske regije. Predsednica komisije je bila Jožica Krašovec iz Laškega, članici pa Malčka Ceklin iz Raven in Ber-

Po ogledu in ocenitvi vseh 15 kmetij sta bili glede na število doseženih točk dve kmetiji uvrščeni med najlepše urejene kmetije (kmetija „Marovšek“ iz Turiške vasi in kmetija „Foltan“ iz Šentlenarta, 9 med vzorno urejene in 4 med lepo urejene kmetije.

Na splošno je bila ocena urejenosti zelo dobra; nekaj motečih elementov je bilo pri nekaterih fasadah, različnih kritinah, zasadih neavtohtonih rastlin in podobno. V glavnem pa so vse ocenjene kmetije odsevale skrb za ureditev dvorišč in vzgojo cvetja. Nekaterim kmetijam pa je veljala še posebna pohvala, ker so pri rekonstrukciji stare hiše ali novi gradnji obdržali avtohtone elemente in poskrbeli za stavbno dediščino prejšnjih rodov.

Ekskurzija za udeležence akcije ocenjevanja kmetij

Kot smo obljubili že na začetku, smo za udeležence akcije konec septembra organizirali ekskurzijo z ogledom urejenih kmetij v Zgornjesavinski dolini. Na ekskurzijo smo se odpravili v torek, 29. septembra 1998 in za začetek smo si ogledali tovarno malih gospodinjstev aparatov v Nazarjah. Nato nas je

tamkajšnja svetovalka za kmečko družino in dopolnilne dejavnosti Bernarda Brezovnik vodila na dve kmetiji v Florjan pri Gornjem gradu.

Prva je bila kmetija Drofelnik, p.d. „Lipčnik“, ki je pred tremi leti v akciji „Živimo s podeželjem“ dobila lipov list za vzorno urejeno kmetijo, ogledali pa smo si tudi njen proizvodni del. Posebna pozornost je veljala konjem, ki jih gospodar Franc prav rad pokaže, predvideva pa jih vključiti v turistične namene na kmetiji. Lepo obnovljena je tudi velika stara kašča, v kateri je urejena lovska soba.

V istem zaselku, vendar precej navkreber in na samem, leži kmetija Ugovšek, p.d. „Ramšak“, kjer se ukvarjajo s stacionarnim turizmom. V hiši imajo na vrhu urejenih 5 dvoposteljnih sob, v turistične namene pa so na starih temeljih dogradili tudi hišo z apartmaji. Računajo, da bodo vseljivi naslednjo poletno sezono.

Po ogledu kmetije se nam je prilegel počitek v senci pod drevesi, kjer sta nam prijazna gospodarja postregla s kavo in pecivom.

Od tu smo se odpeljali v Radmir-

Občina Slovenj Gradec:

1. ČAS Jože, Bernarda	p.d. Marovšek	Turiška vas 1
2. DULER Vinko, Anka	p.d. Rebernik	Pameče 202
3. DVORJAK Jože, Silva	p.d. Tišler	Misl.Dobrava 52
4. HOVNIK Rok, Anica	p.d. Mlačnik	Sele 31
5. JAMNIK Viktor, Marina	p.d. Žumper	Vrhe 69
6. MARHAT Ludvik, Marija	p.d. Gracelj	Brde 33
7. KNAP Branko, Janja	p.d. Kolar	Podgorje 39
8. PERSE Jože, Marija	p.d. Kos	Podgorje 13
9. SMREKAR Ivo, Darinka	p.d. Čivnik	Podgorje 6

Občina Mislinja

1. JAVORNIK Vinko, Bernarda	p.d. Zg.Barl	Razborca 5
2. KOPRIVNIKAR Stanko, Minka	p.d. Adam	V. Mislinja 11
3. KOREN Rudi, Eva	p.d. Foltan	Šentlenart 5
4. ORTER Bernard, Polonca	p.d. Vavkan	M. Mislinja 47
5. ROŠER Jože, Melita	p.d. Kolander	Straže 55
6. TRETJAK Jože, Marjana	p.d. Nogar	Razborca 12

smo na našem svetovalnem območju (občini Slovenj Gradec in Mislinja) organizirali lastno ocenjevanje urejenosti kmetij, ki ga v okviru ZZV Celje organiziramo vsako 4. leto (zadnje je bilo leta 1994 v okviru akcije „Vzorno urejena koroška kmetija“).

narda Ravnjak iz Dravograda. Glede na število doseženih točk v ocenjevanju se lahko kmetije razporedijo v 4 ocenjevalne razrede in sicer:

1. najlepše urejene kmetije,
2. vzorno urejene kmetije,
3. lepo urejene kmetije in
4. sodelujoče kmetije.



je, kjer smo si ogledali romarsko cerkev in zakladnico mašnih oblačil.

Pot smo nadaljevali skozi Ljubno proti Lučam po od povodnji še vedno neobnovljeni cesti, kjer se na prenekaterem mestu ne moreta srečati dva avtomobila, kaj šele avtobusa.

V Lučah smo zavili v smer proti Podvolovjeku in po poldrugem kilometru prispeli na hrib, od koder se nudi lep razgled nazaj po dolini in na bližnje planine: Olševo, Raduho, Vežo, Veliko planino in Rogatec. Tu leži kmetija Kumer, p.d. Jerovčnik, kjer se že 6 let ukvarjajo s turizmom, predvsem stacionarnim.

Po predstavitvi kmetije in ogledu prostorov so nam postregli s kosilom.

Nato nam je Bernarda Ravnjak, ena izmed članic komisije pri ocenjevanju urejenosti kmetij, v predavanju z diapozitivi predstavila kmetije Savinjske in Šaleške doline, pa tudi nekaj iz naših krajev ter opozorila na dobre in slabe stvari pri urejanju kmetij.

V sklepnem delu pa so bila vsem kmetijam podeljena priznanja in knjižice o urejanju okolice kmečkih domačij

1. Časova, p.d. Marovškova domačija v Turški vasi.

2. Lepo ohranjen kozolec na Nogarjevi kmetiji v Razborci.

3. Tipični kmečki „gartl“ na kmetiji Vavkan v Mali Mislinji.

4. Nogarjev mlin v Razborci še dela.

5. Korenova, p.d. Foltanova domačija v Mislinji

Foto: Danica ONUK



POGOJI KMEČKEGA ŽIVLJENJA SE ZAOSTRUJEJO

JOŽE LOGAR

Ob razmišljanju in prebiranju naših zapisov v minulih jubilejnih številkah VIHARNIKA lahko ugotovimo, da je poudarek predvsem na doseženih uspehih in željah za čimlepši jutrišnji dan. Izredni uspešnosti in dobro zastavljenim ciljem je pogojevala predvsem složnost tako med kmeti, delavci ter strokovnjaki v bivših delovnih organizacijah.

Veliko je že bilo povedanega o naši zgodovini in ne bi rad stvari ponavljal. Rad pa bi poudaril nekaj negativnih vplivov, ki se že pojavljajo in lahko ogrozijo življenje na podeželju.

Zgodovina je zanimiva! Petdeset let nekaj pomeni in nekaj nas je še, ki smo bili sopotniki gospodarjenja s tem našim podeželjem. Časi so bili težki, toda kasneje tudi ustvarjalni za dobrobit našega kmečkega življa. Za kmeta so bila najhujša povojna leta od 1945 do 1950, ko je bila obvezna oddaja za hrano, za les, kar je pač potrebovala nova Jugoslavija za svojo obnovitev in obstoj. Posebno hudo je bilo, ker se iz vojske ni vrnilo več kot 50% mladih kmečkih fantov, veliko pa jih je šlo za boljšim kosom kruha v razne tovarne in tako je bila na kmetih velika kriza za delovno silo. Težave so se nadaljevale vse do leta 1955, do neke mere še do leta 1960, ko so se odprla vrata tudi za kompleksnejši razvoj podeželja, kar je bil predpogoj za obstoj kmeta.

Kako se je to zgodilo? Takoimenovana samouprava je postala izrazitejša in bolj sprejemljiva tudi za kmeta. Najvažnejše je bilo, da je akumulacija od prodanega lesa ostala tam, kjer se je ustvarila.

Leta 1963 smo začeli skupno gospodariti s privatnimi in državnimi gozdovi. Poudariti je treba, da je imelo takratno Gozdno gospodarstvo izreden posluš in ambicije, da izboljša proizvodne potenciale ter predvsem, da oživimo našega hribovskega kmeta, ki je absolutni nosilec življenja na podeželju. Zagnanost za razvoj je bila izredna, tako med kme-

ti kot strokovnimi sodelavci. Zastavljeni programi, od elektrifikacije, gradnje cest, telefonije, novih hiš, požarne varnosti do kmečkega turizma in izobraževanja, so bili v celoti realizirani.

V dvajsetih letih so bili zastavljeni cilji realizirani in to predvsem z lastnim denarjem. Akumulacija, ki je vsa leta znašala okoli 25%, je bila porabljena eno tretjino za gozdno gojitveno obnovo, dve tretjini pa smo porabili za željen razvoj. Uspehi so vidni! Da smo vse to lahko dosegli, je bil predpogoj izredna složnost med kmeti in strokovnimi sodelavci in seveda med takoimenovanimi samoupravnimi organi, ki so jih vsa leta vodili izredno razgledani kmetje, ki jim je bilo le delo v ponos. Zaupanje smo si znali ustvariti in ga tudi do kraja spoštovati.

Naj omenim najvažnejši podatek, da smo bili na TOK Ravne edini v Sloveniji, ki smo imeli vsa leta, od 1963 do 1990, praktično 100% odkup lesa. To je bil seveda predpogoj za dobro gospodarjenje. Več odkupa, več akumulacije, ki se je dala še oplemeniti in začrtani cilji so bili doseženi.

Cena lesa ni bila bistveno drugačna, kot je danes. V Avstriji je bila povprečna prodajna vrednost hlodovine 1.100 šilingov, kmet je dobil 800 do 850 šilingov ali ca 80%. Danes je razmerje več ali manj isto; v Avstriji je torej cena 14.700 tolarjev/m³, pri

nas pa ca 11.000 tolarjev/m³ ali zopet ca 80%. Gre torej za enako akumulacijo. Kam je šla nekdanja, je jasno, kam gre danes, je tudi jasno, v privatne žepe, od koder ne pricurja niti kapljice več nazaj na podeželje za skupne interese.

Ob dvajseti obletnici „ORGANIZIRANEGA GOSPODARJENJA V ZASEBNIH GOZDOVIH“ je g. AJNŽIK, ki je, žal, že pokojni, lepo zapisal: „Časov, ko so v naših gozdovih gospodarili lesni trgovci (časi v stari Jugoslaviji pred drugo svetovno vojno), si ne želimo več nazaj. Če bi trgovina z lesom bila prosta do zdaj, ne bi imeli tega, kar imamo, če bi to uvedli sedaj, bi kmalu izgubili to, kar smo ustvarili skupno in solidarno. Ne trdim, da je zdaj vse prav, resnica pa je, da so bile pri sedanjih oblikah gospodarjenja s privatnimi gozdovi podane možnosti, da smo se kmetje izvelikli iz zaostalosti.

Čestitam kolektivu in njegovemu šefu!“ Konec citata izpred 15 let! Hvala pokojnemu Ajnžiku za tako vzpodbudne besede, takšnega sodelovanja si lahko le želite, če hočete ohraniti vse, kar je bilo za našega kmeta storjeno.

Osnovna infrastruktura je bila zgrajena, potrebno jo je modernizirati, ali vsaj pošteno vzdrževati, da ne bo tako hitro propadla.

Iz vsega tega izhaja, dragi kmetje, dragi strokovni sodelavci, da brez te-

snega sodelovanja, poštenih medsebojnih odnosov ter zaupanja med vami, uspehov ne bo. Brez skupnih aktivnosti napredka ne bo, ampak se znajo življenjski pogoji v tako zaostrenih časih še krepko poslabšati. Država se za vse to premalo zanima. Na podeželje vrača le ca 20% zbranskega prometnega davka od lesa, ki ga občine namenijo predvsem za zimsko službo in zelo skromno vzdrževanje cest.

Prepričan sem, da je dobro gospodarjenje na podeželju možno, s ponovno izpostavitvijo složnosti, v primernem organiziranju, bodisi v kmetijske zadruge ali gozdna gospodarstva, torej tiste formacije, ki bi bile vaše in ki bi imele do vas posluš. Posebno pomembno bi bilo, da bi bila akumulacija zbrana na enem mestu, kjer bi se lahko oplemenitila, še posebej na demografsko ogroženih območjih podeželja. Brez takih usmeritev in spričo vse več različnih kupcev na terenu, posebne uspešnosti ne bo!

Tudi na zapadu ima povezovanje vse večji pomen. Pred dnevi sem bral v časopisu, kako se nemški in švicarski gozdarji trudijo povečati sodelovanje z lesno predelavo. Trg narekuje svoje, poiskati je potrebno vse možne variante za čimboljši obstoj. Za našega kmeta je najbolj primerno, da smotno izkorišča svoj zelo kvalitetni prirastek in ga tudi dobro vnoveči.

Dragi kmetje! Rešitve niso v tem, da prodajamo les vsem magočim kupcem in si zatiskamo oči pri doseganju cen in plačilnih rokov. Perspektiva tudi pri razni primitivni predelavi ni. Perspektiva je gotovo v dobri organiziranosti, ki mora biti vaša, tako v prodajnih uslugah, razvoju podeželja kot pri osebnem počutju.

To so moja razmišljanja, ki za marsikatero politiko niso prava. Toda, žal mi je, ko gledam propad vsega ustvarjenega v (težkih) štiridesetih letih. Veliko pionirsko delo je bilo opravljeno. Danes pa se je stvar spolitizirala in razvoj vidno zaostaja.

Priporočam vam, dragi kmetje, da je vaša usmeritev v složnem delovanju v prihodnosti in uspehi ne bodo izostali. Gozdovi so zelo lepo ohranjeni, bogati so, tako po kvaliteti kot po kvantiteti. Baza je torej tu, strokovno usposobljene mladine je dovolj, mehanizacije tudi. Bodite pokončni in ne dovolite si, da vas preimenujejo v staro koroško besedo „IBERŽNIK“.

Foto: mag. Jože Pratnekar



IZ BROMANOVEGA ARHIVA



▲ Slika kaže gozdne delavce Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec, obrata Ravne, ko pripravljajo drva in celulozni les na rampi industrijskega tira GO Ravne - Prevalje (nad cerkvijo). Fotografijo je posnel gozdar Avgust Broman, verjetno med 1955 in 1960 leti.

Zimsko spravilo lesa.
Težakšega dela so se morale lotiti tudi ženske.
Tudi ta fotografija je bila verjetno posneta pred letom 1960.
Njen lastnik je bil pokojni gozdar Avgust BROMAN. ▼



V RIBNICI NA POHORJU LETA 1958

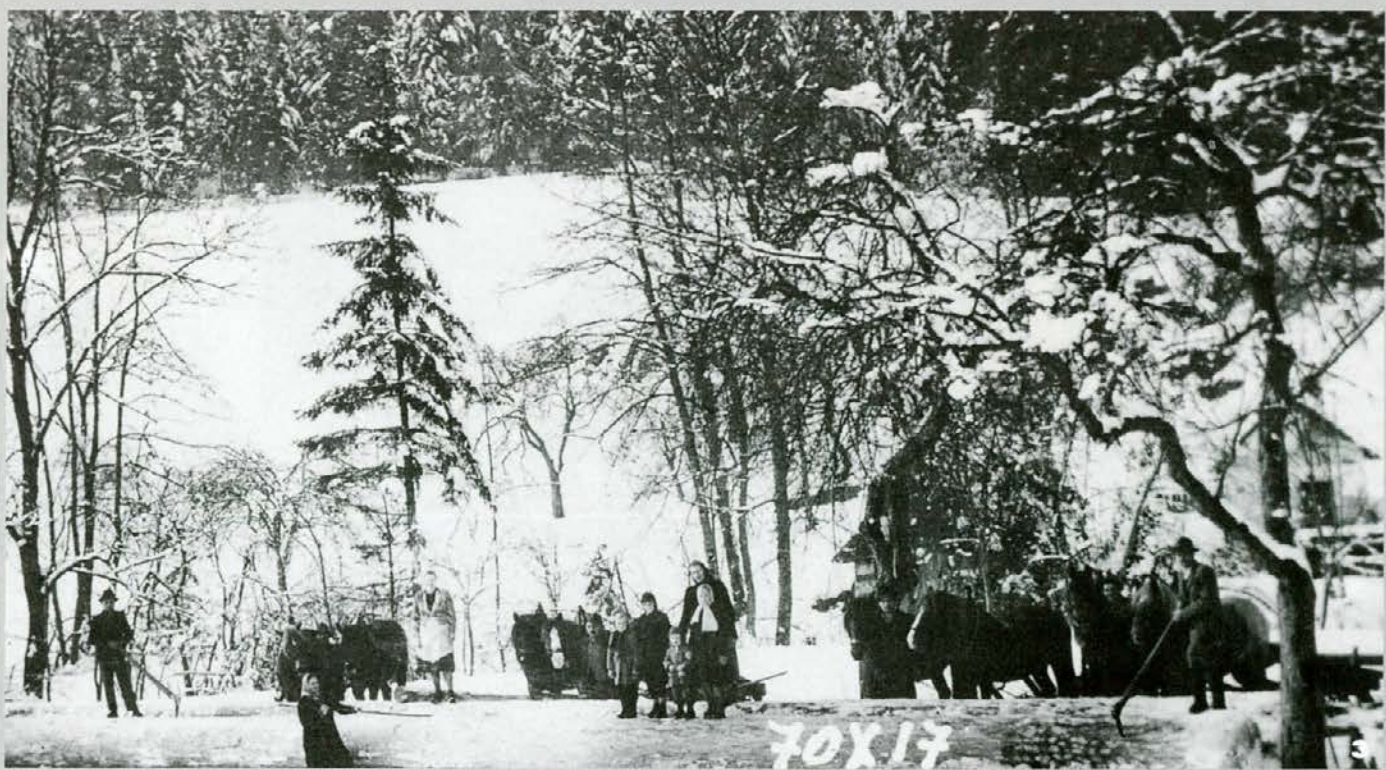
ANICA HUDERNIK



1. Rampa na pesku v Orlici, Ribnici na Pohorju.
Ob hlodih drevesa 8 do 10 m3 je zbrana Sgermova družina iz Orlice: oče Rudolf Sgerm, žena Elizabeta, sinova Rudolf in Branko ter hčerki Mira in Danica.
Do rampe so kmetje iz Orlice spravljali les s konji, od tam pa so s kamioni vozili les za zadrugo Ribnica na Pohorju do železniške postaje Vuhred, nekaj na žago Vuhred ali pa so odpeljali les kar kupci sami. Pred leti nazaj pa so vozili les kar kmetje sami s konji do železniške postaje Vuhred ali do žage.
2. Zadruga zveza Maribor je naročila 17 m dolge hlode - pilote. Bil je velik problem, kako take hlode spraviti do avtomobilske ceste. Zadruga Ribnica na Pohorju je prosila gospoda Rudolfa Sgerma, če bi bil on pripravljen narediti take pilote in jih spraviti do avtomobilske ceste pri Greglu v Orlici. Gospod Rudolf Sgerm se je pozanimal, kako bi hlode spravil do avtomobilske ceste. Dogovoril se je z Jožetom Hudernikom - po domače Breznikom, Edijem Petrunom - po domače Kuternikom in Francem Kovačem, da bi mu pomagali pri spravilu še vsak s svojimi konji. Tako so zaporedno vpregli štiri pare konj in potegnili pilote iz Sgermovega gozda do avtomobilske ceste na travnik pri Greglu v Orlici. Vozili so jih jeseni, ko je ravno zapadel prvi sneg, zato je bilo delo še bolj težavno.
Na fotografiji so kmetje iz Orlice s svojimi konjskimi vpregami: Rudolf Sgerm, p.d. Sgerm, Jože Hudernik, p.d. Breznik, Edi Petrun, p.d. Kuternik in Fric Kovač.
3. Pri Greglu na travniku nad avtomobilsko cesto, kamor so spravili pilote, dolge 17 m, na sredini široke 70 cm, na tanjšem delu 62 cm (po naročilu Zadrugne zveze Maribor).
Naložili so jih na velik kamion s prikolico z ročnim hidravličnim dvigalom in jih prepeljali do železniške postaje Vuhred. Kam pa so jih nato odpeljali, so se podatki izgubili.

Po pripovedovanju Rudolfa Sgerma, ki je prispeval tudi fotografije, zapisala: Anica Hudernik







PO 30 LETIH IZHAJANJA VIHARNIKA - Z NJIM ŠE TUDI V BODOČE

RUDI REBERNIK



Gotovo je le malo lokalnih glasil, ki bi tako dolgo izhajala in bila tako priljubljena med svojimi bralci, kot je naš VIHARNIK. S svojo pestro vsebino in obliko se je priljubil in udomačil prebivalcem krajine, koder živijo naši delavci, kmetje in upokojenci ter njihovi potomci.

V svojem 30 letnem izhajanju nam je približal kraje in ljudi, ki jih prej še nismo poznali. Bil je kakor most in nevidna povezava med kraji in gozdnimi revirji, med Plešivcem, Jazbino in Olševo, med Pohorjem, Pernicami in Košenjakom.

S svojimi strokovnimi članki nas je obveščal o težavah, uspehih in spremembah v našem podjetju. Obveščal nas je o življenju naših ljudi po samotnih in oddaljenih domačijah in marsikomu je bil edina vez z zunanjim svetom in nekdanjim delovnim mestom.

Veselili smo se lahko dogodkov in jubilejev svojih prijateljev in sodelavcev, žal pa smo že mnoga imena izmed njih našli na žalostni, zadnji strani med pokojniki.

Med njimi so bili že nekateri njegovi ustanovitelji in dolgoletni sodelavci kot: Jure Šumečnik, Andrej Šertel in mnogi drugi, katerih zasluga je, da imamo danes svoje glasilo.

Ob takih jubilejnih časih bi bilo prav, da se jih spomnimo in jim posvetimo naš globok in hvaležen spomin. Mislim, da bomo spomin na njih najbolj ohranili z objavo in

opisom slik iz obdobja njihovega življenja, ki pa so na žalost zelo redke in težko dosegljive. V tem prispevku objavljam dve sliki naših gozdarjev in gozdnih delavcev gozdnega obrata Slovenj Gradec in revirja Plešivec. Prva je iz let, malo pred rojstvom našega Viharnika, ko smo po naših gozdovih pričeli delati z motornimi žagami. Takrat smo morali vsi terenski gozdarji in delovodje opraviti tečaj in izpiti o obratovanju, negi in delu z motorkami, obenem pa še o krojenju in klasiranju gozdnih sortimentov. Tečaj je trajal z izpiti vred 10 dni in lahko rečem, da nam je to potem pri vsakdanjem delu v gozdu zelo koristilo. Tečaj je pripravil izobraževalni center pri GG Slovenj Gradec, vodila pa sta ga gospa dipl.ing. Sekirnikova in gospod dipl.ing. Pečnik in je bil v manjši sejni sobi na Gozdnem gospodarstvu pozimi leta 1963 - 1964.

Druga slika pa je iz davnih 30 let, dobrih 35 let pred nastankom

našega Viharnika. Posnel jo je neznani avtor na Smolški ravni nad Suhim Dolom, predstavlja pa veliko skupino plešivskih gozdnih delavcev po opravljenem pravilu lesa ali „likofu“.

Skupinovodja ali mojster je bil takrat najbolj izkušen in, mislim, tudi najstarejši plešivski holcar Štefan Anželak, poznejši gospodar na kmetiji Vernarca. Tu je bila tudi potem med vojno partizanska postojanka z nekaj skritimi bunkerji, kmetijo pa so imenovali pri „Staršem“. Bil je priden in izkušen delovodja, majhen a žilav možak, vedno dobre volje in pripravljen za šalo, zato je bil priljubljen pri svojih sodelavcih in spoštovan tudi pri plešivškem gospodarju, za katerega so delali.

Vedno, kadar je bilo treba opraviti kakšno dolgo in zahtevno ročno spravilo lesa, je moral to narediti on s skupino, katero si je sam izbral. Takrat so spravljali les po najdaljši relaciji, ki je bila takrat v Plešivcu običajna, to je z vrha

Plešivške Kope preko Kala po Potoški drči mimo kmeta Potočnika, pa v bližino suhodolške žage na Smolško ravno. Ker je ročno spravilo lesa odvisno od ustreznega vremena, je baje takrat to delo trajalo skoraj celo zimo. Seveda je bila ta lesna količina več sto kubikov, kar se vidi tudi na sliki. Mislim, da so opisi takih del in objavljene fotografije stare generacije naših delavcev primerne za objavo v naši jubilejni številki Viharnika. S tem bo ohranjen in dokumentiran spomin na tiste davne čase in ljudi, katere bodo naši potomci nekoč, ko bodo prebiralali stare številke Viharnika, lahko spoznavali in sodoživljali. Mislim, da si ob tem trenutku želimo mi vsi, da bi naš Viharnik še dolgo in brez težav izhajal, se vsebinsko in oblikovno širil ter pridobival na številu sodelavcev in dopisnikov. Urednici in uredniškemu odboru pa se zahvaljujemo in jim želimo tudi v bodoče uspehov in sreče pri njegovem oblikovanju.

Gozdarji gozdnega obrata Slovenj Gradec po opravljenem desetdnevnem tečaju za delo, nego in vzdrževanje motornih žag. Slika je bila posneta pred stavbo Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec. Na njej smo sledeči udeleženci:

Stojijo od leve: Ivan Vovk, Vinko Radšl, Karel Vranjek, Slavko Gangl, Franc Pečolar, Albert Turičnik, Vida Vrhnjak, Franc Dular, Ivan Voler in Franc Planinšec.

Klečijo od leve: Jože Kotnik, Rudi Rebernik, Avgust Žigart, Jože Šavc, Peter Planinšec in Ivan Slatinek. To je bilo pozimi leta 1963 - 1964.





Velika skupina plešivških gozdnih delavcev, ki so ročno spravljali les z vrha Plešivške Kope v bližino suhodolške žage na Smolško ravno. Skupino vodi je bil takrat star in izkušen gozdni delavec Štefan Anželak - Vernaršek. Žal, s slike poznam samo nekatere. V sredini stoji takratna suhodolška gostilničarka Alojzija Male. V vrsti, desno od nje pa stojijo: Štefan Anželak - delovodja, Franc Podojsteršek - poznejši gospodar v Suhem Dolu, zraven njega je Štefanov sin Valentin, nato je Ivan Greiner ali Kovačev Anza, zadaj za njim pa še Ivan Leskovšek. V sprednji vrsti pa sedi na hlohah Ivan Potočnik - Rone, takratni razborski godec, ki je bil povabljen na likof v suhodolško gostilno. Otroci v sprednji vrsti pa so: v sredini gostilničarkini hčerki Dragica in Matilda, na vsaki strani pa Konrad Pačnik in Ivanka Pačnik, brat in sestra, otroka žagnega delavca Jožeta Pačnika. Avtor fotografije je, žal, nepoznan.

DELAVCI UPRAVE GOZDNEGA GOSPODARSTVA LETA 1973

STANKO PLEVNİK



Bilo je pred 25 leti. Saj človek ne more verjeti, da čas tako hitro mineva. Takrat sem bil zaposlen na Gozdnem gospodarstvu Slovenj Gradec kot sekač. 1. 6. 1973 leta pa sem bil invalidsko premeščen. Zelo prijazno me je sprejel G. Jole Zorman in mi ponudil delo hišnika na upravi Gozdnega gospodarstva.

31. 12. 1973 leta je bil v prostorih taksacije občni zbor delavcev GG. Takrat je tudi nastala ta fotografija. Že dopoldan me je poklical direktor g. Janez Gornjec in me prosil, če bi z zvoki harmonike popestril občni zbor.

Lepi so bili časi službovanja na Gozdnem gospodarstvu, odkriti, sproščeni, pristni, pa vendar delovni v prijetnem ozračju. Seveda so se tu in tam našli tudi problemi, a z dobrim razumevanjem med sodelavci smo jih vedno odpravili. Saj pravim, rad sem hodil v službo, nepozabni so bili trenutki skozi vsa leta mojega službovanja na Gozdnem gospodarstvu, pa kaj, ko jih človek ne more zavrteti nazaj.



O LITERARNEM USTVARJANJU - OB JUBILEJU VIHARNIKA

MILENA CIGLER GREGORIN



Čeprav ne spadam v družino prvih literarnih ustvarjalcev Viharnika, pa že kar lepo obdobje objavljam svoje prispevke, kot tudi ostali literati, od katerih nekatere poznam le preko Viharnika, nekatere pa osebno.

Kaj nas družijo? Drugačno videnje sveta - skozi umetniška ali poetska očala. Čeprav ni enotnega pesniškega jezika, ki bi bil izključno veljaven, ni proznega dela, ki bi na isti način opisalo določen dogodek ali vtis, pa se že ves čas trudimo čim boljše, bolj poetično, razumljivo podati impresijo, dogodek ali razmišljanje.

Človek se odlikuje z govornim jezikom - simboli. Umetniško besedno delovanje pa pomeni

izraba jezika v literarne namene. Ni pa pomemben samo jezik, ampak tudi ritem, zven besede, naglasi, rime, kitice, skratka, tudi o tem se je mogoče veliko naučiti, če pesnik ali pisatelj želita obvladati „obrt“. Seveda pa brez nadarjenosti ne gre, brez talenta bi pesem ne zvenela, zgodba ne pritegnila bralca, pesem se ne bi „prijela“. Veliko literarnih prispevkov smo imeli priliko prebrati v Viharniku, ki je sicer revija za področje gozdarske in kmetijske stroke, vendar je literarno ustvarjanje v njem ravno protiutež resnim strokovnim člankom in prijetna poživitev za to sedaj tudi likovno vrhunsko oblikovano revijo.

Marsikateremu literarnemu ustvarjalcu je bilo objavljane v Viharniku celo odskočna deska, da se je resneje pričel ukvarjati z literaturo.

Dostikrat nas je razveselila tudi kakšna risba naših umetnikov in umetnic, da o umetniških fotografijah ne govorim, ker se lahko mirno kosa-jo s katerim koli vrhunskim fotografom.

In kaj smo pesniki, pisatelji, risarji, fotografi in drugi ustvarjalci dali bralcem Viharnika? Predvsem smo jih razveseljevali s pesmicami in zgodbami iz sveta narave: o gozdu smo peli in pripovedovali, o živalih, o letnih časih in njih menjavi, o življenju in minevanju, o ljubezni in trpljenju, žalosti in veselju. Teme so pravzaprav neizčrpne, kot je tudi življenje pisano in zanimivo.

Za zaključek bi napisala pesmico, ki še ni bila nikjer objavljena, bo pa v moji pesniški zbirki, ki bo vsak čas izšla z naslovom „Maučice“, glasi pa se takole:

MARSIKAJ

Marsikaj se je dogajalo
tisto popoldne
v vrtnem paviljonu pri Marjanu:
Pogovor je tekel
o koristnosti pora
pri delanju poezije:
Mauko je rekel, naj že končno
sunem na svetlo novo knjigo,
nato smo se lotili
pocvetk.

Milena CIGLER GREGORIN

ANDREJ

MILENA CIGLER GREGORIN

Ko sva ti z Ido prižgali svečko na grobu v tvoji lepi Mislinji, se je v moji glavi zavrtel filmski trak in vtisi najinih naključnih in nenaključnih srečanj so se strnili v vprašanje: kdo si bil?

Odločil si se, da boš zavetnik narave, gozdov, dreves, ki si jih tako neizmerno ljubil in občudoval.

Potem si s tem ciljem pričel delovati. Brez političnega pompoma si se lepo po vrsti lotil vseh onesnaževalcev in uničevalcev drevja, narave, zraka, voda. Nenehno si opozarjal in učil, nikoli nisi bil preveč utrujen, da bi odklonil vabilo na predavanje.

Nekoč sva si sedela nasproti za mizo na Centru za socialno delo na Ravnah: tebe so socialne delavke povabile, da si govoril o ekologiji, mene pa zaradi literature. Potem se je izkazalo, da tudi ti pesniš in starejšim občanom na Ravnah sva popestrila en zimski dolgočasen dan, vsaj tako so izjavili.

Potem sva se spet srečala na srečanju sodelavcev Viharnika v Črni in potem na srečanju literatov, ko si pričel voditi upokojensko literarno društvo.

Sledile so turneje literarnega kluba Slovenj Gradec, ki deluje pod okriljem Kulturnega društva Slovenj Gradec in upokojenskega literarnega društva.

No, in tu, na teh turnejah, smo postali pravi prijatelji.

Nekoč sem obljubila, da bom opisala, na kakšen način si mi pomagal, da sem se znebila treme.

To je bilo takole: v Dravogradu smo priredili literarni večer, na katerem je eden izmed članov našega literarnega društva predstavil svojo knjigo, intervju z avtorjem knjige sem vodila jaz, ti pa si predstavil s svojimi pisatelji in pesniki upokojenci zbornik „Cvetovi“ ali „Od srca do srca“.

Pred pričetkom si me vprašal, zakaj sem tako nervozna. „Trema, kaj čem,“ sem rekla. Odkrito si se začudil: „Trema, kaj pa je to?“ „Ali je ti nimaš?“ sem se začudila. „Ne, jaz si samo zamislím, ko pogledam po dvorani, da mi je vsak od v dvorani sedečih dolžan jurja!“ Nasmejala sem se na glas in na tistem večeru sem bila sproščena in dobre volje, kot še nikoli.



ANDREJ ŠERTEL

Tako, Andrej, preprosto naj strnem vse do sedaj povedano:
„Radi smo te imeli...“

OB SKORAJŠNJI 20. OBLETNICI KULTURNEGA DRUŠTVA „GOZDAR“

GORAZD MLINŠEK

Prelistavam almanah o KUD „Gozdar“, katerega smo natisnili ob 10. obletnici našega društva. Spoznavam, kako pestra je njegova 10. letna zgodovina. Z veseljem lahko zapišem, da je to naše društvo, ki je vzkliklo med črnjanskimi gozdarji.

Po osemnajstih letih kulturno društvo „Gozdar“ v zgornji Mežiški dolini še živi. Leta 1980 so prvi pričeli prepevati pevci KUD „Gozdar“. Možakarji iz vse doline okoli Črne so redno prihajali, tudi dvajset kilometrov daleč na vaje. Njihova pridnost in zavzetost se je slišala v pesmi širom po Sloveniji in izven nje. Za sabo so potegnili tudi nadebudne plesalce. Ustanovljena je bila folklorna skupina. Zavzeti vodje, med njimi sta bila Metka Jug in Slavko Rosc, so z vztrajno vajo pripomogli, da so plesalci folklorne skupine plesali tako na Kmečki ohceti v Ljubljani, v Nemčiji, pa tudi na Balkanu. Vedno pa so bili z njimi harmonikarji.

Tako kot so v naravi poznana nihanja, tako se je večalo in manjšalo število našega društva. Do konca leta 1995 in kakšen mesec čez so vztrajali pevci našega društva. S srcem so prepevali, toda pogrešali so pevski pomladek. Tega pa ni bilo. Zato so se tudi razšli v želji, da bi v bodočnosti morda zopet zaslišali prepevanje moškega pevskega zbora „Gozdar“. To je tudi želja pevovodje Simona Potočnika.

Pesem brez vezane besede je „suha“ pesem. Včasih je program pesmi povezovala tudi recitacijska skupina. Ta je bila v manjšini, vendar je prvih deset let pestrila nastope doma in izven.

Smo v letu 1998, naše društvo pa je kljub nekaterim težavam še pri življenju. Zdaj smo registrirani kot samostojno društvo, prej pa smo bili pod okriljem sindikata Gozdnega gospodarstva Slovenij Gradec. Gozdarskega sponzorstva se kljub samostojnosti ne odrekamo, veseli pa bomo, če nam bodo stale še s finančno podporo ob strani tudi druge organizacije, še posebno pa občina Črna in Mežica. Vsaka vzpodbuda v denarni ali kakšni drugi obliki nam bo dobrodošla za nemoteno delovanje folklorne skupine. Nad njo drži roko Peter Šumnik, ki si želi domači in širši javnosti prikazati čimveč koroških folklornih običajev. Mislim, da ne bo imel težav, saj se vsi sedanji plesalci zavedajo kulturnega poslanstva plesnega sporočila njihovih staršev, dedijev, bic in prabic.

Kot predsednik kulturnega društva upam, da bomo o naši 20. letnici lahko poročali tudi v Viharniku.



Folklorna skupina KUD Gozdar

KOLEDNIKI

IVAN HAMUN



Koledovanje je že zelo star običaj. Spominjam se, kako smo koledovali okrog 1935 leta, na predvečer praznika sv. Treh kraljev, ki je petega januarja.

ste, ki so predstavljali tri kralje, smo naredili ogrinjalo iz blaga v treh barvah: rdeči, modri in rumeni. Za na glave smo naredili krone iz lepenke in jih pobarvali z zlato bronco. Četrti je na palici nosil zvezdo, ki je bila tudi iz lepenke. Zvezda je bila narejena tako, da se je vrtela, na sredini pa je bila luč.

Tisti, ki je nosil zvezdo, je šel prvi v hišo. Vse navzoče je pozdravil in vprašal, če dovolijo, da vstopijo sv. trije kralji. Nato smo vstopili in se postavili v polkrog. Zapeli smo eno ali dve pesmi, potem pa vsem voščili novo leto. Tisti, ki je nosil zvezdo, je imel košaro, da so lahko vanjo dajali darove: jabolka, suhe hruške, klobase, orehe in denar. Doma smo si vse složno razdelili. Pesem, ki smo jo peli, mi je ostala še do danes v spominu.

TRIJE KRALJI

Mi smo sveti trije kralji,
Gašper, Miha, Boltežar,
prosimo Vas, da bi dali
detetu vsaj skromen dar.

Zvezda nas je popeljala
v revni betlehemski hlev,
mati dete je zibala,
rajski slišali smo spev.

Luč nebeška zažarela
v jaslicah je detetu,
nas pa radost je prevzela,
vse smo dali Jezusu.

Radi, radi bi še dali,
prosimo pri vas za dar,
saj smo sveti trije kralji,
Gašper, Miha, Boltežar.

Ivan HAMUN



TUDI JAZ SEM SE „OKORAJŽILA“

MIHAELA LENART

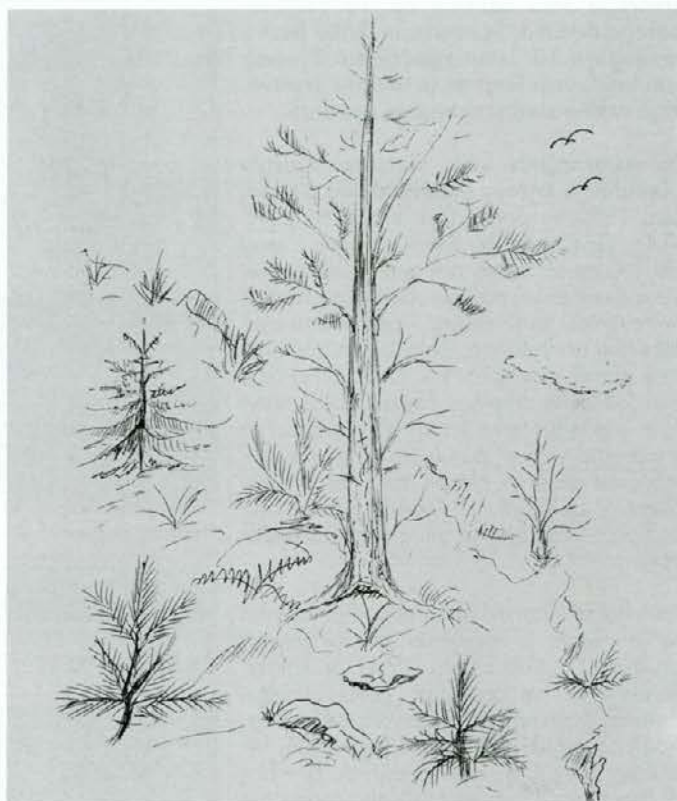


Viharnik sem spoznala ob začetku njegovega izhajanja, ko je začel prihajati v našo hišo. Nekoč je bilo objavljeno povabilo, naj se oglašijo s svojimi prispevki tudi nepoznani pisci. Do takrat še nisem objavljala svojih del. Na uredništvo Viharnika sem poslala kratko pesmico in risbico. Kmalu za tem me je v intervjuju predstavil takratni urednik Mitja Schöndorfer. S tem mi je dal korajžo in začela sem pošiljati na uredništvo razne potopise, dogodke in zgodbe iz kmečkega življenja.

Ljudem je bilo to všeč in sem nadaljevala.

Revija Viharnik mi je zelo všeč in jo preberem takoj, ko jo dobim, v celoti. Posredovala sem jo tudi mnogim drugim, tudi v druge občine.

Prijetno je bilo srečanje ob prejšnjih jubilejih v Črni in pri Dularju. Ob tridesetletnici želim, da bi lahko še naprej sodelovala in, da bi bil Viharnik še tako bogat, kot je bil doslej.



AFORIZMI

JOŽE URBANCL



- * Tudi v zlati posodi se vino lahko pokvari.
- * Malo pomeni svoboda ptiču z zlomljenimi krili.
- * Manjši kot je petelin, večji mora biti kup gnoja, na katerem stoji, če hoče biti pomemben.
- * Človeka vedno najgloblje prizadene prijatelj, ne sovražnik.
- * Če je denar sveta vladar, čemu potem sploh še potrebujemo volitve?
- * Če gre ljubezen skozi želodec, potem vemo tudi, kje se začne in kje konča!



SPOMINJAMO SE JIH

IDA ROBNIK

1. Levo Jure ŠUMEČNIK, pobudnik za izdajanje časopisa Gozdnega gospodarstva leta 1968 in njegov prvi urednik do leta 1974. Desno Andrej ŠERTEL, sodelavec VIHARNIKA od prve številke pa vse do svoje smrti. Dolga leta je bil njegov odgovorni urednik. Fotografija je bila posneta na srečanju sodelavcev ob 20 obletnici Viharnika.
2. Mitja SCHÖNDORFER, prvi profesionalni urednik VIHARNIKA v letih 1976, 1977 in do srede leta 1978.
3. Vida GERL, članica uredniškega odbora in sodelavka Viharnika vse do svoje smrti. Pisala je novice iz ravenskega obrata in bogatila Viharnik s svojimi literarnimi deli.
4. Ivan DRETNIK AJNŽIK, nekaj let član uredniškega odbora in zvest dopisnik od prvih števil pa vse do svoje smrti.





NAŠI SODELAVCI SO NAPISALI O VIHARNIKU

ČESTITKE IN DOBRE ŽELJE OB TRIDESETLETNICI

ROK GORENŠEK



Najprej gredo čestitke in zahvale ljudem, ki so mu izbrali in dali tako posrečeno ime. Planinski macesen se v boju za preživetje nasele tudi na živi skali in v njo požene svoje korenine. Prenaša viharje, dež, mraz in vročino, sneg in led, ki ga skušajo uničiti. On pa kljubuje, se upira in preživi. Zato so ga ljudje poimenovali „viharnik“. Tudi naš Viharnik, glasilo Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec, je previharilo viharje in težave, ki jih med tridesetletnim izhajanjem ni bilo malo. Se več, naš Viharnik se je razvil, se ukoreninil in postal priljubljen po vsej naši koroški regiji. Skratka, zrasel je in postal lepo, zdravo drevo, ki nam je lahko v ponos.

Čestitke in zahvala velja ljudem, ki so ga ustvarjali in z ljubeznijo ter z znanjem trideset let skrbeli za njegovo zunanjo in notranjo podobo, predvsem za njegovo vsebino. Mnogi ne živijo več: Sumečnik, Sertel, Vida iz Prevalj. Drugi živijo z njim in delajo naprej: Hubert Dolinšek, Gorazd Mlinšek, Majda Klemenšek, Marlena Humek, Robert Strmšek in še mnogi drugi, ki so bili ali pa so še aktivni pri njegovem ustvarjanju. Posebne čestitke in zahvala ob tridesetletnici gre gotovo njegovi neumorni odgovorni urednici Ildi Robnik, ki je duša njegovega nastajanja.

Zahvala, čestitke in dobre želje seveda veljajo tudi vsem zunanjim sodelavcem, ki so trideset let s svojimi pisnimi in slikovnimi prispevki pomagali bogatiti, bogatijo in bodo tudi v bodoče bogatili njegovo vsebino. Nikakor pa ne smemo pozabiti njegovih zvestih bralcev, naročnikov, ki so mu bili zvesti vseh trideset let. Brez njih bi bilo vse delo zaman.

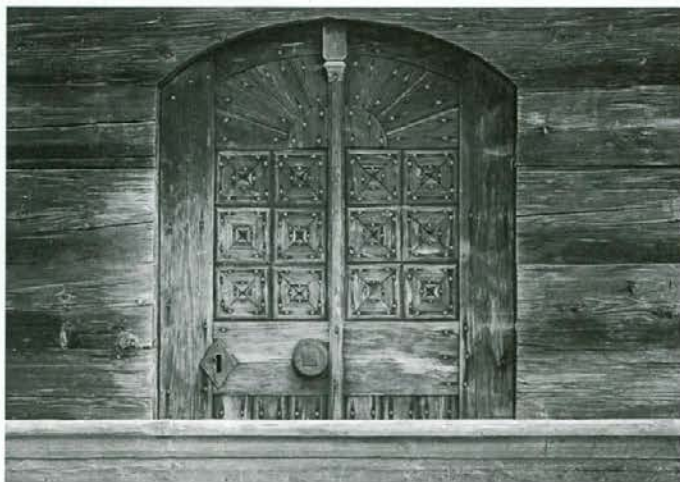
Največja zahvala in dobre želje gredo Gozdnemu Gospodarstvu Slovenj Gradec in njegovemu vodstvu, ki mu je omogočilo preživetje v zanj najbolj kritičnem času, ko so usahnili finančni viri tako, da je bil resnično ogrožen njegov obstoj. Gozdno gospodarstvo je Viharniku, ne samo omogočilo preživetje in nadaljni obstoj, poskrbelo je tudi za boljši papir in lepšo zunanjo in notranjo podobo.

Tako naš jubilar, naš tridesetletnik, potem, ko je preživel otroško dobo in viharno mladeniško dobo, lahko mirno in samozavestno vstopi v zrelo, moško dobo življenja. S tem pa tudi v tretje tisočletje naše ere, ki bo nastopila kmalu, po dobrih 400 dneh.

Prihajamo v čase regionalizma. Borimo se za našo koroško regijo, našo koroško pokrajino. Marsikaj bomo potrebovali. Marsikaj že

imamo. To, kar imamo, je prav gotovo tudi naš tridesetletni slavljenec Viharnik. Že sedaj je doma po vsej naši koroški regiji. Ljudje ga dobro poznajo, radi ga berejo, komaj čakajo, da izide in ga jim poštar prinese. Ljudje si želijo, da se v njem najdejo na tak ali drugačen način, ob takšni ali drugačni priložnosti. Želijo si objavljanja raznih življenjskih jubilejev od 50 - letnice naprej, osmrtnic in drugih pomembnih dogodkov iz njihovega življenja. Prepričan sem, da se za življenje in obstoj Viharnika ni treba bati, če bo le prisluhnil ljudem, šolanim in preprostim.

Prepričan sem tudi, da bo naš Viharnik v tretjem tisočletju naše ere lahko pognal svoje korenine ne samo v skalo, ampak globoko v rodovitno zemljo, ki jo sestavljajo ljudje naše koroške pokrajine. Nekeč, ko sem obiskal nekega planinskega kmeta, mi je ta dejal: „Zame je dan, ko pride Viharnik, praznik. Takrat ne delam temveč, sedem za mizo in berem. Ne neham prej, dokler ne preberem od prve do zadnje besede. To je zame užitek in največje veselje.“ Lepo! K temu ni kaj dodati. Le dobro željo, da bi bilo tudi v bodoče tako. To pa zagotovo bo, če bodo spoznali in tako ravnali tisti, ki o tem lahko odločajo.



TEBI VIHARNIK

ANA URŠEJ



Kako hitro mine čas, kakor da bi šele včeraj prišel v našo vas...

Ti pa že trideseto leto prihajaš, vsak mesec enkrat. Postal si nam zvest prijatelj....

Poročam nam o naših lepih močasnih gozdovih, o pridnih in marljivih ljudeh, umetnosti itd. Nazadnje pa tudi o naših umrlih, se vedno s sliko in ganljivimi besedami posloviš...

Kdorkoli je dal prvi pobudo za izhajanje Viharnika, temu vsa čast in hvala...

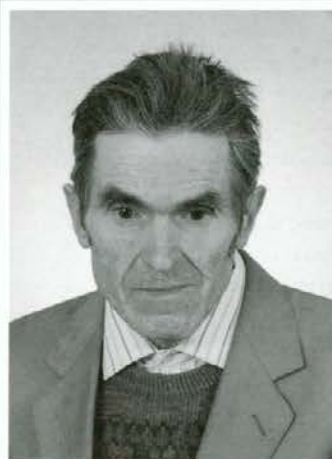
Nosiš tudi svojstveno ime, ki po moje pomeni kljubovanje vsem časom...

Moj mož je bil večino svojih let zaposlen na gozdni upravi Mislinja. Imel je težko delo nakladanje vagonov, zelo natančno in močno jih je moral tudi povezovati. Za branje mu ni bilo nikoli, a glej za čudo, edino Viharnika se je vedno veselil in vse prebral od A do Z. Najprej je vedno pogledal osmrtnice in tam večkrat našel koga, njemu poznaneega... Pred štirimi leti pa se je sam znašel med osmrtnicami. Njegov prijatelj je lepo napisal o njem. Zdaj te, Viharnik, berem sama in upam, da so tudi drugi bralci tako zadovoljni kakor jaz.

Hvala

MOJE PRVO SREČANJE Z VIHARNIKOM

LUDVIK MORI



Ta naš jubilar - VIHARNIK - obhaja letos tridesetletnico izhajanja. In ob takih okroglih obletnicah je želja uredništva, da se predstavijo vsi ožji sodelavci tega glasila, ki smo ga iz OBVESTIL prekrstili v VIHARNIK, ki ga zvesti naročniki in bralci radi berejo, mi sodelavci pa bolj ali manj posrečeno oblikujemo s svojimi vrsticami.

Večina preprostih ljudi mi pove, da imajo radi VIHARNIK zato, ker je dobro pregleden ter napisan v razumljivem jeziku ter zajema zanimivosti našega koroškega in del štajerskega območja, oziroma domačih logov.

Morda je bilo leto 1970, ko sem prišel s polja in na okenski polici med drugo pošto zagledal nov časopis z naslovom OBVESTILA. Kar brž sem segel po njem, da zvem, kak časopis je to in od kod prihaja. Ko sem ga na kratko prelistal, se mi je zdel kar precej zanimiv, saj je prinašal aktualnosti iz našega ožjega podeželja. Ker me je že prej prevevala neka tiha želja, da bi Korošci imeli svoj časopis, sem kmalu segel po peresu ter na naslov tega časopisa poslal krajšo črtico svojih razmišljanj in začuda so mi že prvi članek objavili. Tako sem dobil pogum in na ta naslov vedno pogostejše pošiljal svoje črtice in druge prispevke.

Sprva sem pisal bolj svoje spomine ter spomine naše babice, ko pa so me bralci spoznali, so me začeli opozarjati na nekatere motive, ki bi bili vredni objave. Leta 1980 so me pritegnili k uredniškemu odboru, kjer smo s sporazumnimi predlogi oblikovali naš VIHARNIK. Lepi so spomini na seje in srečanja in marsikoga ni več med nami. Skupaj z urednikom Sertelom smo načrtovali večji obseg glasila ter pridružili še zadružno prilogo, a je žal, po nekaj letih je prenehala izhajati. Žal, se tudi pri Viharniku niso uresničile načrtovane želje ter upi zaradi ostrejših razmer ter samofinanciranja. Le malo naročnikov je pravilno razumelo našo stisko in redno plačujejo naročnino za VIHARNIK.

Velik osip naročnikov, ki so bili vajeni prejemati naše glasilo zastoni ter padec naklade bi bilo lahko za VIHARNIK usodno. Če bi ga vsi prejšnji naročniki podprli z naročnino, bi bil gotovo bolj pester in cenejši. Le pogum in trdna volja ter zvestoba manjšine sodelavcev sta ohranila VIHARNIK. Kakor zvem od manj premožnih naročnikov, ga le - ti radi berejo in nato posodijo še drugim, kar je hvale vredno. Ob tem jubileju bi se zahvalil urednici Ili Robnik, lektorici Majdi Klemenšek ter vsem, ki urejajo Viharnik, da z razumevanjem popravijo moje slovnične napake, neokrnjeno pa pustijo besedilo prispevka.

Večkrat me bralci sprašujejo, kako je z nagrado za pisanje, jaz pa jim pravim, da oni nagrajujejo z branjem. Ako padejo moje besede na plodna tla, pa naj bodo pohvalne ali kritične, je moj namen pisanja dosežen ter nagrajen. Našemu jubilarju VIHARNIKU želim, da bi zdravo in smelo dočakal novo desetletje. Zvestim bralcem pa zvestobo in užitek pri branju.

VIHARNIKU ZA TRIDEŠETI JUBILEJ ISKRENE ČESTITKE

BERTA RUPČIČ



Veselo prihajaš že trideset let v naše domove.

In razveseljuješ starejše in mlajše.

Hvala ti za vse lepe trenutke.

A veliko jih, ki so dušo ti dali, živih med nami več ni.

Radi s teboj skupaj spominjamo preteklih se dni.

Nikoli jih ne pozabimo.

In, čeprav le v naših srcih živijo.

Kmečkemu življenju vedno prisluhneš.

Učiš in z nasveti svetuješ.

Zelo veliko vsakdanjih dogodkov poveš.

A vedno prisluhneš preprostemu človeku.

Tudi to, kako težko je bilo življenje gozdarjev v gozdu.

Radi te imamo prav vsi.

In komaj čakamo, da prideš v naše domove.

Da trenutke lepe s teboj preživimo naj vsak ti pove.

Ej, da bi še dolgo prihajal med nas.

S teboj prebujamo v zarje se nove.

En srečen trenutek s teboj preživimo.

Tebe si vsak mesec želimo.

In pesmice lepe objavljaš.

J a, res si v novi obleki prijeten in zanimiv.

Urednica tvoja na vso moč se potrudi.

Bilo težkih trenutkov je tudi.

In finančnih težav, a ti ne kloniš nikdar.

Lepo si vedno premagal vihar.

Ej, da bi še dolgo prihajal med nas VIHARNIK,

J ubileja se bralci tvojega vsi veselimo.

Iskrene vse čestitke naj k tebi hitijo,

Da bi še dolgo lepšal življenja našega časa.

SPOMIN NA PRVO SREČANJE Z VIHARNIKOM

JOŽE KRAJNC



poslal opis tesanja lesa iz domačega gozda, ko sem pomagal tesarju vleči barvno špago po hlodih. Bil sem razočaran, ker tega niso objavili. Ponovno sem se ojunčil in poslal reportažo službenih obiskov pri gozdnih delavcih v Mislinskem jarku in Komisiji. Napisal sem, kako sem bil pri njih postrežen in prijateljsko sprejet. Vesel sem bil potem njihovih čestitk za to moje pisanje. Čestitali so mi tudi drugi. Danes je pisnija že rutina in ne zdi se mi nič kaj posebnega, če je kje objavljen kakšen moj članek. Je pa zadoščenje, če slišim od ljudi pohvalo, da radi berejo takšne članke.

Leta so prišla, ko starejši ne moremo več delati, enino lahko še kaj napišemo, pa še to na stroj, ker drugače več ne gre. To je edino naše veselje, ki nam je še ostalo, ta naš hobi, ki nam ohranja možgane pred rjo.

Domače novice in druge prispevke, napisane toplo, po domače, ljudje najraje berejo, tudi izobraženci. To zna naš Viharnik najbolje, ker ne gleda, kdo piše, ampak kaj piše.

Tisti prvi izvodi Viharnika mi bodo vedno ostali v najlepšem spominu, najbolj pa moji prvi prispevki v njem. Večino izvodov imam shranjenih doma za spomin, da ga bodo lahko prebirali tudi zanamci.

Naj še dolgo, dolgo izhaja Viharnik, ki se je v naše ljudi globoko zasidral. Lepi spomini pa tudi vsem živim in pokojnim urednikom, posebno ustanoviteljem tega lista, pa tudi sedanjim lep pozdrav

30 let je star, pa še vedno je mlad, vsakdo ga prebira rad.

Kmet, delavec, ženka vsaka, vsak mesec težko ga pričaka. Bod' nam prijatelji kot doslej, zdaj, ko obhajaš jubilej.

To bralci, pisci ti želimo, vsak mesec se te razveselimo. Bod' nam prijatelji, kot doslej, je želja naša za tvoj jubilej.

Jože KRAJNC

Tisti, ki imajo do pisanja veselje, se bodo še gotovo spominjali nepopisnega veselja, ko je bil njihov prvi literarni prispevek kje v tisku objavljen. To veselje sem doživel že v šoli, ko je bila moja pesmica objavljena v tedanji reviji „Naš rod“. Veliko veselje sem doživel tudi leta 1948, ko so mi objavili tri pesmi v Mohorjevem kalendarju, pozneje pa veliko prispevkov v Pisani njeni Kmečkemu glasu. Vse imam izrezane in jih hranim za spomin.

V začetku izhajanja Viharnika si nisem upal sodelovati. Ko sem v njem vedno našel ime mojega rojaka Andreja Šertela, sem se ojunčil in

VIHARNIK ŽE 30 LET PRIHAJA V NAŠO HIŠO

MARIJA MERZDOVNIK

OB JUBILEJNI IZDAJI VIHARNIKA

FRANJO HOVNIK



Rodil se je v hiši slovenjegraških gozdarjev. Letos praznuje častitljiv jubilej, 30 letnico izhajanja.

Je priljubljen mesečnik med koroškimi holcarji, berejo pa ga ljudje tako v mestih, trgih in vaseh med Uršljo, Peco, Raduho in Pohorjem.

Zadnje čase prihaja tudi k meni na Ptuj.

Tudi jaz sem se rodil na Koroškem, kjer sem na Gutovnikovi kmetiji v Javorju pognal svoje korenine.

Tu mi je tekla zibelka otroštva in tu sem naredil prve korake v šolo v Javorje. Naj ne bo odveč, če zapišem, da sem ponosen na svoje poreklo.

Sedaj že 35 let živim na Ptuj, vendar me pot pogosto zapelje na Koroško, tudi v Javorje, saj je tudi v meni pradačna želja, da se ljudje najraje vračamo v kraj, kjer smo se rodili in preživeli otroštvo.

Na Ptuj sem poznal še dva koroška gozdarja in sicer Franca Plesnika, doma izpod Uršlje gore in Matevža Kosa iz Bistre pri Črni. Žal sta oba že pokojna. Tudi jaz sem prišel na Ptuj iz Doliča pri Mislinji „po gozdarski poti“.

Vsem Korošcem, še posebej pa kolektivu gozdarjev, želim še na mnoga leta, Viharniku pa, da nikoli ne bo prenehal potovati do naslovnikov po naši Koroški, še posebej, ker si uredniški odbor resnično prizadeva, da v njem najde vsak bralec in naročnik kaj zanimivega, tudi poučnega za čas in okolje, v katerem živi.



Glasilo gozdarjev in kmetov je začelo izhajati na pobudo Jureta Šumečnika leta 1968. Bil je tudi njegov prvi urednik. Prvi mu je pristopil na pomoč naš mislinjski rojak Andrej Šertel. Lepe, zanimive in podučne prispevke sta pisala v ta naš prvi kmečki list, ki se je pozneje preimenoval v Viharnik. Hvala jima!

Viharnik so dobivali gozdni posestniki in gozdni delavci zastoj. Ko je pred leti prišlo do finančnih težav, je bilo objavljeno, da bo treba Viharnik plačati. Moj mož to čita in pravi: „Plačal ga bom, kolikor bo treba, saj v njem najdem toliko zanimivega o gozdarstvu in kmetijstvu in povezuje je z živimi in mrtvimi krajani.“

Ta priljubljen list prihaja v našo hišo še sedaj na njegovo ime, čeprav že pet let v grobu spi.



SPOMINI

NAŠE KORENINE „BILI ŠO LEPI, PA TUDI TEŽKI ČASI ...“

FRANC JURAČ



Ob zlatem jubileju Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec se spominjamo tudi naših nekdanjih sodelavcev, ki so med prvimi službovali pri takratnih, na novo ustanovljenih gozdarskih obratih. To so naše korenine, ljudje visokih starosti, ki danes uživajo zaslužen pokojnino.

V Velki pri Dravogradu smo obiskali Gregorja Glazerja, v Mislinji smo se pogovarjali z Jožefo Sovič, v Svetem Primožu nad Muto pa smo srečali Ignaca Peruša. Lepi spomini jih vežejo na leta, ki so jih preživel, pa čeprav so bili težki in hudi časi.

GREGOR GLAZER iz Velke pri Dravogradu se dobro spominja, da se je leta 1950 zaposlil kot revirni vodja. Bil je „logar“ na Ojstrici, na Muti, občasno pa tudi v Radljah ob Dravi. „Začetki dela v gozdu za revirnega vodjo niso bili najlepši. Kmetje so v tistem času živeli v strahu in prepričanju, da se bodo gozdovi poddržavili in, da kmetje ne bodo imeli vstopa v gozdove. To pa nam je delalo velike težave pri odkazilu lesa. Mnogi kmetje nas v gozdove sploh niso pustili, pozneje pa so le spoznali, da ni vse tako črno okoli poddržavljanja gozdov, kot so mislili. V tistih letih mojega službovanja so bili mnogi gozdovi močno posekani, to pa je bila posledica težkih časov v stari Jugoslaviji. Težko življenje v tistih časih je mnoge kmete prisililo, da so iskali denar za preživetje in vsakodnevne potrebe v gozdu. Gozdovi so bili izsekani in velikokrat skoraj niso imeli kaj odkazati, kmet pa je rabil denar za davke in les za obvezno oddajo“, pravi Gregor Glazer. „Dobro pa se spominjam leta 1955, ko sva nekega dne s komandirjem milice iz Dravograda odšla na obhod v revirju Ojstrica. Tedaj pa proti nama z volovsko vprego pripelje nek kmet iz Svetega Duha, naložen voz drv. Ugotovila sva, da drva niso bila žigosana in odkazana za prodajo in sva na to kmeta opozorila. Kmet pa naju vpraša: „Kaj hočeta?“ Pograbil je cepin in ga nameril proti nama. „Če ne bosta šla naprej, jo lahko dobita!“ Takih in podobnih doživljajev je bilo v mojem službovanju veliko. Ko pa se na vse to danes spomnim, pa je bilo tudi lepo in zanimivo. Tudi kmetje so pozneje le uvideli, da je treba z gozdovi smoterno gospodariti in danes je lepo, ko so naši gozdovi lepo ohranjeni“, meni Gregor Glazer.

Svoje prve zaposlitve v gozdarstvu pa se dobro spominja tudi **JOZEFA SOVIČ** iz Mislinje. „Leta 1946 sem se prvič zaposlila na mislinjski žagi. Tu sem delala nekaj let, ko pa je zmanjkovalo dela na žagi, pa so nas premestili v drevesnico, ali pa na skladišče lesa, kjer smo morale ročno „maklati“ les. Delo na žagi je bilo zelo težko in naporno. Vse smo delali ročno, strojev sploh nismo poznali; še manj pa zaščitna sredstva, kot rokavice, dežne plašče, kar smo nujno potrebovali. Na skladišču rezanega lesa smo zlagali rezan les ročno in lahko si mislite, kakšno je bilo to trpljenje za ženske. Pa se nismo ustrašile, delati smo morale, pa čeprav je bil zaslužek zelo slab. Malico smo nosile od doma, večkrat pa smo bile na „ših-tu“ kar brez nje. Ko se danes spominjam vseh teh svojih delovnih let, si večkrat mislim, kako smo vse to zmogle ženske, ko je bilo treba nalagati deske na kamione pa tudi na vagone. Danes pa je vse drugače, vse to delo opravijo stroji. Lepe spomine pa imam na pohorske gozdove, v katerih sem pomagala pri pogozdovanju, danes pa sem vesela, ko opažam, kako lepo so negovani mladi sestoji dreves“, razmišlja Jožefa Sovič.

Lepih let dela v gozdarstvu pa ima tudi **IGNAC PERUŠ** iz Svetega Primoža nad Muto. „Že v bivši Jugoslaviji sem bil zaposlen v gozdarstvu, najprej sem delal kot tesar v Avstriji. Okoli leta 1947 pa so mi ponudili službo revirnega vodje v revirju Gortina, del Vrat, Pernice, Sveti Jernej in Sveti Primož nad Muto vse tja do Radeljskega grabna. Delal sem v privatnem sektorju in sem veliko sodeloval s kmeti. Nekaj let sem bil tudi delovodja gojitvene skupine, kjer smo z gojitvenimi deli veliko naredili za rast in obstoj naših gozdov! Veliko skrb pa sem posvečal izločitvi kandidatov (to so zdrava drevesa za nadaljnjo rast, ne glede na vrsto lesa). Ko danes razmišljam o vseh teh letih, ki sem jih preživel kot gozdar, mi ni vseeno, ko so se tudi v gozdarstvu začeli drugi časi, ki večkrat niso v ponos našim gozdom“, pravi Ignac Peruš.





Vabilo, da sodelujem pri izdaji jubilejne številke Viharnika ob njegovi 30 letnici izhajanja, me je prijetno presenetilo. Veseli me, da ga še vedno ureja Ida Robnik s svojimi sodelavci, kajti negotovost ob izhajanju glasila, ki je bila prisotna zadnjih nekaj let, je glavni krivec, da se nekateri stari dopisniki redkeje oglašamo. Upam, da je kriza mimo in bo sedanja, presenetljivo dobra podoba Viharnika ostala.

Škoda je le, da 30 letnice izhajanja nista dočakala nekdanja urednika Jure Šumečnik in Andrej Šertel. Na oba me vežejo lepi spomini. Jureta sem spoznal kot mlad šofer, ko sem vozil les iz njegovega revirja v Jazbini. V bližini njegovega prebivališča sem bil rojen tudi sam. Njegovim domesticam smo se velikokrat do solz nasmejali. Legendarnega Andreja sem pa spoznal nekoliko pozneje, na podoben način. Ko se je nekoč ponoči vračal s terena v Podpeci, je na njegovem fičku zmanjkalo luči in zavozil je v potok. Ko smo naslednje jutro potegnili avto iz jarka, sta nas presenetila terenska miličnika in hotela dogodek zapisati. Takrat se je inž. Šertel postavil pred nju in dejal: „Vesta kaj, fanata! Nikomur se ni nič zgodilo, avto je moj, graben pa tudi ni vaš!“ Ob krohotaanju vseh prisotnih sta se nasmejala še miličnika, zaprla knjigo in odšla. Tak je bil Andrej. Zelo ga pogrešam, kajti znal je poslušati, odgovarjati in svetovati.

Ob prelistavanju starih strani našega glasila lahko ugotovimo, da so moji zapisi vezani na delo v podjetju, vedno nergaško nastrojeni, zato je gornji naslov kar pravi. Za starega nergača me je že pred 40 leti imenoval nek vojaški kolega. Da se pa ni motil, pa vedo vsi, ki so imeli ali pa še imajo opravka z menoj. Ampak tak pač sem, situacija pa se z leti le stopnjuje! Še kot šofer kamiona sem se zavzemal za varne ceste, dobro zaščitno opremo, ustrezno pripravo lesa ob cestah, pozneje v službi referenta pa za dobre stroje, varne vlake in benificirano dobo teh težkih poklicev itd. Veliko haska ni bilo, le kakšna zamera tu in tam. Toda v tistih „svinčenih“ časih, kot jih nekateri danes imenujejo, smo lahko vsaj nergali. Danes, v demokraciji, pa si šofer ali traktorist tega ne upata več, ker se kmalu najde kdo, ki je pripravljen isto delo opravljati za manj denarja. Kučanove besede, da nič več ne bo tako, kot je bilo, so se tudi v

gozdarstvu uresničile tisti hip, ko je bradati mož v parlamentu obljubil vrnitev v naravi, vse po drugi vojni odvzete imovine. To pa brez novih krivic ne bo mogoče. Moratorij na sečnjo gozdov je v kratkem času velike TOZD s po 140 zaposlenimi spremenil v nepomembne enote. Delavci v Gozdnem gospodarstvu smo imeli še veliko srečo, da so na human način reševali posameznike, zato odhodi iz podjetja niso bili tako boleči, kot se je to dogajalo drugod. Pri tem imajo največ zaslug vodstva na posameznih obratih in uprava GG z dolgoletnim direktorjem Hubertom Dolinškom, dipl.inž. na čelu. Da je to res, dokazujejo vsakoletna množična srečanja upokojujencev, kjer o teh zadevah pač razpravljamo. Ker nisem eden tistih upokojujencev, ki praga svojega podjetja iz kakršnega koli razloga nočejo več prestopiti, se med bivšimi sodelavci kar dobro počutim, saj prisrčnosti pri snidenju vedno pač ne morejo hliniti. Če pa komu nisem

Uredniški odbor leta 1981 pri Plodru v Šentanelu.

Spredaj stojijo z leve: Marjan Čuješ, Majda Klemenšek, Andrej Šertel (pokojni), Suzana Praper, Hedvika Janše, Vida Gerl (pokojna), Ivo Marin, Ida Robnik, Ludvik Mori.

Zadaj stojijo z leve: Nada Černič, Alojz Klemenšek, Jure Šumečnik (pokojni) in Ivan Dretnik - Ajnžik (pokojni).



všeč, se mi pa tako ogne in problema ni. Še posebno toplo mi postane pri srcu, ko mi iz kakega, s hlo-dovino visoko naloženega tovornjaka pomaha šofer, saj sem to delo z velikim veseljem nekoč opravljal tudi sam. Rad zahajam tudi v gozdove, saj sem z njimi povezan celo življenje in uživam med srečanji z gozdarji ali delavci. Letos v jeseni mi je še posebej po-lepšal dan mlad inženir s taksacije,

ko me je med pregledovanjem od-delčnih mej poklical po imenu in pokramljal z menoj kot s starim znancem. Kar verjeti nisem mogel, da se me še spomni. Kaj si lahko želiš še več?

Ko bi se še enkrat rodil, bi hotel bi-ti Najevska lipa zato, da bi takrat, ko bi kdo v moji senci obljubljal boljše čase in raztegoval frajtona-rico, lahko spustil nanj kakšno trhlo

vejo ter ga s tem opomnil, da je vse minljivo. Za mojo generacijo, ki je bila za drugo svetovno vojno premlada, za osamosvojitveno 1991 pa prestara, so najlepši časi že minili, za pravljice nam pa ni več mar. Vsem aktivnim sodelav-cem želim, da bi celulozo, naj bo cerkvena ali grofovsko, s pomočjo katere se poslanci tolčejo po praz-nih glavah, še naprej pridobivali naši delavci, pri tem pa dobro zas-

lužili. Delavcu je pomemben samo zaslužek, vse drugo je politika! Mati vseh lip in kralj Matjaž, sim-bola Koroške - pa nič! Kot da sta preživela že hujše čase od današnjega, ki pa ga je vseeno vredno živeti, saj nam ne gre tako slabo? Samo, da imamo mir in zdravje, pa včasih še kanček sreče. To troje pa privoščim tudi vsem bralcem 30 let starega VI-HARNIKA!

Stanko Klemenc - merilec (levo) in Marjan Čuješ - šofer (desno) leta 1967 na Olševi. ►



Na tako pripravljen les (leta 1976) smo se šoferji upravičeno jezili. ▼





KOT NEKOČ, GOZD ŠUMI IN POJE PESEM MINULIH DNI



Poglobila sem se v razmišljanje, ko se je nad vrhovi dreves ujelo, zaiskrilo jutranje sonce in se je iz gozda slišala ena sama čarobna pesem. Ugotovila sem, da je premalo napisati le pesem. Tu je nekaj več, saj je bil gozd vedno naše največje bogastvo, ki skozi stoletja daje človeku materialne dobrine in zaslužek.

Issem se niti navedala, da tudi naši družini nudi delo in zaslužek. Moj oče je bil mizar. Iz lesa je izdeloval lepo pohištvo, tudi stavbo. Vse je delal ročno. Izdeloval je tudi otroške igrače, razne vozičke, lesene konjičke, ob Miklavžu in za božič je naredil največ gugalnic, saj drugih igrač takrat še ni bilo. Otroci smo se radi igrali v gozdu, poslušali petje ptic, delali iz smrekovih vejic hiške, drezali v mravljišča, da so potem prestrašene živalice hitele na vse strani, mi pa smo opazovali njihova jajčeca. V koške smo nabirali storže za kurjavo ali želod za prašiče. Nabirali smo različno gozdno cvetje in ga prinašali mamicam domov. Ko smo bili že nekoliko večji, smo jeseni grabili listje za steljo in nabirali gozdne sadeže. Z materjo sva hodili v gozd po suho dračje za kurjavo.

V idilčni vasi Završe pri Mislinji smo stanovali v hiši ob glavni cesti. Tu so nas obkrožale kmetije, reka, mlin, železnica, v ozadju pa je bil gozd. Ko mi je bilo sedem let, je bil oče že precej bolehen. V stari Pergerjevi graščini je imel svojo mizarско delavnico, od koder se je zvečer vračal s kolesom domov. To je bilo zanj zelo naporno, zato smo se leta 1948 preselili v Mislinjo, kar v graščino. Tu pa je imela tudi gozdna uprava svojo mizarско delavnico. Kmalu za tem je oče padelegel neozdravljivi bolezni.

V Mislinji je bila prava paša za radovedne otroške oči. Ob gozdni cesti od Sentenarta so bili naloženi hlodi, ob žagi pa visoke skladovalnice desk. Najbolj zanimiva je bila ozkotirna železnica. Po njej so prevažali hlode iz pohorskih gozdov. „Mašina“ je zjutraj vlekla vagonc v planino, ki so jih

1. Mislinjska gozdna železnica
2. Nalaganje hlobov na vagončke mislinjske gozdne železnice.

potem premzerji same pripeljali na „plac“, kjer sta jih po dva gozdarja s cepini raztovorila. Potem so te hlode tam olupili „maklali“, kot smo temu rekli. Maklovino smo potem nosili s koši v nenasitne štedilnike, da smo pregrevali mrzle graščinske zidove.

V graščini je živel več gozdarskih oz. „holcarskih“ družin, kot smo tudi imenovali gozdne delavce. V sosednji hiši je bila tudi gozdna uprava, v tem naselju pa so stanovali tudi gozdarski inženirji. Bili so sami postavni fantje, oblečeni v gozdarske uniforme.

Gozdarji so prejeli plače 15. v mesecu. Po plače so hodile tudi njihove žene, saj so bili moške največkrat po cel teden doma, visoko v planinah, kjer so delali in bivali v gozdarskih kočah. Proti koncu tedna so se vračali z nahrbtniki na ramah in cepini domov. Ob gozdarskih plačah so bile trgovine polne. Ljudje so prišli iz Mislinjskega jarka nakupovat hrano in krmo za živali za cel mesec. Vse, kar so nakupili, so peljali domov z „mašino“ in vagončki po takratni železnici, ker niso imeli drugih prevoznih sredstev. To je bilo zelo nevarno za ljudi.

V bližini graščine je bil hlev, kjer so imeli konje in krave. Imeli so tudi konjarje, ki so skrbeli za konje in prevažali les iz oddaljenih, težje dostopnih pohorskih predelov, kjer ni bilo železnice. Konje je imela gozdna uprava, krave pa zadruga. Ta je prodajala mleko tistim družinam, ki same niso imele krav.

V Mislinji so gozdni delavci lepo živeli. To se je videlo tudi na otrocih. Bili so lepo oblečeni, razen tistih, kjer so bile družine številčnejše od pet otrok. V najemu so imeli njive in travnike, vsaka družina pa je imela svoj vrt. Njive so se razprostirale od graščine pa vse do Blazinškovih gozdov in še dalje v Sentilj pod Turjakom, kamor smo hodili otroci v šolo. Skoraj vsaka gozdarska družina je imela svojo kravo ali kozo, prašiče, kokoši in zajce. Polja so večinoma obdelovale žene same.

Stara graščina je imela tudi svoj čar, čeprav so bila stanovanja slaba in stara. V njej je bila velika krušna peč. Gospodinje so se vrstile za peko kruha, posebno ob večjih praznikih je dišalo po vsej graščini, ko so pekle potice. Včasih so se tudi sprle med seboj, kadar se niso mogle zediniti, katera bo pekla prva. Začele so zelo zgodaj, da so prišle do večera vse na vrsto. Že prejšnji večer so si nanosile ob peč drva. Tisti, ki je prišel domov v poznih nočnih urah, je moral zelo paziti, da ni padel preko skladovnice bukovih drv.

Graščina je imela tudi velike in globoke kleti. V njih krompir ni nikoli zmrznil, pa čeprav so bile tiste čase zelo hude in dolge zime. Vsi Mislinjčani so jo uporabljali. Otro-

ci pa smo v grajskih linah dražili speče sove. Tu so živeli tudi netopirji.

Naša otroška radovednost ni imela mej. Stikali smo po kamrah podstrešja, kjer smo morsikaj odkrili. V eni luknji čisto pod streho smo našli debele knjige, popisane v zelo drobnem nemškem jeziku. V njih so bila napisana imena vseh gozdnih delavcev po vrsti in abecedi, ki so služili nemškemu grofu Pergerju. Ker sem že znala brati, sem v njih na več mestih našla ime svojega dedka po mami.

Malo višje je bila tudi kovačnica. V njej so podkovali konje in opravljali še druga dela. V bližini je tekla reka Mislinja. Ker v graščini ni bilo vode, smo jo morali nositi. Prali smo v reki, saj je bila tisti čas bistra. Tudi pozimi smo prali v Mislinji, čeprav je bilo treba najprej razbiti led, da smo prišli do vode. Če ni bilo mesečnega zaslužka.

Tam, kjer so posekali drevesa, so nastajale velike „frate“. V njih so se razrasle maline. Otroci smo ob počitnicah hodili nabirat maline, da smo zaslužili kakšen dinar za najnujnejše, za hrano in šolske potrebščine. Hodili smo tudi v Glažuto in Lukovo frato. Do tja je bilo kar štiri ure hoda. Z mamo smo vstajali ob dveh ali treh ponoči in se podali še v trdi temi na pot, da smo prišli gor, ko je pričelo svitati. Maline je odkupovala zadruga ali zasebni odjemalci po nizkih cenah. Spominjam se, da so bili nekateri kar nesramni. Moja mama se je večkrat jokala zaradi njihovih hudobij. Seveda maline,

ko so zrele, spustijo sok, še posebno, če smo jih nosili iz oddaljenih frat in zasolkov. Velikokrat so zlili ves sok, ki je nastal pri nabiranju in nošenju zrelih malin in smo bili za svoje trpljenje na koncu zelo razočarani.

Dekleta smo hodila nabirat tudi pljučnik - planinski mah po planini od Črnega vrha pa vse tja do Ribniške koče. Ali pa smo nabirala arniko, ki še takrat ni bila zaščitena. Na Črni vrh smo hodili tudi po borovnice. V objemu gozdov smo se po ozkih gozdnih stezicah vračale v dolino. Da je bila pot prijetnejša in krajša, jo je objela naša vesela pesem. Njen napev je veter odnašal med krošnje dreves.

Kadar je bilo posebno gobarsko leto, se je tudi dalo zaslužiti. Nekateri so poznali in skrbno čuvali skrivnosti, kje raste več lisičk ali jurčkov.

Ozkotirno železnico so pozneje zamenjali tovornjaki, ko je bila zgrajena v Mislinjski jarek kamionska cesta.

Večjih nesreč na progi ni bilo vse do takrat, ko so se z vagoni peljali svatje. Spominjam se, kako je bilo veselo. Svatje so igrali, ko so v Mislinji vstopili na vagončke, ki so bili tudi lepo okrašeni. Ko so pripeljali do Pestotnikovega mosta, se je zrušil tram, lokomotiva se je prevrnila in pokopala pod seboj ženinovega očeta Lenarta Založnika. Ostali svatje so bili lažje, nekateri tudi težje ranjeni in prestrašeni. Te so zvozili v slovenjegraško bolnišnico. Vse, ki smo jih poznali,

je zajela huda žalost. Toda, čas celi rane, spomini pa ostajajo.

V Mislinji se je vedno kaj dogajalo. Gozdna uprava je za svoje delavce zgradila nad nekdanjim hlevom lepa stanovanja. Tako so se izselili iz graščine vsi razen naše družine. Graščina je začela še bolj propadati. K temu so pripomogli tudi ljudje, ki so rušili suho tramovje za kurjavo ali druge stvari. Življenje v njej je postalo zelo nevarno. Naša družina ni imela kam. Očeta, ki naj bi nam priskrbel boljše stanovanje, ni bilo več. Nekaj let smo živeli v strahu, da se zruši na nas staro zidovje in smo zmrzovali. Kasneje se je tudi naša družina izselila in graščino so porušili. Škoda, bilo mi je kar tesno pri srcu, saj je bila tudi zgodovinsko vredna.

Tam, kjer je nekoč stal velik kozolec, so zgradili kino - dvorano, kasneje pa v ta objekt preselili Konfort šivalnico. Veliko žensk je dobilo zaposlitev.

Gozdni delavci so si pozneje zgradili lepe hiše in se tudi iz težko dostopnih krajev Mislinjskega jarka preselili v Mislinjo. Gozdarske kočice so spremenili v vikendice.

Spominjam se, kako so se delavci vračali domov premraženi in utrujeni, a na večer se je vseeno zaslila iz bližnjih gostiln vesela holcarska pesem, poleti pa tudi pesem koscev in grabljic. Bilo je lepo, saj takrat smo bili še mladi. Z leti ostajajo spomini, življenje pa gre svojo pot. Kot nekoč, gozd šumi in poje pesem minulih dni.

„Mislinjski tramvaj“, kot ga je narisal profesor Pukl iz Slovenj Gradca.





S P O M I N I

„DELU V GOZDU SEM SE ZAPISAL ŽE V OTROŠTVU...“

SILVO JAŠ



Le kakšna je bila prehojena delovna in življenska pot človeka, že kar zavidanja vrednih let, ki je vsa delovna leta preživel kot gozdni delavec. Bili smo resnično kar v nekakšni zagati, kje začetni in na kakšen način predstaviti našega sogovornika Franca SOVIČA iz Mislinje. 70 let je že dopolnil, vendar pa mu teh desetletij enostavno ni videti, še vedno je čil in zdrav. V tem zimskem času tudi ne mine dan, da ne bi kolinil na najrazličnejših koncih Koroske. In mi smo ga obiskali s povsem drugačnim namenom, da nam pove, obudi spomine na vsa tista leta, ki jih je preživel kot gozdni delavec, na številne življenske prijatelje in tudi mejnike, ki so začrtali njegovo življensko pot. Franc je ljubitelj Gozdnega gospodarstva in tudi eden tistih, ki so ga s svojim delom pomagali graditi in plemeniti.

Takole se spominja svojih prvih začetkov dela v gozdu: „Moja gozdarska pot se je začela že spomladi 1942 leta, ko sem komaj dopolnil 15 let. Moj brat je odšel v nemško vojsko in sem prevzel njegovo delo, torej delo v gozdu, takrat še pri Pergerju. Tako me je delo v gozdu spremljalo do upokojitve. Nikamor se nisem selil in to moje Pohorje, ki mi je tako pri srcu in ga poznam v dušo, me je spremljalo vse življenje. Dolga leta sem z družino stanoval na Pavrovem v Grilčevi bajti!“

Franc pa se spominja, da je poleg dela v gozdu našel čas v povojnih letih še za delo v organih upravljanja. Delal je s prvo motorko in vedno se je zavzemal, da bi se standard gozdnih delavcev - sekačev, tudi tistih, visoko v Mislinjskem jarku, izboljšal. Pripoveduje: „Takoj po vojni so bile tudi v tem predelu Pohorja delovne brigade, ki so sekale gozdo-

ve in so potem hlodovino spravljale v dolino ter naprej v širni svet. Bili so pač takšni časi in tudi vojna je zahtevala svoje. V gozdu smo takrat tudi mi delali najmanj po dvanajst ur dnevno, hoje pa je bilo tudi najmanj uro na eno stran. Če pa je bilo delo višje bolj oddaljeno, pa smo po navadi kar v gozdu tudi prespali. V ponedeljek smo vzeli s seboj hrano za cel teden, vračali pa smo se v petek ali še kasneje.

Delavci iz tega okoliša smo imeli doma tudi vole, s katerimi smo potem spravljali les v dolino, k ozkotirni železnici, ki je takrat še vodila v Mislinjski jarek.

V gozdu smo takrat delali od zore do mraka, vse do leta 1956, ko se je obrnilo malo na bolje. Nekaj nas, mladih delavcev, se je postavilo po robu, čeprav so nam starejši očitali, da se lahko zadeva slabo konča. Pa smo le dosegli, da se je delavnik v gozdu malo skrajšal, na osem ur. Sodelovali smo tudi pri postavljanju norm za sečnjo in podobno. Ker sem bil po navadi med glasnejšimi, so me potem leta 1961 poslali na tečaj za upravljanje z motornimi žagami v Radlje skupaj s sedaj že pokojnim Francem Pačnikom. Tam smo se usposabljali na motornih žagah „KONTRA - STIHL“. Ko sva žago prinesla semkaj v Mislinjo, mimogrede, bile so težke 14 kilogramov, je bilo radovednih firbcev več kot samih gozdnih delavcev. In ko sem potem z žago podiral, sem imel za seboj sedem delavcev. Ti so potem obdelali podrti drevesa. Sčasoma smo dobili

več žag na gozdarski obrat v Mislinji.“

Franc je bil tudi v številnih organih upravljanja, samoupravljanja in predsednik delavskega sveta. Tistih začetkov in takratnega dela se takole spominja: „Na seje smo morali navadno pešati iz Pohorja v dolino, vračali pa smo se pozno zvečer, v najrazličnejših vremenskih razmerah. Izredno težavno je bilo leto 1954. Delavcev na našem obratu je bilo preveč in mi smo sestankovali kar dva dni, da bi prišli do sklepa, kako rešiti presežke. Ravno v tistem času so odprli kamnolom in del delavcev smo prerazporedili tja, nekaj pa jih je odšlo v Črno. Veliko se jih je potem vrnilo nazaj. Posebno hudo mi je bilo, kadar se je govorilo o odpusčanju. To me je izredno prizadelo in vedno sem bil odločno proti.“

Vprašal sem ga še, kako je bilo poskrbljeno za družbeno prehrano za gozdne delavce. Povedal je: „V začetku smo malico nosili od doma, še posebej takrat, ko smo cele dneve prebivali v kolibah iz lubja. Največ smo seveda pojedli žgancev, za malico pa smo jedli ponavadi slanino. Kadar smo tako živeli, smo si zgodaj zjutraj skuhalo kavo, potem smo odšli na delo, okrog osmih smo si pripravili zajtrk, ponavadi žgance, okrog dveh kosilo, ki je bilo podobno, za večerjo pa smo skuhalo kakšne makarone ali kaj podobnega. Kasneje smo dobivali že konzerve, nato pa je sledila topla malica. Toda to ni trajalo

lo dolgo, kajti bilo je preveč različnih okusov. Tako so tople malice ukinili. Kako pa je danes s tem, pa tako in tako vemo.“

Za zaključek je še povedal: „Delo v gozdu me je veselilo, sploh pa še v času, ko smo se delavci lahko pripeljali do delovnega mesta. Prej je bilo resnično težavno. Zamislite si, da smo hodili podirati iz Sovičevega, pa Kunejevega tja proti Lovrenškim jezrom. Na eno stran je bilo hoje najmanj tri in pol ure in potem toliko nazaj. Tam sem potem ostal ves teden. Sploh pa bi ob koncu sklenil, da želim jaz osebno, kot tudi ostali moji prijatelji, ki še živijo, gozdarstvu ob jubilejih vse najboljše. Ne smemo pa pozabiti tudi naših prednikov, ki so še veliko bolj „garali“ kot mi, pustili pa so nam in še kasnejšim rodovom bogate in lepe gozdove. Vsaj del njih naj bi takšen ostal tudi za prihodnje generacije in mislim, da bo tako!“



▼ Franc SOVIČ s prvo motorno žago „štilarica“

Franc Sovič ►





VIHARNIKOVA ANKETA

FRANC JURAČ



ANKA LEGAT

„Na Viharnik, na katerega smo naročeni vse od začetka izhajanja, sem še kako navezana. Vsak mesec nestrpno čakam na novo številko. Meni osebno prinaša veliko branja, saj je po vsebini izredno pester in bogat. Če se dobro spominjam, je bilo izhajanje Viharnika pred časom vprašljivo. Velika škoda bi bila, če ne bi več izhajal, ker smo bralci nanj zelo navezani. Takšen, kot je sedaj, naj bi bil tudi v bodoče: zanimiv in pester.“



OLGA JAMNIKAR

„Ko Viharnik praznuje 30 - letnico svojega obstoja, mu lahko ob tem jubileju samo čestitam. Sem njegova redna bralka in lahko rečem, da je to časopis, namenjen vsakomur. Razveseljivo je, da Viharnik prinaša mnogo lepega branja iz vseh naših krajev. Razveseljivo pa je tudi to, da v njem sodelujejo sodelavci vseh struktur, od kmetov, delavcev, do izobražencev. Vsi imajo kaj pisati in prispevati k bogati vsebini časopisa. Takšen naj bo Viharnik tudi v bodoče.“

Petdeset let Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec in trideset let priljubljenega časopisa Viharnik sta prav gotovo pomembni obletnici.

Tako Gozdno gospodarstvo kot Viharnik imata za seboj pestro zgodovino.

Ob jubilejih pa so zagotovo najboljši razsodniki nekdanji delavci in bralci časopisa Viharnik.

Zanimalo nas je, kakšni občutki jih obdajajo ob tem!



RAJKO ROZMAN

„K jubileju, ki ga praznuje Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec, mu kot nekdanji sodelavec iskreno čestitam. Že ob ustanovitvi Gozdnega gospodarstva sem bil njegov delavec. Prej sem delal pri takratnem lastniku Pergerju, nato pa sem kot revirni vodja nadaljeval svoje delo pri Gozdnem gospodarstvu. Čeprav so me premeščali iz revirja v revir, sem svoje delo rad opravljal. Takrat je bilo naše delo povsem drugačno kot danes. Revirni vodje nismo imeli prevoznih sredstev. Na „šiht“ smo hodili peš in za seboj imamo veliko prehojenih kilometrov tako poleti kot pozimi. Danes je drugače. Čeprav sem že nekaj let v pokoj, se vedno rad spominjam svojih delovnih let, ki sem jih pustil pri Gozdnem gospodarstvu.“



IVAN RAPUC

„Tudi jaz sem eden tistih delavcev sekačev, ki sem si kruh služil pri Gozdnem gospodarstvu Slovenj Gradec. Bili so to lepi časi, pa čeprav smo dolga leta „olcarji“ opravljali delo vse ročno. Motorne žage so prišle le nekaj let pred mojo upokojitvijo. Ko se danes spominjam tistih let, sem vesel, da sem aktivno sodeloval v delavskem svetu in bil tudi prvi predsednik normirne komisije, ki je bila ustanovljena. Ko je bilo delo normirano, je bil tudi naš zaslužek večji in to nam je pomenilo veliko. Ja, kaj naj rečem? Ob petdesetletnici Gozdnega gospodarstva lahko izrečem le pohvalne besede in seveda k jubileju tudi iskreno čestitam.“



JOŽE KRAJNC

„Leta izhajanja Viharnika so tako hitro minila, da skoraj ne morem verjeti, da praznuje letos že svoj 30 rojstni dan. Vedno sem bil njegov redni bralec, veliko let pa tudi njegov sodelavec. Če mi čas dopušča, rad pišem prispevke, v njih pa obravnavam preproste domače dogodke in doživetja in jih tako ohranjam, da ne gredo v pozabo. Vesel sem tudi tega, da lahko z Viharnikom sodeluje vsakdo, pa čeprav imajo mnogi okorno roko za pisanje. Naj mi bo dovoljeno, da ob jubileju Viharniku iskreno čestitam z željo, da bi tudi v prihodnje redno prihajal v naše domove.“



KAROLINA SEŠEL

Mislím, da Viharnik praznuje lepo obletnico. Vsa leta njegovega izhajanja ga redno prebiram in to je časopis, za katerega lahko rečem, da je moj prijatelj. Spominjam se, da je bil že prva leta izhajanja zelo priljubljen, napredoval pa je po vsebini iz leta v leto. Danes je Viharnik tako sodoben, da se lahko primerja s kakšnimi strokovnimi revijami, za kar mu lahko čestitam. Tudi naprej naj bo bogat po vsebini. Nikakor pa si odgovorni ne smejo domisliti, da bi prenehali z izdajanjem. To bi bila velika škoda za nas vse, ki smo nanj tako navajeni.“

VIHARNIK PRAZNUJE

IDA ROBNIK



Ko si VIHARNIK nabira leta,
se prilagaja razmeram
in času ter predvsem bralcem,
mu leta ne predstavljajo breme,
ampak ga poživljajo in mu dajejo moč,
da se uporno „drži“ svojih korenin.
Pred tridesetimi leti je izšla prva številka,
takrat z imenom Obvestila.

Koroški gozdarji so začutili potrebo po komuniciranju
preko časopisa
predvsem zaradi narave njihovega dela,
to je terenskega dela,
v takratnih štirih koroških občinah,
pa tudi njihova bivališča so bila razkropljena po hribih
in dolinah Koroške.

Približno tako je tudi še danes,
čeprav ima Viharnik danes morda nekoliko drugačno vlogo,
kot jo je imel pred tridesetimi leti.
Prva številka je izšla na štirih straneh v nakladi 1000 izvodov,
naslednje so bile natisnjene že na osmih straneh,
večala se je tudi naklada, potem pa na dvanajstih straneh
in leta 1974 je naklada narasla na 2800 izvodov.

V obdobju med leti 1974 in 1989, ko sta gozdarstvo
in lesna industrija gospodarila skupaj
v istem podjetju Lesna, je naklada narasla na 5200 izvodov.
V letu 1990 pa je postal Viharnik spet časopis gozdarjev in kmetov.

Sedaj tiskamo okrog 1800 izvodov.

Seveda je pri vsaki publikaciji najvažnejša vsebina,
da jo človek sploh vzame v roke in jo bere.

Vsebinsko se je skozi obdobje treh desetletij spreminjala,
se prilagajala razmeram v dejavnosti gozdarstva
in kmetijstva, v vseh obdobjih pa je zajemala tudi dogodke in novice iz okolij,
kjer živijo in delajo naši delavci in kmetje.

Za tako vsebino pa poskrbijo naši zvesti dopisniki,
ki se jim prav lepo zahvaljujem za zvestobo, vztrajnost in pripadnost Viharniku.

To so zaposleni v Gozdnem gospodarstvu,
v Zavodu za gozdove, kmetijski pospeševalci
in člani kmetijskih organizacij, upokojenci, kmetje in drugi ljubitelji gozdov in narave nasploh.
Upam, da bomo še naprej sodelovali in skupaj pričakali še kakšen jubilej Viharnika.

V JUBILEJNEM - TRIDESETEM LETU VIHARNIKA SO SODELOVALI: PO ABECEDNEM VRSTNEM
REDU PRIMOŽ AREH, PAVLINA AREH, HINKO ANDREJC, PETRA ANDREJC,
MARIJA BREZNIK, AMALIJA CEKLIN, MILENA CIGLER GREGORIN, ALEKSANDER CELAN,
PETER CESAR, MIRKO CEHNER, BOGOMIR CELCER, MARJAN ČUJEŠ,
JERNEJA ČODERL, HUBERT DOLINŠEK, RUDI IN MOJCA DRAŽNIK, JASMINA DETELA, IVAN
DVORŠAK, SLAVKO FLORIN, ROK GORENŠEK, ANJA GABER, MARTIN GRUBELNIK,
MILAN GOLOB, TOMO HAIN, IVAN HAMUN, FRANJO HOVNIK, MARLENA HUMEK,
METKA HORVAT, BOŠTJAN HRIBERNIK, MIRKO HORVAT, ANICA HUDERNIK,
FRANC JURAČ, STANKO JAMNIK, SILVO JAŠ, RADO JEROMEL, DRAGO JURHAR,
MITJA A. JANDL, EVGEN JANET, TOMO JESENIČNIK, MAJDA KLEMENŠEK,
TOMISLAV KLEMENČIČ, EDO KOTNIK, RUPERT KRAJNC, LOJZKA KRIVEC, LEOPOLD KORAT,
KOROŠKA ZADRUŽNA HRANILNOKREDITNA SLUŽBA, DUŠKA KOTNIK,
EDO KOTNIK, JOŽICA KOTNIK, MIHAELA KOTNIK, MARJAN KRIŽAJ, MIRKO KUMER,
BOGDAN KUTIN, JOŽE KRAJNC, NADA KUMPREJ,
KOMISIJA ZA TEHNIČNO UREJANJE IN PREVENTIVO

V CESTNEM PROMETU PRI MESTNI OBČINI SLOVENJ GRADEC,
MARJANA KUNC, LB KOROŠKA BANKA, JOŽE LOGAR, MIHAELA LENART,
VIKTOR LEVOVNIK, TONE LEVC, GORAZD MLINŠEK, ZDRAVKO MIKLAŠIČ,
LUDVIK MORI, TONE MODIČ, TONKA MODIČ, ŠTEFKA MELANŠEK,
MINKA MIRKAC P. D. PEČOLAR, MIKA MEDVED, MARIJA MERZDOVNIK,
MATEJ MODIČ, MIRKO MOLEH, VLADIMIR NIKOLIČ, DANICA ONUK,
MILKO PEČOLER, MARJANA PAVLIČ, BERTA PLOHL, DRAGO POGOREVC,
JOŽE PRATNEKAR, STANKO PLEVNİK, SILVO PRITRŽNIK, JANI PIRNAT,
SAMO PITAMIC, REPRO STUDIO LESJAK, RUDI REBERNIK,
IDA ROBNIK, BERTA RUPČIČ, RIHARD RUPREHT, ERNEST RUTER,
MARIJA ROŽEN, TONČKA RAČNIK, ROBERT STRMŠEK,
MIRA STRMČNIK, TOMAŽ SEREC, MILAN SLEMNİK-GRAŠČAK,
DANIJELA SEKOLOVNIK, MATEJ SKRIVARNIK, JANEZ SKERLOVNIK,
ZLATKO ŠKRUBEJ, BRANE ŠIRNIK, URŠKA ŠPROGAR,
IVAN ŠTORNIK, JOŽICA ŠAVC, IVAN ŠTORNIK, JANEZ ŠVAB,
JURE TASIČ, TISKARNA ODTIS, MIRKO TOVŠAK,
MILAN TRETJAK, MARICA UMEK, ANA URŠEJ,
JOŽE URBANCI, UČITELJICE IN UČENCI O.Š. ŠMARTNO
PRI SLOVENJ GRADCU, IVAN URŠIČ,
UMETNIŠKA DELAVNICA IDEA, IDA VALEK,
VIDA VRHNJAK-DULER, FRANCKA VOGRIN,
PETER VERNIK, AMALIJA VERONIK,
ZAVOD ZA ZDRAVSTVENO
ZAVAROVANJE SLOVENIJE,
ZAVAROVALNICA MARIBOR,
ZAVOD ZA ZDRAVSTVENO
VARSTVO RAVNE,
KAREL ZAGORC,
MIHA ZAJEC,
MARJAN ŽNIDARIČ

O, MLADE STRANI VIHARNIKA, KI VAM ČAS NE MO



RE ODVZETI ZELENILO. MILENA CIGLER GREGORIN



Foto: Gorazd Minšek in Peter Vernik



DOBRE STVARI OSTAJAJO

VIHARNIK

Študijska knjižnica
DZ 05
VIHARNIK
1998

KOROSKA OSREDNJA KNJIZNICA
RIBNE

070 489(497) 12 Slovenj Gradec



3004127

COBISS




GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENIJA GRADEC D.D.

IN VSI,
DVANAJSTO ŠTEVILKO
VIHARNIKA,
ZDRAVO IN NASMEJANO

KI SMO OBLIKOVALI
JUBILEJNEGA LETA,
ZELIMO VSEM SREČNO,
1999!

